

THE
MUSEUM
OF
ART AND
ARCHAEOLOGY

THE
MUSEUM
OF
ART AND
ARCHAEOLOGY

**МОЛЛА
ПӘНАЪ
ВАГИФ**

АА - 12536

*Аз
В.В.*

ӘСӘРЛӘРИ

М. Ф. Ахундов атына
Азәрбајҹан Республикасы
КҮТ -

**АЗӘРБАЈҢАН
ДӨВЛӘТ
НӘШРИЈАТЫ
БАКЫ
1968**

Тәртіб еләни:

Һ. АРАСЛЫ

Нәшријат редактору:

Һ. МЕҤДИЈЕВ

М. П. Вагиф

СОЧИНЕНИЯ

(на азербайджанском языке)

МҮГӘДДИМӘ ӘВЭЗИНӘ

Көзәл ше'р өз тәрәватини һеч бир заман итирмир. Әсрләр ке-чир, нәсилләр бир-бирини әвәз едир, әсил сәнәт әсәри олан ше'рләр һәмишә додагларда сәсләнир, үрәкләрә тә'сир едир, дилләрдә әзбәр олараг јашајыр. Белә ше'рләрин тә'риф вә тәблиғә еһтијачы јохдур. Онлар чап олунмәсалар да өз өмүрләрини е'чәзкар бир гүдрәтлә узадырлар. Елә бил сөзләрин сәһркар гурулушу онлара јени һәјәт вә гүввәт верир. Әсрләрин имтаһанындан чыхыб унутулмајан белә әсәрләр классик ирсимзин ән көзәл нүмунәләридирләр. Молла Пәнаһ Вагиф дә (1717—1797) өз тәрәватини әсрләрчә јашадан классик ше'римзин өлмәз нүмунәләрини јаратмыш сәнәткарлардан биридир. Вагиф өз әдәби вә сижәси фәалијәтилә халгла бағлы мütәрәғги шәхсијәтләрдән бири олдуғу кими, Азәрбајчан әдәбијәтинин јени истигәмәтдә инкишафына көмәк етмиш гүдрәтли бир сәнәткардыр.

Вагиф 1717-чи илдә Газах маһалынын Гыраг Салаһлы кәндиндә анадан олмушдур. Шаирин әсл ады Пәнаһ, атасынын ады исә Мейли ағадыр. Лакин сонралар Вагиф мәктәбдар олдуғу үчүн Молла Пәнаһ ады илә халг арасында таныыр.

1759-чу илдә Күрчүстан сәһрәдиндә баш верән гарышыглыглар нәтичәсиндә Газах маһалынын бир нечә аиләси кими Вагифни аиләси дә доғма јурдларыны тәрк едиб Гарабағ ханлыгларына көмәјә мәчбур олур. Вагиф бурада да мәктәбдар кими чалышыр. О, мәктәбдә чалышдығы вахт, ејни заманда ше'рләр дә јазараг јаваш-јаваш мәшһурлашыр. Бу дөврүн мәһсулу олан әсәрләриндә шаирин мадди вә мәһәви сыхынтылары да өз әксини тапмышдыр. Бу чәһәтлән «Бајрам олду» гошмәсыны мисал кәстәрмәк олар.

Вагиф сонра Шуша шәһәринә көчәрәк, орада мәктәб ачыб көһнә пешәснини давам етдирир. Лакин бу заман Вагифин шаирлик шәһрәти һәр тәрәфә јайылмыш иди. Исте'дәдлы шаир ејни заманда һазырчаваб, савадлы бир алим кими дә шәһрәтләнмишди. Шаирин шәһрәтини ешидән Гарабағ һөкмдары Ибраһим хан ону сараја дәвәт едиб, ешик ағасы, јә'ни дахили ишләр үзрә вәзир тә'јин едир. Лакин Вагиф аз бир мүддәт әрзиндә өз ағыл вә исте'дәды илә бөјүк нүфүз газаныр, ханлығын бүтүн дахили вә харичи ишләрини өз әлине алыр вә тәхминән 27 ил мүддәтиндә сарајын ән мә'тәбәр адамларындан бири кими таңыныр. Тарихи мә'хәзләрдән Вагифин Гарабағ ханлығынын мөһкәмләnmәси уғрунда чалышан бачарыглы бир дөвләт хадими олмәсы аңлашылыр. Хүсусән ханлығын мәркәзи шәһәринин абадлашдырылмәсында вә тә'мири ишләриндә онун бөјүк ролу олмушдур.

Мәлүмдүр ки, Вагиф дөврүндә Азәрбајчан бир сыра ханлыг-лара ајрылдырды. Вагиф бачарыгылы бир дөвләт хадими кими бу пар-чаладанмань өлкәни мэдәни-игтисади инкишафына чидди манеә ол-дугуну аялајыр вә вар гүввәси илә бу ханлыглары бирләшдирмәјә чан атырды. Лакин бу мүмкүн олмадыгы шәрәитдә өлкәни төһлү-кәсиллини тәмин етмәк үчүн шаир Русија илә олан әлағәләрди даһа да мөлһәмләтмәјә башлајыр. Бу заман Ирандан Аға Мәһәммәд шаһ Гачар тәрәфиндән көзләниән төһлүкәни һисс едән Вагиф өлкәни мүдафиәјә пазырлашыр, бу мәсәләдә гошну дөвләтләрдә иттиғар бағлајыр, Русија илә сijasи әлағәләри мөлһәмләндирди. Мәһз Ва-гушин дүзкүн сijasи фәалијәтинин нәтичәси оларар Гарабағ хан-лығы Шуша галасыны Гачарын һүчүмундан мүдафиә едиб горуја билир.

Лакин Гарабағ ханлығы Гачарын икинчи һүчүмуну дәф етмәјә мүвәффәғ ола билмир. Буна һәм Русија ордуларынын узағлашма-сы, һәм дә өлкәдә баш верән тәбии фәлақәт имкан вермир. 1797-чи илдә Шуша галасыны ишғал едән Гачар Вагифи дә зиндана салды-рыр. Лакин Вагиф, Гачарын өлдүрүлмәси илә әлағәдар оларар һәбс-дан гуртарыр. Бу мүнәсибәтлә јазылан «Еј Видади, кәрдиши-дөвра-ни-кәч рафтәрә бах» мисрасы илә башлајан гәзәлиндә шаир бу мәсәләјә тохунмушдур.

Аға Мәһәммәд шаһ Гачарын мәғлубијәтиндән сонра Ибраһим ханын гардашы оғлу Мәһәммәд бәј Чаваншир ханлығы өз әлине адыр. Тәзә Гарабағ ханы әмиснин бүтүн јахын адамлары кими Вагифдә дә пис мүнәсибәт бәсләјир вә ону өлдүрмәк үчүн бәһанә ахтарыр. Бу заман Вагифин вәзијәти даһа да ағырлашыр. Шаирин «Кәрәмәдим» мүхәммәси дә онун кечирдији белә ағыр заманларда гәләмә алынмышдыр. Нәһајәт, Вагиф Ибраһим ханын далысынча гәсид көндәриб јаздыгы мәктубда хандан тез гајытмасыны ханиш едир. Лакин мәктубу апаран гәсид тутулур вә Вагифин хана јазды-гы һөмин мәктуб әлә кечир. Мәһәммәд бәј Чаваншир 1797-чи илдә шаир оғлу Әлиаға илә бирликдә Шуша шәһәриндә өлдүртдүрүр.

Бүтүн һөјәтны халға, вәтәнә хидмәт ишинә сәрф етмиш хал-ғыјла јахындан бағлы бир јарадычылығы малик шаирин һөјәт јолу белә фачиә илә битир. Вагиф е'дам едилдикдән сонра онун еви талан олунур. Бүтүн бунлар Вагиф ирсинин бизә гәдәр кәлиб чат-мамасына сәбәб олур. Талан заманы шаирин әсәрләринин чох һис-сәси итиб-батмыш, диван вә әлјазмалары мөһв олмушдур. Лакин халг севимли шаиринин ше'рләрини һафизәләриндә јашатмыш, мүх-тәлиф вәситәләрдә Вагифин әсәрләринин мүәјјән гисмини мүнәфиәз етмәјә мүвәффәғ ола билмишдир. Вагиф јарадычылығынын һафизә-ләрдә галан вә әдәбијат марағлылары тәрәфиндән көчүрүлүб сах-ланылан ајры-ајры нумунәләри бизә чата билмишдир.

Вагиф јарадычылығы лирик поезијанын артыг мүәјјән инки-шаф јолу кечиб формалашмагда олдуғу бир дөврә тәсадүф едир. Вагиф исе формалашмагда олан лирик ше'ри јени реалист инкишаф јолуна салаарак, ону халг руһуна, халг зөвгүнә јахынашдырмыш, өзүнә гәдәрки классикләрдән фәрғли бир јолла истиғамләндир-мишдир.

Вагиф јарадычылығы илә Азәрбајчан ше'ри тарихиндә јени бир дөвр башланыр. Вагиф лирикасы илә поезијада јени бир сәһифә ачылыр, поезијамызда никбин бир әһвали-руһијә, һөјәти вә дүнјә-ви көзәллијә пәрәстиш һиссләри гүввәләндир. Реалист ше'рин илик нумунәләри онун ады илә бағлыдыр.

Вагиф јүксәк зөвг, инчә һиссләр, дәрин вә никбин дүјғулар шаи-ридр. Ону јарадычылығында мөһәббәт лирикасы әсас јер тутур. Классик ше'римизин әсас мөвзусу олан көзәлли шаирин лирик гош-маларында јени бир мә'на, јени бир тәрәвәт кәсб едир. Ашығ ше'-римиздән кәлән јүксәк дүнјәвилик Вагиф лирикасында истиғамәтве-ричи рол ојнајыр. Онуң Гәләмә алдыгы көзәлләр бүтүн харичи мәлә-һәти вә даһили занкиллији илә тәсвир едилди.

Вагиф, гошмаларынын мүһүм һиссәсини көзәллијин тәсвиринә һәср етмишдир. Бу әсәрләрдә тәсвир олунан «сәрв гәддлий», «мпна бојлу», «зүлфү әнбәр», «шәкәр кефтарлы» көзәлләр ејни заманда көзәл јериши, көзәл дурушу, көзәл рафтәр вә данышығы илә дә шаирин руһуну охшајан реал инсанлардыр.

Отурушун көзәл, дурушун көзәл,
Салланышын көзәл, јеришун көзәл,
Хојун, хүлгүн көзәл, һәр ишин көзәл
Бәхш олуб бу хублуг худадан сәнә.

Харичи көзәллијин тәсвири шаирин ше'рләриндә әсас јер тутур.

Әнлији киршаны нејләр чамалын,
Сән елә көзәлсән бинадан, Пәри

— дөјәрәк тәбии инсан көзәллијиндән бәһс едән Вагиф сәдә, һөја-ти төшбилһәр вәситәсилә тәсвир етдији көзәли охучунун көзү гар-шысында мөһәрәтлә чанландыра билир.

Үзүн ағ, дәјирми, көзүн мөстана,
Бахышын бағрымы дөндәри гана.
Ағзын сәләф лишләриндир дүрдана
Әчәјиб чәваһир лә'ли севмишәм.

Һалгаланыр зүлфүн бухаг јанында,
Јәј гашларын учу гулағ даһында,
Зәңгәдан ичиндә јанағ јанында
Гара телли бир хәталы севмишәм.

Вагифин көзәлин портретини јаратмасыны шаирин башга бир ше'риндә белә мүнәфиәдә едилди.

Зүлфләри сүнбүлдүр, јанағы лалә,
Бахышы тә'н едәр вәһши гәзәлә,
Көзләри мөстанә, ағзы пијалә,
Кәрдәни минадыр мәним севдијим.

Боју јарашыглы сәрви хураман,
Әндамыдыр ағ күл, синәси мейдан
Кәләғәји күлкәз, либәсы әлван
Бир күли-рә'надыр мәним севдијим.

Вагиф, гошмаларында гәдән көзәллијиндән бәһс едәркән вәфа, сәдәгәт, төмизлик кими сифәтләри бу көзәллијин ајрылмаз һиссәси кими көтүрүр, елмли, мө'рифәтли гадынлары тө'рифләјир.

Өзкә илә һәркиз олмаја иши,
Гафијә гәзәлдән һәм чыха башы,

Булаг төк гајнаја һәм көзү, гашы
Артыг ола һәм көмалы көзалин.

Бурадан ајдын олур ки, Вагиф көзәлликдән данышаркән төкчә заһири кејфијјәтләрлә кифәјәтләнмир. О, гадынлары мәһови чәһәтдән көзәл, һәјајы, абырлы, инчә зөвгә малик инсанлар кими көрмәк истајир.

Вагиф гадынын мәһови көзәллијиндән бәһс едәркән бә'зән мүәсирләриндән фәргләнмәјән мәһдуд көрүшкән дә јол верир. О, бә'зән гадынлара јалныз ашгинин зөвгүнү охшајан мүт'и бир мәхдуд кими јанашыр. Бу руһда олан ше'рләриндә Вагиф гадынлары јалныз өзүнчә зинјәт вермәклә мәшгул олан, һәр чүр фәалијјәтдән кәнарда, јалныз өз харичи көркәми һаггында дүшүнөн мәшугә кими көрмәк истајир. Мүһитин тә'сириндән ирәли кәлән белә хусусијјәтләр Вагиф јарадычылығынын мәһдуд чәһәтләри кими гижмәтләндирилмәлидир.

Вагиф ше'рләриндә шаирин һәјата оптимист бахышындан доған шад бир әһвали-руһијјә, никбин руһ әсас јер тутмагдыр. Онуң һәјатын гәдрини билмәјә, онун не мәгләрини гәнимәт сәјаға чагырап әсәрләриндә һәјати көзәлликләри дәриндән дүјүб, бүтүн бунлардан һөз алмағы бачаран инчә зөвглү бир шаир руһу һакимдир. Онуң әсәрләриндә Азәрбајҗан хаалгынын адат вә ән'әналәри, јерли вә мәһәлли хусусијјәтләри өзүнчә парлаг әксини талмышдыр. Бәјүк шаирин јарадычылығында руһ јүксәклији вә һәјата бағлылыг әсас мотивләрдән биридир. О, халгдан түввәт алмыш, халг әдәбијјәтинын никбин әһвали-руһијјәсиндән гудаланмышдыр.

Шаирин һәјата никбин бахышыны ифадә едән әсәрләр ичәриндә онун Видади илә дејишмәси даһа сәһијјәвидир. Һәјата бағлы олан шаир һәтта гаршылашдығы чәтинликләри белә тој-бајрам һесаб едир, һәјатын һәр анындан бачарыгла истифадә едиб, нәш'ә илә өмүр сүрмәји мәсләһәт көрүр.

Тој-бајрамдыр бу дүнјанын әзабы,
Ағлы олан она кәтирар табы.

Лакин Вагифә хас олан бу руһ јүксәклији шаирин бүтүн јарадычылығы боју давам етмир. Һәјатынын сон илләриндә гаршылашдығы ағыр шәраит шаирин шәхси әһвали-руһијјәсинә дә тә'сир етмәјә билмир. Бу исә шаирин јарадычылығында кәскин дөнүш јаранмасыјла нәтичәләнир. Һәммин илләрин мәһсулу олан әсәрләрин руһунда чидди дејишиклик өзүнү көстәрир. Бу заман шаирин јарадычылығында ичтимаи мотивләр, һәјатын, заманын кәрдишиндән шикајәт өз әксини талыр. Һәјатынын сон илләриндә јаздығы «Вах» радифли гәзәли вә «Көрмәдим» мүхәммәсиндә шаир һәјатын кешмәкешләриндә мүәјјән ачы төчрүбәси олан, чәрхи-дәвранын әдәләтсиз кәрдишиндән наразы бир инсан кими шикајәтләнир. Булардан әввәл јазылан әсәрләрдән фәргли олараг бу ше'рләрдә дәрин һүзн, кәдәр, бәдбин бир әһвали-руһијјә өзүнү көстәрир.

Шаир Видадијә јазмыш олдугу «Вах» радифли гәзәлиндә достуна мүрачигәтлә «Кәрдиши-дәвранын кәч рәфтарындан» ибрәт көтүрмәјә, һәјатда баш верән бу чүр көзләнимләз һадисәләрдән дәрә алмаға чагырыр.

Еј Видади, кәрдиши-дәврани-кәч рәфтарә бах,
Рузикара гыл тамаша, карә бах, кирдарә бах!

Һәммин ше'рдә Вагиф достуна мүрачигәт едәрәк

Баш көтүр бу әһли аләмдән ајаг тутдугча гач,
Нә гыза, нә огула, нә дуста, нә јарә бах!

— дејир.

Вагифин Видадијә мүрачигәтлә дејиди бу сәтирләр онун бундан бир гәдәр әввәл һәммин досту илә дејишәркән дејиди

Сај гәнимәт дирилијин дәмнини,
Кечән һәмдәмләрин чәкмә гәминн
Ағлын олсун сил көзүнүн һәмнини
Дәхи кери кәләз оилар, ағларсан!

— мисраларындан мәһача нә гәдәр фәрглидир. Ејни шәхсә мүрачигәтлә сөјләнилән бу ше'рләрин руһунда ајдын көрүнән зиддијјәт Вагифин дүнјакөрүшү вә јарадычылығында олан кәскин дөнүшүн ифадәси иди.

Вагиф јарадычылығындакы бу дөнүшү ајдын ифадә едән башга бир әсәр исә онун «Көрмәдим» мүхәммәсиндир. Шаирин ичтимаи мәзмунлу әсәрләри ичәриндә мүһүм јер тутан бу мүхәммәси Вагиф Мәһәммәд бәј Чаванширин һакимијјәти илләриндә гәләмә алмышдыр. Бурада јашадығы мүһитгә һөдләндән артыг әдәләтсизликләрә мәрүз галан шаирин етиразлары, зәманәсиндән шикајәтләри ифадә олунур.

Вагиф бу мүхәммәси јашадығы мүһитин вә чәмијјәтин башдап ајаға гәләр һагсызлыг үзәриндә гурулдуғуну кәскин ифша едән әштәдакы дејишәркән башлајыр.

Мән чаһан мүлкүндә мүтләг доғру һаләт көрмәдим,
Һәр нә көрдүм әјри көрдүм, өзкә бабәт көрмәдим.

Бу сәтирләр Вагифин әдәләтсизлик һөкм сүрдүју бир чәмијјәтә олан етиразы, јашадығы мүһитә гаршы кәскин иттиһамы иди. Даһа сонра исә шаирин һәммин чәмијјәтин ајры-ајры нумәјәндәләринә, султанларә, дәрвишләрә, әдәләтсиз бәјләрә, дин хадимләринә вә сәдагәтсиз достларә олан сонсүз нифрәти ифадә олунмагдыр.

Хаһ султан, хаһ дәрвишү кәдә билиттиғар,
Өзләрин гылмыш кирифтари-гәмү дәрду фәраг,
Чифеји дүнјајәдир һәр еһтијачу иштијаг
Буңча ким етдим тамаша, сөзләрә асдым гулаг,
Кизб бөһтандан саваја бир һекајәт көрмәдим.

Алимү чаһил, мүриду мүршиду шакирду нир,
Нәфс әммарә әлиндә сәрбәсәр олмуш әсир,
Һәгги батил ејләмишләр, ишләрин чүрми кәбир,
Шејхләр шәјјад, абидләр әбусән гәмтәрир,
Нич кәсдә һәггә ләјиг бир ибадәт көрмәдим.

Белә бир заманда гәдирбилмәз инсанларә әһәтә олундуғуну гејд едән шаир ејләдији јахшылыг әвазинә һәмнишә пәслик көрдүјүнү сөјләјир, достлуг етдији инсанларын әдавәтиндән шикајәтләнерәк.

Булмадым бир дост ким, ондан бир әдавәт көрмәдим

— дејир.

Чемпијетин өзбашыналыгы, ганунсузлуг вә әдаләтсизликләри ифша едән бу ше'риндә шаир

Мүхтәсәр ким бөjlә дүндәдан кәрәк етмәк һәзәр! —

деjәрәк бүтүн бунларә гаршы е'тираз вә нифрәтнини рекуллашдырар. Геjд едилдiji кими, бу әсәр шаирин Мәһәмәд бәj Чаваншир тәрәфиндән көрдjү һагсызлыгларын тәсирлә гәләмә алынмышдыр. Ләкин ше'рдән аjдын һисс олунур ки, Вагиф тәкчә өз шәхси һаразылыгларын ифадә етмәклә кифәjәтләсмир, бурада һагсызлыг үзәриндә гурулмуш ағылы адамлары зиләтдә сахлаjыб, алчаглары мө'тәбәр һесаб едән чемпијетин әдаләтсизлиги, ханларын шөһрәт, һакимијјәт үчүн апардыглары мұһарибә вә ганлы сijasәтә гаршы халг е'тиразынын үмүмләшидрилимш бәди ифадәси верилмишдир. Вагифин ше'рләри өз шәкли һәүсүсијјәтләри е'тибарилә дә јениди. Онуң әсәрләриндә, һәүсүсән гошмаларында дил сон дәрәчә бәди, чанлы вә саадәтир.

Вагиф нә гәдәр шәһәр мүнтиндә јазыб јаратса да онун ше'рләриндә елат һәjатындан алынмыш, кәндән кәлән ифадәләр даһа мұһүм јер тутур. О, «гур'ан охујан», «күстүндән, башындан әнбәр гохујан», «әли полад ијиләи» шәһәр гадынларыны тәсвир етсә дә бәнзәт-мәләри, тәшбиһ вә истиарәләр кәндлә, кәнд тәбиәт илә бағдылар.

Шаир көзәл сәjдыгы һәр шеји һәjәтлә, тәбиәт зәккиликләри илә мұгајисәдә верир. Беләкликлә, шаирин көзәллик ме'jары кәнд тәбиәтидир. Одур ки, онун

Ихтилаты ширин, сөзү мөзәли,
Елләр јарашыгы, өлкә көзәли.

адландырдыгы көзәлләр јашылбаһ сонаја, сәрхош чейрана бәнзәдилән, «күл бәдән», «гәнчә ағыз», «кәклик јеришли», «марал бахышылы», «сона сәғаллы», «шаһмар сачлы» гызлардыр ки, бу сифәтләрин һамысы кәндән, халг әдәбијјатындан кәлир. Мәһз буна көрдәди ки, Вагиф јарадычылығы өз һөввәсиндә шифаһи халг әдәбијјатына да гүввәтли тәсир кәстәрмишдир. Онуң әсәрләри һәлә XVIII әсрдән башлајараг ашыглар вә хәнәндәләр тәрәфиндән мәчлисләрдә, јыгыначларда охуна-охуна давам етмәкдәдир.

Ашыглар, халг шаирләри Вагиф ирсини мөһәббәтлә севиб онун јарадычылығыны үксәк гижмәтләндирмишләр. Һәлә шаирин мүасири олан Ашыг Әли она хитабән јаздыгы ше'рдә Вагиф јарадычылығыны белә гижмәтләндирир

Бу әсрдә шаирләрин ханысан,
Мүдәррисә бәрәбәрсән јә'ни сән,
Лутфун мә'данисән, фәзлин ханысан
Ешидәнләр сөзүн сәм'инә кәлмиш.

XIX вә XX әср ашыгларынын чоху Вагифин мөвзуларыны текәр етмиш, онун кими гошмалар јаратмаға чалышыш, онун гафиләрини, рәдифләрини вә бәди ифадәләрини дәнә-дәнә ишыктынлар. Хүсүсән Ашыг Әләскәрдән сонра мөшүр уstad ашык кими танынан Бозалганлы Ашыг һүсәјнин јарадычылығында Вагифин гүввәтли тәсири һисс едилди. Онуң гошмалары ичәрисиндә Вагифин мисраларына чох раст кәлмәк олур.

Вагиф ирси һәлә шаирин јашадыгы дөврәдә диггәти чәлб етмишдир. Илк дәфә Мирзә Јусиф Нерсесов Вагиф әсәрләрини топламаға тәшәббус етмиш вә әлдә етдији ше'рләри бир китаб шәклиндә топлајараг 1856-чы илдә Тејмурханшүрәдә «Вагиф вә саир мүасири» ады алтында чап етдирмишдир.

Сонралар Вагифин әсәрләрини М. Ф. Ахундов чап етдирмәк истәмишдир. Ахундовун топладыгы материаллардан истифадә едән Адолф Берже һәмни әсәрләри 1867-чи илдә Лейпсигдә нәшр етдирмишдир. Вагифин әсәрләрини М. Ф. Ахундовун тапшырыгы илә һүсәјн Фәһди Гајибов топламаға чалышмышдыр. Ләкин онун топладыгы әсәрләр чап едилә билмәмишдир.

Вагифин әсәрләри 1908-чи илдә «Таза һәjәт» гәзетинин мүдири һашым бәj Вәзиров тәрәфиндән нәшр едилмишдир. Бунула белә, Октябр социалист ингилабына кими олан нәшрләрин һеч бири Вагиф әсәрләрини бүтүнлүклә әһәт етмир.

Вагиф ирсиниң еврәнизмләс вә нәшри јалныз Совет һакимијјәти илләриндә лајингчә јеринә јетирилмишдир. Јалныз Бөјүк Октябр социалист ингилабындан сонра Совет һакимијјәти илләриндә шаирин әдәби ирси һәгиги мә'нада тәдгиг олумаға баһламыш, әсәрләри дөфәләрлә нәшр олунмушду. Һәлә 1925-чи илдә Сәлман Мүмтәз Вагифин ше'рләриндән бир һиссә топлајараг «Коммунист» гәзети нәшријјатында чап етдирмишдир. Јенә дә шаирин һәмни мұәялиф тәрәфиндән топланылан ше'рләри 1937-чи илдә чап олунмушду. Вагифин әсәрләринин елми нәшри 1945-чи илдә Азәрбајчан Елмләр Академијясынын Низами адына дил вә әдәбијјат институту тәрәфиндән нәшр олунмушду.

Вагиф бир шаир кими өз һәгиги гижмәтини дә јалныз Совет һакимијјәти илләриндә ала билмишдир. Бақыда Низами мүзеји бинасында Азәрбајчанын көркәмли јазычылары сырасында Вагиф дә һејкәл гојулмуш, бөјүк халг шаири Сәмәд Вурғун Вагифин шәрәфиндә бир сыра көзәл ше'рләр јазымышдыр. Сәмәд Вурғун өз ше'рләриндә Вагифин әсәрләри илә тәрбијәндијини дә гејд етмиш, ән јакшы әсәрләриндән һесаб олунан «Вагиф» драмасыны да бөјүк шаирин һәjатына һәср етмишдир.

Вагифин охучуларә тәгдим олунан бу нәшри Азәрбајчан Елмләр Академијясынын вә һабелә Ермәнистан, Күрчүстан дөвләт мүзејләриндә сахланылан әлјазмалары әсасында тәртиб едилмиш, 1937-чи илдә Азәрнәшр тәрәфиндән Вагифин чап едилмиш күллијјәти илә мұгајисә едилб дүрүстләшидрилмишдир. Тәгдим едилән һәмни китабда Вагифин бу вахта гәдәр нәшр олунмамыш бир сыра ше'рләри күрчү ермәни әлифбасы илә XIX әсрин әввәлләриндә јазыла алынмыш әлјазмаларындан көчүрүлүшдүр. Ејни заманда Гара-чадағлы Әндәлибни Ленинград Шәрғшүнаслыг Институтунун әлјазмалары шө'бәсиндә сахланылан әсәрләринин сонундакы әләвләрлән вә Азәрбајчан Елмләр Академијясында мөвчуд олан чүнкләрдән истифадә едилмишдир.

Беләклик, бу елми нәшрдә Вагифин әсәрләринин мұһүм бир һиссәси әһәт едилмишдир. Ләкин бу һеч дә о демәк дејилди ки, Вагифин бүтүн әсәрләри һәмни китабда топланмышдыр. Чох еһти-мал ки, һәлә хүсүси әләрдә олан вә тәдгигатчыларә чатмајан чүнк вә әлјазмаларында шаирин чап едилмәмиш әсәрләри вардыр.

Һ. Араслы.

гошмалар

О шух гэмзэлэрин, хэнчэр кирпијин
Күндэ олур јүз мин ган габағында,
Хумар-хумар бахан ала көзлэрин
Кэрэкдир верэсэн чан габағында.

Гашын габағында сығаллы бирчэк,
Сајә салмыш үзә шө'лө мүбарэк,
Амма ики дәстә тәр бөнөвшә тэк
Гојмуш ал јанағын јан габағында.

Зүлфүндән гошушар күлү рејһанлар,
Гурбан һәр мујинә јүз мин чаванлар,
Пишвазына кәлир һурн ғылманлар,
Мәләјик дурмушлар сан габағында.

Вагиф гурбан зәнәхданын чәһинә,
Ширин күлүшүнә, хош никаһинә,
Гул оласан белә хублар шаһинә,
Дурасан һәр ахшам, дан габағында.

Хублар арығындан жарымаг олмаз,
Икидин һәмдәми кәрәк чағ ола.
Бәстә бојлу кәрәк, мина кәрдәнли,
Зүлфү сијаһ, вар әндамы ағ ола.

Сәһәр дура сүрмә чәкә көзүнә,
Бирчәкләрин һәлгә гоја үзүнә,
Ҷилвәләнә, сығал верә өзүнә,
Иши, күчү күлүб-ојнамаг ола.

Дөшүн ачыб, әл дәјәндә јахыја,
Ағ күлүн бағрына пејкан тохуја,
Бәдәниндән мүшкү әнбәр гохуја,
Зүлфү кәрдәниндә бир гучаг ола.

Бир мајабуд кәрәк, балдыры жоғун,
Сәрасәр әт баса дизиң, топуғун,
Әл дәјәндә дура бугунбабуғун
Титрәјә, гујругдан чох јумшаг ола.

Һәјасы үзүндә, әгли башында,
Өлдүрә Вагифи көзү гашында,
Ја он үч, ја он дөрд, он беш јашында.
Нә ондан бөјүкрәк, нә ушаг ола.

1920-1921

Бир сәнәмин синәсинә мүштағам,
Чох чәкирәм аһу зары, шамама!
Мән һа галдым һәсрәт, әлим јетишмәз,
Сән кет, көр чананы бары, шамама.

Мәтләбидир бир нөврәстә—көнлүмүн,
Олмады дәрманы хәстә көнлүмүн,
Онун үчүн бу шикәстә көнлүмүн
Нә сәбри вар, нә гәрары, шамама!

Јаха ачыб та ки, синә көстәрдин,
Сәрасәр бағрымы гана дөндәрдин,
Мәним дәрдимдәндир сәнин дә дәрдин,
Рәнкиндир нә јавуз сары, шамама!

Мәним јарым бир әчаиб дилбәрдир,
Үзү тәзә күлдүр, зүлфү әнбәрдир,
Санасан ки, ики гәндү шәкәрдир
Гојнундакы гоша нары, шамама!

Гурбанам Вагифин бу хамәсинә
Ки, јазар дәрдини дост намәсинә,
Јетә билмәз јарын шамамәсинә,
Олса бу дүнјанын вары шамама!

М. Ф. Ахундов adına
Azərbaycan Respublikası
KİT • M. P. VAGİF

Чан вериб жүз миннэт илэ алмышам,
Көндөрирэм сэни жарэ, шамама!
Тазэ тагдан үзүлүбсән, охшарсан
Җарын гојнундакы нарэ, шамама.

Чисмин нэ назикдир, күл бэдән кими,
Бир хош гохун кэлир, јасэмән кими,
Нэдән саралыбсан сән дэ мән кими,
Нэдир дәрдин, еј бичарэ шамама?

Ҥагдыр, сәндэ вардыр хејли нэзакэт,
Ҥарын шамамасы бир гејри бабэт;
Горхурам чөкөсән күлли хөчалэт
Дурсан онла бэрабэрэ, шамама.

Ҥарын шамамәси охшар шөкэрэ,
Ҥејран олур мөлөк, әкәр көстәрэ,
Ҥарашыгдыр ағ синәси мәрмәрэ,
Ҥылыб чох чијәрләр парэ, шамама.

Кирибандан накаһ оланды ашкар,
Дағылыр ағылым, нушум—һәр нэ вар,
Хөстэ Вагиф тифил кими ган ағлар,
Нечүн гылмазсан бир чарэ, шамама?

Бәнәфшә тәк әнбәр зүлфүн буј верир,
Һәр јујуб сәрәндә һөвајә, Зејнәби!
Онун әтрин димағымдан үзмәсин,
Әманэт ет бәди-сәбајә, Зејнәби!

Ҥаша вәсмә, көзә сүрмә чөкәндә,
Сијаһ зүлфү дал кәрдәнә төкәндә,
Салланыбан кәклик кими сөкәндә,
Охшарсан јашылбаш сонајә, Зејнәби!

Сәни севән чох бөлајә туш олур,
Әгл кедир башдан, фәрамуш олур,
Авазын кәләндә чан биһуш олур,
Гурбанам о назик сөдајә, Зејнәби!

Ҥанағы лаләсән, гамәти далсан,
Ағзы шөкәр, дили, додағы балсан,
Санасан ки, јорғун, вәһши маралсан,
Олубсан јарашыг обајә, Зејнәби!

Сәнсән падышаһы, ханы Вагифин,
Әгли, нушу, дин-иманы Вагифин,
Ҥәсрәтиндән чыхды чаны Вагифин,
Нолур ки, кәләсән бурајә, Зејнәби!

Кэл, еј гэлэбэји Мөһөммөдхан бэј,
Экэр сәјјад исән, бәрәни сахла!
Нағарахананын јолларын көзлө,
Бошшалыдан кэлән дәрәни сахла!

Евлөрдә мәст, башмаг сатаны гојма,
Чахыр ичиб сәрхош јатаны гојма,
Өзүнә гардашлыг тутаны гојма,
Гонаг үчүн чөрөк верәни сахла!

Дост достун јолунда дүшәр зијана,
Икид кәрәк таб кәгирә дајана,
Нағараханадан бир аз бу јана,
Залым, [сән] чөнд ејлө, ораны сахла!

Сән мәним сөзүмә һеч кәтирмә шәк,
Бизим евлөрдә дә кәл көрүн тәк-тәк,
Диррик-тәрәвәзә јахшы кешик чәк,
Кишниш, шүјүт, тәзә тәрәни сахла!

Ағгыз оғлу Пири, сән мәни әкмә,
Өзкәнин јурдунда о дамы тикмә,
Гејри көзәллөрдән һеч фикир чәкмә,
Сән елө о көзү чәрәни сахла!

Хејли вахтдыр ајрылмышыг јар илән,
Көрдүк, амма танышмадыг, ајрылдыг.
Галды чанда кизли-кизли дәрдимиз,
Бирчө кәлмә данышмадыг, ајрылдыг.

Гәриб-гәриб дурдуг биканәләр тәк,
Сојуг-сојуг бахдыг диванәләр тәк.
Дөнмәдик башына пәрванәләр тәк,
Ешг одуна јанышмадыг, ајрылдыг.

Јарым саат бир арада галмадыг,
Ешг атәшин чанымыза салмадыг.
Јалварыбан јарын көнлүн алмадыг,
Елө кетди, барышмадыг, ајрылдыг.

О заман ки, ашналығы тәрк етдик,
Чүда дүшдүк, хејли чијәр бәркитдик,
Аралыгдан көнүл гушун үркүтдүк,
Бир-бирилә гонушмадыг, ајрылдыг.

Вагиф севди бир играрсыз бивәфа,
Бада кетди тамам чәкдији чәфа,
Көрүшүбән ејләмәдик хош сәфа,
Гучаглашыб сарышмадыг, ајрылдыг

Олмајајды белә сәфәрә чыхмаг,
Биз јар илә данышмадыг, ајрылдыг.
Ҳалаллашыб, һүммәтләшиб дост илән,
Тәмәннәшиб көрүшмәдик, ајрылдыг.

Билмәм, кимә дејим дәрдим нечәси,
Јарын тәр мәмәси, синә һачасы.
Јуху мәни алды кәлән кечәси,
Күл үзүндән өпүшмәдик, ајрылдыг.

Биз дојмадыг јарын ширин дилиндән,
Шәкәр парчасындан, ләби-балындан,
Мина кәрдәниндән, инчә белиндән,
Ҳајыф олду, сарышмадыг, ајрылдыг.

Вагифәм, үстүмә кәлмәз хас әли,
Силинмәди һеч көнлүмүн пас әли.
Нә мүддәтдир, чанан биздән күсәли,
Көнлүн алыб барышмадыг, ајрылдыг.

Бир чаван тазәдән кәлиб әрсәјә,
Эчајиб оғландыр, ады Мәһәммәд.
Заһирән өзү тәк пак имиш әсли,
Ола билмәз һеч евлади-Мәһәммәд.

Јени кәлиб хәтти, тәр бәнәфшә тәк,
Ғашы, көзү елә бахдыгча көјчәк,
Данәндә, фәһмидә, габилү зирәк,
Саһибчамал, сөз устады Мәһәммәд.

Сәрхош отуранда әлиндә сазы,
Бәнд едир гушлары көјдә авазы,
Јени јетән икидләрин шаһбазы,
Санасан ки, бир сонады Мәһәммәд.

Ғәләмдә, ғылынчда, сазда, сәдадә
Бәрабәри јохдур дари-фәнадә,
Мәһрү мәһәббәти һәддән зијадә,
Көстәрир чох е'тигады Мәһәммәд.

Мәшһәр һекајәти мүшкүл һекајәт,
Ја һәзрәти-рәсул, ејлә инајәт,
Вагифәм—гулами-шаһи-вилајәт,
Ејлә мәнә бир имдады, Мәһәммәд.

Дурубан ешгилә күзар ејләдим,
Бир пәринин олдум мейман евиндә.
Зәррәчә көрмәдим һөрмәт, иззәтин,
Галдым елә, пешман-пешман евиндә.

Та ки, мәни көрдү ол гәлби гара,
Чәкди јашмағыны о күл рүхсара,
Дөндәрди үзүнү, тутду дивара,
Санасан ки, јохдур инсан евиндә.

Додағы шәкәрди, көфтары шәрбәт,
Нә фәјда, ејләмәз ширин мәнәббәт.
Мәхләси ки, јохдур онда бир ләззәт,
Болдур елә ачы гәлјан евиндә.

Кечмә о дилбәрин сән отағындан,
Тәр бәнәфшә гохар һәр бучағындан,
Санки бир кушәдир чәннәт бағындан,
Ачылыбдыр күли-әлван евиндә.

Вагиф, бир кимсә ки, биздән јашына,
Јәгин бил ки, бизлән олмаз ашина,
Кәлдијимиз һеч кәлмәди хошуна,
Тапдым мән һалыны үрфан евиндә.

Сијаһтел көрмәдим Күр гырағында,
Мәкәр һеч јашылбаш олмаз бу јердә?
Тәрлан көнлүм јенә уча дағлара
Һаваланыб, һәркиз гонмаз бу јердә.

Бу дијарда калағаж јох, катан јох,
Синәм бута, мүжкан охун атан јох,
Сәрхош дуруб бир нәзакәт сатан јох,
Һеч севдакар фәјда булмаз бу јердә.

Бәзәк билмәз бу дијарын көјчәји,
Танымаз ал чаргат, зәррин ләчәји,
Ағ бухаг алтындан һәлгә бирчәји
Тәр мәмә үстүндән салмаз бу јердә.

Јарын хәјалилә бу күн мән шадәм,
Гәриблијә дүшсәм, ган ағлар дидәм.
Пәриси јанында олмајан адәм
Нә јахшы сағ галыр, өлмәз бу јердә.

Десәләр ки, Вагиф, нә олду сәнә,
Рәнки-рујин дөнүб һејваја кенә,
Әли тәр мәмәдән үзән кимсәнә
Саралыбан нечә солмаз бу јердә.

Новчаванлар гој һәмишә вар олсун,
Амма ки, бизләрдән хәбәрдар олсун.
Вагифин дуасы сәнә јар олсун!
Сәни һагг сахласын өмрү дөвләтдә.

Бу күн бир әчајиб көзәл севмишәм,
Беләси оламмаз һеч вилајәтдә,
Санасан ки, чәмалындан нур јағыр,
Јараныбдыр, јарәб, нә хош сәәтдә.

Ал чаргатдан јашмаг тутуб чәнәјә,
Симин јарашдырыб зәр нимтәнәјә,
Дејилдир бәрәбәр һеч кимсәнәјә,
Хубларын шаһыдыр шану шөвкәтдә.

Күлабилән зүлфүн чығасын әјәр,
Үзүнә баханда ган олур чижәр,
Көјдән јерә енмиш мәләкдир мәкәр,
Јохса инсан олмаз белә сурәтдә.

Биләји, базусу, һәр бәнди көзәл,
Кәрдәндә зүлфүнүн кәмәнди көзәл,
Ајна тутду, дурду бәзәнди, көзәл,
Салланды, көрәсэн, нә гијамәтдә.

Сона чығасы тәк сәриндә тели,
Ағ күл јарпағы тәк ајағы, әли,
Ҷисми долу, назик бәдәни, бели,
Көрмәмишәм дилбәр бу нәзакәтдә.

Ајырајдын обасындан, елиндән,
Бир хәлвәтдә тута идин әлиндән,
Әмәјдин ағзындан, ширин ләбиндән,
Көрәјдин нечәдир дадда, ләззәтдә.

Бир хэлвэт јер ола, эғјар олмаја,
Онда сөһбәт едәк икимиз белә.
Әл-әлә тутушуб дејәк, күлүшәк,
Тутаг бир хош үлфәт икимиз белә.

Гол-бојун отураг, сүртәк үз-үзә,
Бахаг бир-бирмизә көз сүзә-сүзә.
Каһ-каһ гучаглашыб көјүс-көјүсә
Көрәк ләбдән ләззәт икимиз белә.

Сүрмәләнсин ала көзләр шух олсун,
Сијаһ кирпик учу алмаз ох олсун,
Сәк рәгибләр аралыгдан јох олсун,
Кәзәк бир фәрағәт икимиз белә.

Дојунча зөвг алаг назу гәмзәдән,
Әндишә чәкмәјәк һеч бир кимсәдән,
Һәр кечәләр, ширин-ширин, сүһнәтән
Ејләјәк һекајәт икимиз белә.

Вагиф, јардан ешит кәлән чавабы,
Ачаг үздән, көздән тамам нигабы,
Кәһ-кәһ ичиб сәрхош олаг шәрабы,
Күндә сүрәк вәһдәт икимиз белә.

Агла көзүм, ајрылырсан чанандан,
Һәр кәси ки, көрсән, шикајәт ејлә!
Өлдүн кетдин, бәлкә јары көрмәдин,
Кә'бәји-кујини зијарәт ејлә!

Сән мәним чананым, руһи-рәваным,
Ләбләри шириним, гөнчә дәһаным,
Бир саат көрмәсәм, тути зәбаным,
Гопачаг башыма гијамәт ејлә!

Вагиф бир шејдадыр, доланыр бағы,
Хәстәдир, дәрманы—дилбәр додағы.
О алма јанағы, бүллур бухағы,
Аллаһ, бәднәзәрдән сәламәт ејлә!

Еј сүсэн сүнбүлүм, ал зәнөхданлым,
Гурбан олсун лалә, күл илән сәнә.
Бу нечә күндүр ки, сәндән ајрыјам,
Санасан һәсрәтәм ил илән сәнә!

Демәли чох кизлин дәрди-дилим вар,
Горхурам ки, дејим, ешидә әғјар,
Истәрәм ки, јазам кәндәрәм, еј јар,
Сәһәр оғрун әсән јел илән сәнә!

Ағзы пијаләсэн, кәрдәни мина,
Назик әлләриндә иннабы һәнә,
Сәни кәрән дејәр, јашылбаш сона,
Учу һәлгә, сижәһ тел илән сәнә!

Чохлар сәнә ијма илән баш әјәр,
Мум тәк әрир, олса бағры даш әјәр,
Туба кәрсә, икрам ејләр, баш әјәр,
Бу көзәл бој илән, бел илән сәнә!

Јадыма дүшәндә зүлфүн әнбәри,
Гүллаб кирәр чијәримдән ичәри,
Мән шаһам, еј көзәлләрин сәрвәри,
Гурбанам Вагиф тәк гул илән сәнә!

Сәрв бојлум, бир чых, көрүм бојуну,
Онда гурбан едим чаны мән сәнә.
Гашларынын тағы гибләкаһымдыр,
Фәда гылым дин-иманы мән сәнә.

Адам кәрәк көрсүн һәгги арада,
Һаны сәнин кими бир пәризада,
Мәләкдән дә сәни билләм зијада,
Тәј етмәнәм һеч инсаны мән сәнә.

Бахмаг илән дојмаг олмаз үзүндән,
Данышанда ширин-ширин сөзүндән,
Онун үчүн көз кәсмәрәм көзүндән
Мүштағам, еј шәкәр каны, мән сәнә.

Гаша, көзә сүрмә нә көзәл чәкдин,
Чилвәләниб зүлфә һәм сејгәл чәкдин,
Сән нә үчүн ахыр мәндән әл чәкдин?
Ејләмәздим бу күманы мән сәнә.

Көзәл сән тәк белә шуху шән кәрәк,
Һәмдәми дә һәм өзүнә тән кәрәк,
Сәнә Вагиф кими дәрд билән кәрәк,
Лајиг көрмәм һәр наданы мән сәнә.

Сэнсэн, еј назэнин, көзэллэр шаһы,
Ола билмээ кимсэ бэрабэр сэнэ.
Сэрхош дуруб саллананда һэр јана,
Мат галыр, еј сэрв, сэнубэр сэнэ.

Бахдыгча бахышын ширин, көзүн шух,
Бир эчэб чавансан нэзакэтин чох,
Камалында, чамалында ејиб јох,
Пэрвэрдикар вермиш һэр хүнэр сэнэ.

Сөз јох зэнэхдана, зүлфэ, јанага,
Гамэтэ, кэрдэнэ, гаша, габага,
Бир ширин дилбэрсэн башдан ајага,
Нэ набат бэнзэјир, нэ шэкэр сэнэ.

Ја бэдрлэнмиш бир маһи-табансан,
Ја чэннэт бағында күли-хэндансан,
Ја мэлэксэн, ја да һури гылмансан
Еј севдијим, инсан ким дејэр сэнэ?

Чохлар кетди илтимаса, кэлмээдин,
Үзүм үстэ гэдэм баса кэлмэдин,
Вагиф өлдү, нечүн јаса кэлмэдин?
Ја заһир олмады бу хэбэр сэнэ?

Долду димағыма зүлфүн энбэри,
Валеһ олду көнүл һавадэн сэнэ.
Элим јетмээ—намэ јазыб дэрдими
Көндэрирэм бади-сэбадэн сэнэ.

Отурушун көзэл, дурушун көзэл,
Салланышын көзэл, јеришин көзэл,
Хојун, хүлгүн көзэл, һэр ишин көзэл,
Бэхш олуб бу хублуг худадэн сэнэ.

Додагларын охшар лә'ли-Јәмэнэ,
Јада дүшдү, бағрым ган олду јенэ,
Сијаһ тел дүзүрсэн бәјаз кэрдэнэ,
Дүшүбдүр бу гајда сонадэн сэнэ.

Фикрү хәјалындыр көнлүм зијнэти,
Ширин сөзләриндир ағзым ләззэти,
Сэнсэн мәним өмрүм, күнүм вәһдэти,
Јетишмәсин, ја рәб, бәладэн сэнэ.

Гәм евиндэ салдын күнчә Вагифи,
Ејләдин мујиндэн инчә Вагифи,
Нечүн инчидирсэн мунча Вагифи,
Нә һасил бу чөврү чәфадэн сэнэ?

Сығалланыб-сығалланыб сијаһ зүлф,
 Нә көзәл дүшүбдүр үзә, Фатимә!
 Чан алырсан женә, бу нә сүрмәдир
 Чәкибсән ол хумар көзә, Фатимә?

Мән мајиләм сәнип зәнәхданына,
 Һәлгә-һәлгә зүлфи-пәришанына,
 Чәвахирләр хәрч ејләрәм шанына,
 Әкәр мүштаг олсан сөзә, Фатимә!

Чан мүлкүнә вермәм сачынын дәнкин,
 Ат чаныма кирпичләрин хәдәнкин,
 Та ки, көрдүм јанағынын мән рәнкин,
 Дүшмүшәм бир ода, көзә, Фатимә!

Јај кими нә көзәл чәкибсән гашы,
 Она сөз јох, һәр нә десәм јарашы,
 Сәнә пешкәш етмәнәмми чан-башы;
 Нечүн бир кәлмәзсән бизә, Фатимә?

Ешгин атәшидир мәни әридән,
 Чан үзүлдү баха-баха керидән,
 Дөнмүшәм мәләкдән, тамам пәридән,
 Вагифәм, севмишәм тәзә Фатимә!

Сачын зәнчиринә көнүл бағладым,
 Мәчнүв кими дүшдүм даға, Фатимә!
 Нечүн мәни көрчәк сәрхош өтүрсән;
 Бир бахмазсан сола-саға, Фатимә!

Өзүн пәри, хүлгү хојун фәриштә,
 Һарда олсан ора дөнәр беһиштә,
 Сән кәрәкдир күндә чыхасан кәштә,
 Күл дүзәсэн күл бухаға, Фатимә!

Һачаначан чаным одлара јахым,
 Һәр гәрәфә дашгын селләр тәк ахым.
 Чох мүштагәм ач үзүнү, гој бахым
 Әнбәр зүлфә, күл јанаға, Фатимә!

Јајиг дејил сәнә накәсү бигәм,
 Адам кәрәк ола адама һәмдәм.
 Чаным чыхар сәни көрмәсәм бир дәм,
 Кетмә мәндән сән узаға, Фатимә!

Вагиф сәни севди хублар ичиндә,
 Бир тәзә гөнчәсэн күлзар ичиндә,
 Сөз данышмаг олмаз әғјар ичиндә,
 Кәл чәкиләк бир ғыраға, Фатимә!

Бир үзү күл, рәнки лалә, зүлфү тәр,
Кәштә чыхыб, дәрәр таза бәнәфшә.
Дәстә-дәстә санчыб бухаг янына,
Жарашыбдыр о шаһбаза бәнәфшә.

Чисми мәрмәр, һәлгә зүлфләри гар:
Ону көрән мәчнун олур—авара,
Һөрүб сачларыны, салыб гатара,
Дүзүб телә, һәм готаза бәнәфшә.

Јашы он сәккизә јеничә јетмиш,
Көзәлликдә тамам хәлги мат етмиш,
Кәштә чыхмыш—јар кәлдијин ешитмиш,
Даға салыб бир аваза бәнәфшә.

Көјсүн ачыб, ағ голларын чырмасын,
Елә кәзсин, ону рәгиб көрмәсин,
Әғјар илән чыхыб сејрә, дәрмәсин,
Јајиг олмаз анламаза бәнәфшә.

Сән салланыб габағымдан кедәндә,
Һәркиз галмаз сәбрү ихтијар мәндрә.
Вағиф зүлфләрини тәриф едәндә,
Кәрәкдир ки, әввәл јаза: бәнәфшә

Бир көзәл ки, ширин ола бинадан,
Јүз ил кетсә онун дады әксилмәз.
Тәзәлији, көһнәлији бир олур,
Көвһәр тәк гијмәтдә ады әксилмәз.

Көзәлликдән дүшмәз һеч әсилзада,
Күнбәкүн гамәти дөнәр шүмшада,
Мөһрү мәнәббәти олур зијада,
Е'тибары, е'тигады әксилмәз.

Нә гәдәр ки, јүзә јетирсә јашы,
Та ки, һәкдән дүшә, титрәјә башы,
Кенә чан алмаға көзилә гашы,
Гәмзәсинин һеч чәллады әксилмәз.

Чөвһәри пак олур тәзә чавандан,
Һәркиз әл көтүрмәз шөвкәтү шандан,
Мүжжан хәдәнкләрин кечирир чандан,
Пејканынын һеч полады әксилмәз.

Вағиф, истәр исән көрәсән ләззәт,
Кәл сев бир дәрд билән, әһли-мәнәббәт.
Новчаванлар севән һеч олмаз раһәт,
Кечә-күндүз һеч фәрјады әксилмәз.

Сәрасәр бир јерә јығылса хублар,
Сәнин бир мујинә тај ола билмәз.
Күнәш тәки шө'лә верәр чамалын,
Белә көзәлликдә ај ола билмәз.

Һеч көзәли сән тәк шух көрмәмишәм,
Нә фајда, һүснүнү чох көрмәмишәм.
Узун кирпийин тәк ох көрмәмишәм,
Гашларын тәрзиндә јај ола билмәз.

Һәсрәтиндән бағрым ган илән долуб,
Һејва тәки рәнким саралыб-солуб,
Бу хублуг ки, һәгдән бәхш олуб,
Һеч кимсәјә белә пәј ола билмәз.

Гәддин шаһбаз, ағ бәдәнин сәмән тәк.
Јанағын ләләдән зијада көјчәк.
Устад сәни чәкиб манәнди-мәләк,
Бундан артыг һәггү сәј ола билмәз.

Вағифәм, мән сәнә һејран олмушам,
Гашларын јајына гурбан олмушам,
Дәрдиндән дидәси кирјан олмушам,
Ганлы јашым кими чај ола билмәз.

Дәһанын сәдәфдир, дишләрин инчи,
Санасан ағызын пүстәдир, ај гыз!
Хумар көзләрини севәндән бәри,
Дәрдә дүшүб чаным хәстәдир, ај гыз!

Сәрасәр әндамын тәзә гар кими,
Зүлфүн кәрдәниндә шаһимар кими,
Рәнки бәјаз, өзү хырда нар кими,
Гојнундакы әчәб нәстәдир, ај гыз!

Нигаб чәкиб мәнән јашынма, залым,
Пәришан олубдур мәним әһвалым,
Әглү һушум мәним, фикрү хәјалым
Шух көздә, гәмзәдә бәстәдир, ај гыз!

Чәмалын күнәшдир, гәмәрдир үзүн,
Шәкәрдир дәһанын, шириндир сөзүн,
Јағыдыр мүжканын, чадудур көзүн,
Чәллад кими гәмзән гәсдәдир, ај гыз!

Вағифәм, мән Мәчнун, сән мәним Лејлим,
Бахдыгча, көзүмдән төкүрәм сејлим,
Мән сәнә маиләм, сәндәдир мејлим,
Демә, сәндән гејри кәсдәдир, ај гыз!

Чохдан бәри ярын фәрагиндәјәм,
Нә олајды бир бурајә кәләјди,
Чәкәјди көнлүмү күнчи-зүлмәтдән.
Дөндәрәјди үзүн ајә, кәләјди.

Көрмәјә-көрмәјә күл'үзарымы.
Бүлбүл тәк артырдым аһу зарымы,
Тәбибим олубан бу азарымы
Јетирәјди бир дәвајә, кәләјди.

Кедибән кујиндә гыллам шивәни,
Јығарам башыма досту, дүшмәни,
О һа билләм кәлмәз көрмәјә мәни,
Бары, кендән тамашајә кәләјди.

Үнүмдән титрәди тамам виләјәт,
Елә сандылар ки, голду гијамәт,
Нә гајым дурубдур ол сәрви-гамәт,
Гәрпәнәјди, бир ләрзајә кәләјди.

Чәм олса јанымда тамам сәнәмләр,
Дағылмаз көнлүмдән фикрү әләмләр
Ајаға салыбдыр Вагифи гәмләр,
Баш чәкәјди бинәвајә кәләјди.

Бәдәнни күл јарадан илаһи,
Сәрәсәр әтрини әнбәр ејләди,
Көзәлликдә кимдир сәнә тај ола,
Һүснүн мәләкләри чакәр ејләди.

Сурәтини чәкди ол күн ки, нәггаш,
Чәмалыны гылды һәр көзәлдән баш.
Чәбининә гојду бир мүгәввәс гаш.
Сијаһ кирпијини хәнчәр ејләди.

Зүлфүнү бәнзәтди мүшкин кәмәндә,
Учун һәлгә гојду сиби-зәгәндә,
Ләбијин ләззәтин бәнзәтди гәндә,
Дәһаныны шәһдү шәккәр ејләди.

Сәни хәлг ејләди күл дәстәси тәк,
Пәридән ә'ласап, мәләкдән көјчәк,
Чисминдир мүнәввәр ағу назикрәк,
Ол сәмән синәни мәрмәр ејләди.

Еј көзәлләр шаһы, кәрәм ет мана,
Бахмакилән һәркиз әғјардан јана,
Шүкр олсун аллаһа—Вагифи сана
Гапында гүлами-кәмтәр ејләди.

Вагиф, илэ дөндү бир саатимиз,
Нэ сәбримиз галды, нэ тагәтимиз.
Бу күндөн беләдир гијамәтимиз;
Кәлмәди чананым, нечүн кәлмәди?

Бадн-сәба, бир хәбәр вер көнлүмә,
Ол күли-хәнданым нечүн кәлмәди?
Хәјалым шәһрини гојду виранә,
Сәрвәрим, султаным нечүн кәлмәди?

Сәрхош јеришинә гурбан олдуғум,
Көрмәјәндә дәли-девраң олдуғум,
Мина кәрдәнинә һејран олдуғум,
Сәрви-хураманым нечүн кәлмәди?

Гашы каман, кирпичләри гәмәлим,
Ағзы шәккәр, додаглары јемәлим,
Әлван кәлағажы, бәјаз мәмәлим,
Синәси мејданым нечүн кәлмәди?

Мәһрабү мәнбәрим, Кә'беји-үлјам,
Әглим, һушум, чаным, һәм диним, дүнјам,
Елим, күнүм, обам, Мисрү Зүлејхам,
Јусифи-Кәи'аным нечүн кәлмәди?

Нәсрин бинакушлум, бәнәфшә мујлум,
Пәриләр тәл'әтлим, мәлаик хојлум,
Бүллур ләтафәтлим, сәнубәр бојлум,
Һуријү гылманым нечүн кәлмәди?

Ағзы хејир сөзлүм, дили диләклим,
Тәр голлум, ағ әллим, күмүш биләклим,
Гарычгај чилвәлим, тавус бәзәклим,
Либасы әлваным нечүн кәлмәди?

Сијаһ телли бир сәнәмин учундан
Бадә кетди дин-иманлар, әфәнди!
Ол ода ки, мән дүшмүшәм јанырам.
Дүшмәсин һеч мүсәлманлар, әфәнди!

Көнүл дејил сән көрдүјүн һавада,
Дәрдим олуր күндән-күнә зијада,
Һәр заман дүшәндә ләбләри јада,
Төкүлүр көзүмдән ганлар, әфәнди!

Билмәм нә нәһс күндә чыхдым бу даға,
Бир лалә үзүндән дүшдүм ираға,
Јана-јана галдым белә фәраға,
Бәрбад олсун ол заманлар, әфәнди!

Мәним мејлим јохдур султандан, хандан,
Јарымын арзусун сахларам чандан.
Халг да билир, мәним көнлүмдүр ондан
Олса јүз мин повчаванлар, әфәнди!

Молла одур һәр нә көрсә китабда,
Ону шәрһ ејләјә һагда-һесабда,
Вагиф дејир сәнә, мәнә бу бабда,
Һәлә аздыр бу диванлар, әфәнди!

Бојун сураһыдыр, бәдәнин бүллүр,
Көрдәнин чәкилмиш минадан, Пәри!
Сән һа бир сонасан, чүда дүшүбсән
Бир бөлүк јашылбаш сонадан, Пәри!

Ихтилатын ширин, сөзүн мезәли,
Шәкәр күлүшүндән чанлар тәзәли,
Елләр јарашығы, өлкә көзәли,
Нә көзәл доғубсан анадан, Пәри!

Үз јанында төкүлүбдүр тел назик,
Синә мејдан, зүлф пәришан, бел назик,
Ағыз назик, додаг назик, дил назик,
Ағ әлләрин әлван һәнадан, Пәри!

Авчысы олмушам сән тәк маралын,
Хәјалымдан чыхмаз һәркиз хәјалын.
Әнлији, киршаны нејләр чамалын,
Сән елә көзәлсән бинадан, Пәри!

Күнәш тәки һәр чыханда сәһәрдән
Алырсан Вагифин әглини сәрдән.
Дуачынам, салма мәни нәзәрдән,
Әксик олмајасан сәнадан, Пәри!

Чэмалын көзүмдэн ниһан олалы,
Истэрэм бахмајым дүнјајә, Пәри!
Хәјал ејләдиқчә о сәрв гәддин,
Дөнәр ганлы јашым дәрјајә, Пәри!

Олсалар јүз мэләк, јүз һури гилман,
Јүз миһа кәрдәнли, зүлфү пәришан,
Јүз лалә јанағлы, ләбләри мәрчан,
Көнүл дөнмәз сәндән кимсәјә, Пәри!

Сән кедәли, мән зијадә ағларам,
Вермишәм өмрүмү бада, ағларам,
Һәр дүшәндә гәддин јада, ағларам,
Үнүм чыхар әрши-ә'лајә Пәри!

Сәндән әјры бағрым кабаба дөнмүш,
Јыхылмыш дил шәһри хәраба дөнмүш,
Фиргәтин даму тәк әзаба дөнмүш,
Дидарын чәһнәтүл-мә'вајә, Пәри!

Бир көрәјдим сәнин күл чәмалыны,
Чаду көзләрини, јәј һилалыны,
Мүәнбәр сачыны, һинду халыны,
Јетәрди һәр дәрдим дәвајә, Пәри!

Пәјвәстә гурулсун гашын каманы,
Охларын сииәмдән кечсин ниһаны,
Күл бәдәнин һеч көрмәсин јаманы,
Лүтф ејлә Вағифи-шејдајә, Пәри!

Еј һури лиғалым, мэләк сималым,
Көзәллиқдә олмаз кимсә сән кими!
Ал јанағын һәлгә-һәлгә јанында
Бәнәфшә зүлфләрини—јасәмән кими.

Кәрдәниндә телләр нә көзәл телди,
Онларын мәскәни о назик белди,
Нә сәнки-мәрмәрди, нә бәрки-күлди,
Бу ағ әндам кими, бу бәдән кими.

Гамәтин тәк һеч бир гамәт бичилмәз
Доғағларын тәр гөнчәдән сечилмәз,
Бүлбүл чәһ-чәһ вуруб күлләр ачылмаз,
Белә ширии-ширин сән күлән кими.

Нә хош ситәмкарсан залиму хунхар,
Онун үчүн сәндән чох килејим вар,
Билмәнәм ки, сәнә нә демиш әғјар,
Хәјалындыр мәнән кенә кен кими.

Вағифи мөһнәтү фәраға салма,
Әғјарын сөзүнү гулаға салма,
Мәни өз дәриндән гыраға салма,
Һеч ашиг тапылмаз сәнә мән кими.

Бади-саба, бир хэбэр вер көнлүмө,
Көрүм о жанагы лалэ кэлirmi?
Һэсрэтиндэн көнүл дөнүбдүр гана,
Баш чэкмэжэ бизим һалэ кэлirmi?

Саллананда ејлэр назү гэмзэлэр,
Үз дөшэр пажинэ көрэн кимсэлэр,
Гаша-көзэ чэкмиш сијаһ сүрмэлэр,
Сығал вериб хэтти халэ, кэлirmi?

Аллаһ мурадыны версин о јарын,
Рэгиби кујиндэн сүрсүн о јарын,
Мүбарэк кушуна, көрсүн о јарын,
Мән чэкдијим аһү налэ кэлirmi?

Ох кирпијин учу а јаша дөнмүш,
Көзлэрин чөллады тамаша дөнмүш,
Сэк рэгибин чаны нэ даша дөнмүш,
Бир зөвалэ көр һөвалэ кэлirmi?

Вагифәм, јарыдым доста, дүшмәнэ,
Та ки, чүнүн олдум јетишдим сәнэ,
Сәнин тәки көзэл сөвән кимсәнэ
Дәхи әглэ, бир кәмалэ кэлirmi?

Бу нечэ зүлмдүр мәнэ ејлэрсән,
Адам мэкэр бир инсафа кәлмәзми?
Бир күн көрәрсән ки, валлаһ, өлмүшәм
Бу гэдэр дәрд чәкән ахыр өлмәзми?

Хубларын бә'зиси нечэ зад олур,
Јарын гәмкин гојар, өзү шад олур.
Бир севки ки, севкисиндән јад олур,
Мэкэр онун јахшылығын билмәзми?

Хубларда адәтдир, нәзакәт сатар,
Кенә хәјалыны хәјала гатар,
Көзәл олан мэкэр башын дик тутар
Ашигинә доғру неч әјилмәзми?

Ешг одуна јанды чаным сәрбәсәр,
Аллаһа бах, еј залиму ситәмкәр,
Ашигинә ганлар ағладан дилбәр
Рәһмә кәлиб көз јашыны силмәзми?

Бир пәри олајды бу дәмдән өтрү,
Өзүн өлдүрәјди адәмдән өтрү,
Гәдр билән јахшы һәмдәмдән өтрү
Вагиф, чан үзүлүр, бәс үзүлмәзми?

Нэдэн күсүб таб'и назик олан жар,
Билмәнәм ки, буна нә чарә кәрәк?
Нә демәкдир дост-достундан әжилмәк,
Кәрәкдир дүзәлә јол, ара кәрәк.

Көрәсэн, нә демиш рәгиби-бипир,
Јар олубдур мәнән һабелә дилкир,
Мән ондан етмәрәм чанымы тәгсир,
Амма ки, өзүндән ишарә кәрәк.

Әтәклији алтун, гәсабәси зәр,
Чәһрајы чаргаты гәддә бәрабәр,
Башында бәрг вурур күн кими зивәр,
Ону көрән дүшә одлара кәрәк.

Әшрәфидән үзлүк үзүндә көјчәк,
Боғазы алтында сығаллы бирчәк,
Габаг белә бәјаз јанаг лалә тәк,
Көз ала кәрәкдир, гаш гара кәрәк.

Охујуб Вагифин һәм әззәлиндән,
Ширин гафјәсиндән* шух гәзәлиндән.
Дуруб өпүб ајағындан, әлиндән,
Барышмаг јалвара-јалвара кәрәк.

Ачыгбашда әкәр олса бир дилбәр,
Онда бу нишанлар мүәјјән кәрәк.
Әндамы ајинә, гәдди мө'тәдил,
Сијаһ зүлфү гамәтинә тән кәрәк.

Јанагы лаләји-баһари кими,
Ләбләри јагутун кәнари кими,
Бир данә насүфтә мирвари кими,
Башдан ајағадәк ағбәдән кәрәк.

Тәмизликдә ола мејлү һәвәси,
Олмаја ашигә назү гәмзәси,
Күл тәки гохуја нитгү нәфәси,
Зүлфү ја бәнәфшә, ја сә:ән кәрәк.

Әл-ајагы гәндәдә, дистурда,
Саги фәрбәһ, топуглары чухурда,
Бир гат әт ичиндә, сүмүјү хырда,
Ағзы-бурну назик, үзү кен кәрәк.

Нөврәсидә, он дөрд, он беш јашында
Ејб олмаја кирпијиндә, гашында,
Һәјасы үзүндә, әгли башында,
Гуллугда, сөһбәтдә мүстәһсэн кәрәк.

Товус кими чилвәләнә һәр сәһәр,
Бәзәк верә чамалына сәрбәсәр,
Диндирмәмиш верә көнүлдән хәбәр,
Ишарә анлајыб һал билән кәрәк.

* Га ф и ј а — гошма мәнасында ишләнидилр.

Јашадыгча чаванлана, енлэнэ,
Бир ничабда, бир пэрдэдэ эјлэнэ,
Нитгү нэфэсиндэн чанлар динлэнэ,
Ширин данышыбан хош күлэн кэрэк.

Гөвли садиг ола, һэр фе'ли һэлал
Билмэјэ ким, фитнэ нэдир, мэкрү ал,*
Шам кими габагда дура нитги лал,
Кэсилсэ дэ башы, динмэјэн кэрэк.

Вагиф, јахшы чанан кэрэк чан үчүн,
Нэдир чох чалышмаг бу чанан үчүн,
Бир көзэл лазымдыр бизим хан үчүн,
Вали гуллугунда эрз едэн кэрэк.

Булуд зүлфлү, ај габаглы көзэллин,
Дурубан башына доланмаг кэрэк,
Бир евдэ ки, белэ көзэл олмаја,
О ев бэрбад олуб таланмаг кэрэк.

Эндамы ағ кэрэк, синэси мэрмэр,
Сијаһ зүлфү гамэтинэ бэрабэр,
Гојну ичи куја мүшклэ энбэр,
Басдығы торпағы јаланмаг кэрэк.

Сэрхош дуруб сарајындан баханда,
Ағ кэрдэнэ һемајиллэр таханда,
Көзө сүрмэ, гаша вэсмэ јаханда,
Чаным ешг одуна галанмаг кэрэк.

Чыха сарајындан чанлар алан тэк,
Хишмэ кэлэ кәһ-кәһ гәһри олан тэк,
Шаһмар зүлфү дал кэрдэндэ илан тэк,
Һэрдәм тәрпәнэндэ буланмаг кэрэк.

Вагиф, сәнин ишин мүдам аһ олсун,
Сәк рәгибин өмрү гој күтаһ олсун,
Һәмдәмсиз кимсәнэ экэр шаһ олсун,
Кәдадыр о кимсэ диланмаг кэрэк.

Кетдим ала көзлү жарла данышам,
Деди оглан, дур кет, сөз вахты дежил.
Ариф чохдур, етмэк олмаз ишарет,
Ојнатма гашыны, көз вахты дежил.

Чаду гэмзэлэрин мәнлән јағыдыр,
Бад эсир, зүлфүнү үздән дағыдыр,
Бундан сонра өпүб, гучмаг чағыдыр.
Ихтилат кечибдир, сөз вахты дежил.

Вагиф дејир, јалвар јара, көнлүн ал,
Бир бусә диләјиб, бојнуна гол сал,
Ара хәлвәт икән, етмә гилү гал,
Тез ол, чыхды чаным, наз вахты дежил

Бивәфасан, сәндән үз дөндәрмишәм,
Јаланчыја, бииграра бахмарам.
Сәни ох кирпијә һәсрәт гојарам,
Бағрын олса пара-пара, бахмарам.

Һарда көрсән бир севкили кимсәнә,
Истәр ки, хәјалын тез она дәнә, —
Мәним јарым кәрәк баха бир мәнә;
Гејри үзә бахан јара бахмарам.

Һигаб чәкиб үзә, халы кизләрәм,
Сијаһ зүлфү, рәнки-алы кизләрәм,
Гөңчә тәки күлчамалы кизләрәм,
Саллам сәни аһү зара, бахмарам.

Јанымда е'тибар сата билмәзсән,
Бојнундан күнаһын ата билмәзсән,
Бизимлә ихтилат гата билмәзсән,
Данышма ки, о көфтара бахмарам.

Вагифи дерләрди чох көзәлсөвән,
Елә билдим сән дә онун кимисән.
Билдим инди, валлаһ, сәидәкшин мән:
Бивәфасан, бииграра бахмарам.

Мэн јенә хубларын падишаһындан
Өзүмә дост бир никары тутмушам.
Сәјјад олуб гуруб мәнәббат торун,
Лачын көзлү хуб шикары тутмушам.

Дал кәрдәндән дүшүб тутуб далы зүлф,
Хош көстәрир зәнәхданы, халы зүлф,
Көрмәмишәм белә бир сәфалы зүлф,
Чох сүнбүли-әнбәрбары тутмушам.

Ағ үзүндә сијаһ сачы бүрмәји,
Дал кәрдәндән дүшүб баш ендирмәји,
Мијанында сачын учун һөрмәји,
Бүтүн дүнјада бу јары тутмушам.

Вагифәм, көрмүшәм бир түрфә дидар,
Чөкәрәм көрмәјә бир дә интизар,
Һәр кәсин дүнјада бир гибләси вар,
Мән дә јөнүм сәнин сары тутмушам

Һарда көрсәм бир шух, каман гаһлыны,
Истәрәм чанымы гурбан ејләјәм.
Тутам зүлфүн учун, дөнәм башына,
Бағрымы одуна бүрјан ејләјәм.

Мән билирәм гәдрин сәрхош чаванын,
Һәлгә-һәлгә зүлфүн, тәр зәнәхданын,
Бу күл әндамлынын, сәрви-рәванын
Дурам јершинә сејран ејләјәм.

Мән онун дәрдинә олдум мүбтәла,
Шәм'и-хијалыма о верир зија,
Хублардан ки, мәнә кәлсә һәр бәла,
Истәмәм она мән дәрман ејләјәм.

Хублара вермишәм дин-иманымы,
Шөвкәтү шанымы, адү санымы,
Чәллад тәк көзләри алса чанымы,
Намәрдәм, мән әкәр аман ејләјәм.

Вагифә рәһм ејлә, бари илаһи,
Акаһ ет дәрдимдән ол үзү маһи,
Гәдәм басыб бизә кәлсин накаһи,
Бир кечә мән ону мейман ејләјәм.

У

Бир андамы нэсрин, додағы гөңчө,
Бир гамәти күлбүн јара ашигәм.
Олса јүз үзү күл, кирмәз ејнимә,
Мән анчаг бир күл'үзара ашигәм.

Кечәләр сүбһәдәк ејләрәм налә,
Һәркиз дүшмәз көнлүм өзкә хәјалә,
Бир кәрдәни мина, ағзы пијалә,
Бир ләһчәси ширинкара ашигәм.

Бир бухағы турунч, синәси мејдан,
Бир сөзү чәвахир, мирвари дәндан,
Бир марал бахышлы, кирпији пејкан,
Бир гашлары зүлфүгара ашигәм.

Бир күләндә ләбләриндән бал ахан,
Бир бәзәниб сәрхош товус тәк чыхан,
Бир ниґаб алтындан пүнһани бахан,
Бир әчајиб хошкөфтара ашигәм.

Вагифәм, бәдәндән чаным дағылыр,
Мәчнун кими ханиманым дағылыр,
Көрмәјәндә дин-иманым дағылыр;
Кечә-күндүз мән дидара ашигәм.

Бәһанә тутубан, биздән кен кәзмә;
Сирр сөзүн јадлара дејән дејиләм.
Көнүл рәва көрмәз сәни јад көрә,
Сәни өзкәсинә ғыјан дејиләм.

Арзум будур, көзүм тикәм көзүнә,
Данышасан, гулаг верәм сөзүнә,
Та өлүнчә бахым күнәш үзүнә,
Арзум чанда галыб, дојан дејиләм.

Вагиф дејир, дојмаз севән севәндән,
Та өлүнчә әл көтүрмәнәм сәндән,
Әбәс-әбәс нечүн гачырсан мәндән,
Мән ки, залым, адам јејән дејиләм.

Женә мени жанар-жанар одлара
Дағылмыш ажрылыг салды, севдижим!
Мән һа кетдим мөһнәт илә, дәрәд илә,
Чан сәнин јанында галды, севдижим!

Сијаһ зүлфүн бухаг алтда гајрылыр,
Ала көзләр чан алмаға сајрылыр,
Чанандан ажрылан чандан ажрылыр,
Халг ичиндә бир мисалды, севдижим!

Сәрв гәддин сәнубәрә тән дејил,
Тамам сәнин тәкин күлбәдән дејил,
Дәхи эзәлки тәк сән көрән дејил,
Инди һалы јаман һалды, севдижим!

Гашларын гурулу јај тәк чәкилир,
Қирпикләрин дәјир, чијәр сөкүлүр,
Данышанда гәндү шәккәр төкүлүр,
Дилин, додагларын балды, севдижим!

Ол Хәдичә һаггы, Сәкинә һаггы,
Хејрәннисә һаггы, Әминә һаггы,
Кәбә, Мәккә һаггы, Мәдинә һаггы,
Дәрдин бу Вагифи алды, севдижим!

Еј чаван гыз, мөндән белә кәзмә кен,
Мән сәнин үзүндә халы севмишәм.
Бәнд олмушам ширин-ширин сөзүнә,
Шәккәр додағында балы севмишәм.

Үзүн ағ, дәјирми, көзүн мәстана,
Бахышын бағрымы дөндәрди гана,
Ағзын сәдәф, дишләриндир дүрдана,
Әчајиб чәваһир, лә'ли севмишәм.

Гашларын чәкили јајлара дөнүр,
Ағларам, кез јашым чајлара дөнүр,
Бәзәнир, илләрә, ајлара дөнүр,
Чанлар алаи бир маралы севмишәм.

Һәлгәләнир зүлфүн бухаг јанында,
Јај гашларын учу гулаг јанында,
Зәнәхдан ичиндә, јанаг јанында,
Гара телли бир хәталы севмишәм.

Чох көзәлсән, амма хојундур јаман,
Бахмасан үзүмә мәним чох заман,
Вагиф дејир, сәнин әлиндән аман!
Мән бичарә нә һәвалы севмишәм!

Еј үзү күл, гэдди туба Сафија,
Ҳэсрэтіндэн мэн шејдаја дөнмүшэм.
Гашларын эјрисин јад ејлэдикчэ,
Гамәтим әјилиб јаја дөнмүшэм.

Сөзүн һеч ајрылмаз мәним сөзүмдән,
Одлара јанмышам өзүм-өзүмдән.
Ол гэдәр јаш төкдүм ики көзүмдән,
Дәрја тәк ахыбан чаја дөнмүшэм.

Сән көзәлсэн, кәшт едирсэн бағ илән,
Ағ күлә охшарсан әл-ајағ илән,
Күнәш чамалысан күл јанағ илән,
Мән инчәлиб јенки аја дөнмүшэм.

Көзүн шухдур сәнин—бәнзәр чәллада,
Мәни тәрк ејләјиб, ујма кәл јада,
Сән кәр мәним олсан фәна дүнјада,
Елә билләм, падишаһа дөнмүшэм.

Ләһчән, сөзүн бир әчајиб ләһчәдир,
Ишин тамам шивә, назу гәмзәдир,
Мән Вағифәм, кујин мәнә Кә'бәдир,
Шүкриллиллаһ, мүсәллаја дөнмүшэм.

Индән белә өлсәм, арзу чәкмәнәм,
Шүкр аллаһа, арзумана јетишдим. ✓
Достун чамалына нәзәр ејләдим,
Санасан, тазәдән чана јетишдим.

Сијаһ вәсмә зивәр чәкибдир гаша,
Ону көрән көзләр истәр гамаша,
Бир ләһзә һүснүнә етдим тамаша,
Бәһәмдүллаһ, дин-имана јетишдим.

Көзәлликдә бәнзәјир Зүлејхаја,
Јанағлары охшар күли-һәмраја,
Көнүл пәрваз етди галхды һаваја,
Јер үзүндән асимана јетишдим.

Чари олуб хублар кәлсә биттәмам,
Олмаз белә көзәл, белә хошәндам,
Ган ағлајыб, һәсрәт чәкән сүбһү шам,
Бүлбүл кимн күлүстана јетишдим.

Һәр дәм ојнаданда көзү гашыны,
Кәтирәр фирәнкин тәр савашыны,
Нә фајда, вермәдим тез шабашыны,
Вағиф дејир, чох пешмана јетишдим.

Чох замандыр, жарын һәсрәтиндәјәм,
Кәләјди, бир ону бары көрәјдим,
Бүлбүл тәк фәрјадым чыхды фәләкә,
Чәннәт ијли күл'үзары көрәјдим.

Басајды үзүмә күл ајағыны,
Өпәјдим үзүнү, һәм додағыны,
Каһ ачајдым ағ синәнин бағыны,
Гојнундакы гоша нары көрәјдим.

Каһ алајдым кәрдәнини гучаға,
Каһ үзүм сүртәјдим зүлфә, бухаға,
Каһ да отурајдым габаг-габаға,
Данышајды, хош көфтары көрәјдим.

Билірмола бағрымдакы јараны,
Нечә јахмыш мән тәк күнү гараны,
Јар мәнән кәсмәзди белә араны,
Бу гојмајан кимдир, бары, көрәјдим.

Вагифәм, һичрандыр мәним мәншәрим
Кечә-күндүз чанан олмуш әзбәрим,
Кәрәм ејләјибән кәлсә дилбәрим,
Кәсилirmi аһу зары көрәјдим?

Севдијим алајды үзүндән һигаб,
Бир дә бахыб о чәмалы көрәјдим.
Тамаша едәјдим гаша, габаға,
Һәлгә зүлфү, хәтти, халы көрәјдим.

Олмушам мән она ашиги-дидар,
Тапылмаз бир белә көзләри хумар,
Ләбиндән нуш етмәк хәјалымда вар,
Јар билirmi бу хәјалы, көрәјдим.

О хублар сәрвәри, сәрхош сәлатын,
Ачајды сәрәсәр көзәл сүфатын,
Гојајды әмәјдим гәндин, нәбатын,
Ағзындакы шәкәр, балы көрәјдим.

Көнлүнү ајна тәк ејләјәјди пак,
Бир сөз десәм, олмајајды гәзәбнак,
Дурајды гаршымда сәрхош, синәчак,
Хошигбалдыр, о игбалы көрәјдим.

Каһ нарын дәрәјдим, каһ күлләрини,
Каһ сијаһ зүлфүнүн сүнбүлләрини,
Каһ да бир тутајдым ағ әлләрини,
Вагиф дер, нә мүлкү малы көрәјдим

Әлдә айна, көзә сүрмә чәкәндә,
Ала көзүн булағындан өпәјдим.
Зәнәхданын чеврәсиндән, халындан,
Гәләм гашын габағындан өпәјдим.

Зүлф илән бәзәниб кәләндә үзүн,
Гәсд едир јенә чан алмаға көзүн,
Вәсфи-зәбанындан чыханда сөзүн,
Дилин, дишин, додағындан өпәјдим

Алајдым јашмағын, ачыб кәмәрин,
Чыхарыб әјниндән зәрбафын, зәрин,
Ијләјиб-ијләјиб зүлфи-әнбәрин,
Үздән сонра бухағындан өпәјдим.

Кечә-күндүз дуам будур тарыма,
Нола сәни сала бир күзарыма,
Ијләјиб-ијләјиб басам бағрыма,
Ики күлкәз јанағындан өпәјдим.

Вагифин бағрыны дөндәрдин көзә,
Јар одур ки, јарын чөврүнә дөзә,
Јарым салланыбан кәләндә бизә,
Дүшүбән әл-ајағындан өпәјдим.

Сәнин тәки сијаһ телли, күл үзлү,
Бу чүмлә чаһанда мән көрмәмишәм.
Ағзы назик, гашы узун, гәдди дүз,
Бир белә синәси кен көрмәмишәм.

Бир маһ үзлү севдим кечән сәнәдә,
Хырда халлар зәнәхданда, чәнәдә,
Вилајәти кәздим, һеч кимсәнәдә
Бир белә шөвкәтү шан көрмәмишәм.

Көзәлләр ичиндә түрфә, али шан,
Дејиб, күлүб ширин-ширин данышан,
Чох көрмүшәм сијаһ зүлфү пәришан,
Амма ки гәддинә тән көрмәмишәм.

Сәдәф дәһанында дишләрин дүри,
Дәјәр бу дүнјаја онун һәр бири.
Ја мәләксән, ја һурисән, ја пәри,
Инсанда сән тәки чан көрмәмишәм.

Хәнчәр кирпијиндән сачылыр ганлар,
Сәнә гурбан јүз мин гашы каманлар,
Дуруб саллананда үзүлүр чанлар,
Вагиф дејәр белә хан көрмәмишәм.

Бахыб чэмалына гүрүр ејләмә,
Сән дә бир јол-әркан көзәт, севдиким!
Јарын дили ширин кәрәк, үзү хош,
Едә ашигинә иззәт, севдиким!

Көзәл чохдур, мәләк, пәризад да вар.
Кәлсин көрүм, һансы сән сүфатда вар.
Нә шәһди-шәккәрдә, нә нәбатда вар
Ләбләриндә олан ләззәт, севдиким!

Һәлгә гој үзүнә зүлфи-пуртабы,
Көрәпләр бәјәнсин, десин һесабы,
Алтдан күлкәз, үстдән јашыл тұрабы.
Бу рәнк илән өзүн бәзәт, севдиким!

Әндамын күлдүр, еј сәнәм, сәрасәр,
Истәрәм башына дөнәм сәрасәр,
Дәлик-дәлик олду синәм сәрасәр,
Гәмзә охун мәнә аз ат, севдиким!

Вагиф тәк дәрдимәнд аз дүшәр әлә,
Нә фајда, гәдрини билмәдин һәлә.
Үзүнү бүрүјүб өртмә кәл белә,
Мәнимлә өзүнү дүзәлт, севдиким!

Саллана-саллана дөвләтханадан
Бир чыха бојинә гурбан олдуғум.
Көјдә мәләк, јердә инсан көзәли
Сәнсэн, хош хојинә гурбан олдуғум.

Һүснүн китабыны бүлбүлләр охур,
Јај гашын багрыма хәдәнкин тохур,
Һәлгә бирчәјиндән јасәмән гохур,
Бәнәфшә мујинә гурбан олдуғум.

Ләбләрин шириндир шәрбәтдән артыг.
Үзүнү көрмәкдир дөвләтдән артыг,
Ешијиндир сәнин чәннәтдән артыг,
Кә'бәји-кујинә гурбан олдуғум.

Ҳоблүлмәтин зүлфүн, Кә'бә үзүндүр,
Мейрабым, мәнбәрим гашын, көзүндүр,
Вагифәм, еј сәнәм, сәнин сөзүндүр
Кечә-күндүз фикру хәјалым мәнним.

Еј мәләк хојлу, еј туба бојлу јар,
Кујиндир чәннәти-ризваным мәнним.
Ҳури гылман олса, кирмәз көзүмә,
Сәнсэн чандан әзиз чананым мәнним.

Пәрим, сәнубәрим, күлбәрки-тәрим,
Көвһәрим, јагутум, лә'ли-әһмәрим,
Некајәтим, фикрим, зикрим, әзбәрим,
Хәјалымда ширин ниһаным мәнним.

Хуршиди-рүхсарәм, гәмәр чәбиним,
Баһарым, күлзарым, хүлди-бәриним,
Јарым, гәмкүсарым, хош назәниним.
Көзәлим, көјчәјим, чаваным мәнним.

Вәһдәтим, хошкүнүм, сөһбәтим, дәмим,
Фәғфурум, гејсәрим, Чәмшидим, Чәмим,
Хосровум, хаганым, шаһи-ә'зәмим,
Падшаһым, һәм ә'ла султаным мәнним.

Зөвгүм, сәфам, сејрим, бағым, чәмәним,
Сүсәним, сүнбүлүм, лаләм, сәмәним,
Хәтаву Хүтәним, Чиним, Јәмәним
Һиндустаным, Румум, Ираным мәнним.

Сөзүм, ихтилатым, һәр галү гилим,
Мәтләбим, мурадым, хатирим, мејлим,
Шәккәрим, Шириним, Күлшаһым, Лејлим
Зүлејхам, Јусифи-Кән'аным мәнним.

Бэдэнин сэрәсәр күл хәрмәнидир,
Гамәтин көзәлдир, көзәл, севдиким!
Һеч нә истәмәнәм ики дүңјада,
Сәнсэн мәним ахыр-әзәл, севдиким!

Гул вермишәм бу чанымы чанына,
Һарда олсам, көнлүм кәләр јанына,
Нә гәдәр сөјләсәм сәнин шанына,
Јарашар мүхәммәс, гәзәл, севдиким!

Ираг дурма, мәнән чүдајы кәзмә!
Севирсән, еј назлым, худајы кәзмә!
Әјри отруб, белә кинајы кәзмә,
Кәл инди мәнимлә дүзәл, севдиким!

Аһымы көјләрә һәр сәһәр чәкдим,
Кәм чәкмәдим, амма мө'тәбәр чәкдим.
Гојнунда нар дәрди ол гәдәр чәкдим,
Олду рәнким ахыр хәзәл, севдиким!

Хумар көзләрини ојаг гојмасан,
Јыхылан көнлүмә дајаг гојмасан,
Дәрман ејләмәјә ајаг гојмасан,
Шикәстә Вагифдән үз әл, севдиким!

Онун үчүн ујмаз гејријә көнлүм,
Бир әчәб зибадыр мәним севдиким.
Һури нәдир, гылман нәдир, мәләк нә,
Һамыдан ә'ладыр мәним севдиким.

Зүлфләри сүнбүлдүр, јанағы лалә,
Бахышы тә'н едәр вәһши гәзалә,
Көзләри мәстанә, ағзы пијалә,
Кәрдәни минадыр мәним севдиким.

Ајна тутар, зәнәхдана күл дүзәр,
Һәр мујинә јүз мин фитнә-фе'л дүзәр,
Бәјаз кәрдәнинә сијаһ тел дүзәр,
Санасан сонадыр мәним севдиким.

Боју јарашыглы сәрви-хураман,
Әндамыдыр ағ күл, синәси мејдан,
Кәлағајы күлкәз, либасы әлван,
Бир күли-рә'надыр мәним севдиким.

Вагифәм, зүлфләрин бәндиванијәм,
О каман гашларын мән гурбанијәм,
Мәнә гәдр елә ким, көвһәр канијәм,
Демә ки, молладыр мәним севдиким.

Сәфалар кәтириб, тәшриф бујурдун,
Гәдәм басдын бизә, гурбан олдуғум.
Аз гала ки, сәнин һәсрәтин бизи —
Инчәлтмиши — үзә, гурбан олдуғум.

Сән кәлдин, нур долду евә-отаға,
Кәлдијин јоллара чаным садаға,
Дуруб гурбан олмаг сән тәк гонаға
Нушдур чанымыза, гурбан олдуғум.

Мән мајиләм, сәндән дүшмәнәм чаша.
Булуткәүлфә, ағ габаға, ај гаша,
Гој дојунча бахсын, етсин тамаша,
Һејранды көз-көзә, гурбан олдуғум.

Сән гәддинә јашыл-аллар кејичи,
Вагиф дәхи сәнә гәзәл дејичи,
Шүкр аллаһа, дејил адамјејичи,
Нолур кәлсән бизә, гурбан олдуғум.

Мәним јарым сығалланыб кәләндә,
Санасан ган сүзүр додагларындан.
Шә'лә верир зәнәхданын чеврәси,
Нур төкүлүр көјчәк јанагларындан.

Кәрдән чәкиб, тә'нә ғылар гулара,
Һәсрәтиндән бағрым дөнәр сулара,
Пәриләр евлады дерләр булара,
Булар да көзәлдир очагларындан.

Ағ синән көзәлдир, кәрдән көзәлдир,
Сәрәсәр әндамын бирдән көзәлдир,
Сәрв гәддин сәнубәрдән көзәлдир,
Голларын, топуғун, бухагларындан.

Дәһанын сәдәфдир, дишләрин инчи,
Сән мәни ејләдин елләр күлүнчү,
Либасын әлвандыр, чаргат нарынчы,
Сачаглар јарашыр ғырагларындан.

Вагифин дәрдини биләјди јары,
Дәрдинә бир дәрман ғылајды јары,
Гәдәм басыб мүдам кәләјди јары,
Өпәјдим әлиндән, ајагларындан.

Зүлфүн башы тахталаныб габагда,
Гыраг верир гэсэбэнин алтындан.
Илан гуруу тэк гоша гыврылмыш,
Учу чыхмыш зэнэхданын алтындан.

Гашын ишарэси, көзүн хумары,
Нэр бириси жүз мин фил кэмэндэри;
Тэр синэдэ ағ мэмэнин кэнары
Шө'лэ верир кирибанын алтындан.

Сэнин хүснүн мат ејлэјиб фэлэји,
Чэннэтдэ хурини, көјдэ мэлэји,
Гызыл голбаглары, јанар билэји
Гучаглајыб кәһрүбанын алтындан.

Апарыбдыр мэндэн руһи-рэваны,
Тамам ағлы, нушу, дину иманы,
Ағаранда күлкэз јанағын јаны,
Титрэр зүлфи-пәришанын алтындан.

Вагифәм, чанана көндәрдим пејғам,
Көзүм јолларында галды сүбһү шам,
Кәлмәди ол сәрв гәдди күләндам
Бир чыхајдыг бу һичранын алтындан.

Еј зүлмү чох, гәлби гара бинграр,
Уганмазсан, амма һеч утанмазсан!
Нә анлагын вардыр, нә бир кәмалын,
Онун үчүн һәркиз сөзү ганмазсан!

Нә һүркүрсән мэндән, дөнүб овлара,
Дад ејләрәм, јетишмәзсэн һовлара,
Сән дә мәним кими бу аловлара
Ахыр јаначагсан, демә јанмазсан!

Көрүм, сэнин нәдән олду әјэрин,
Мәндәнмидир, ја гејридән чәкәрин,
Ај бимүрвәт, мәкәр дашдыр чијэрин,
Мүдам сызылдарам, һеч усанмазсан!

Лә'нәт кәлсин о хүснүнүн бағына,
Салманам көзүнү бағрым јағына,
Дөзүрсән дөз бу ајрылыг дағына,
Мән дајаннам, амма сән дајанмазсан!

Вагиф, лә'нәт кәлсин јарын чанына,
Нә дәрдинә мејл ет, нә дәрманына,
Онун тәки бивәфанын јанына,
Әкәр икид олсан, һеч доланмазсан!

Күлкүн сэрэндазын тазә күл кими,
Эфшан етмиш ај габағын үстүндән.
Јанағын јанында зүлфә тов вермиш,
Учун салмыш тәр бухағын үстүндән.

Кәһ заман башына тирмә шал бағлар,
Кәһ олур ки, зүлф кизләјиб, хал бағлар.
Калағаын габағына ал бағлар,
Јашылын алтындан, ағын үстүндән.

Нә көзәл адамсан, ај гашлары јај,
Һеч новчован кәлә билмәз сәнә тај,
Күлабатын гыјдыр, јохса јенки ај,
Өпәр, гучар күл јанағын үстүндән.

Бизим илә олуб һачагдан ашна,
Кенә һәр көрәндә истәр јашына,
Һичаб ејләр, кәтан салыр башына,
Оғрун бахар о јашмағын үстүндән.

Вардыр ширин-ширин хош ихтилатын,
Нә фајда, Вагифә јох илтифатын,
Товус ганады тәк учу чаргатын,
Пәрваз ејләр солу-сағын үстүндән.

Намә, кедәр олсан јарын кујинә,
Дәрди-диллим о чанана декилән!
Бүлбүлүјәм гөнчә күлүндән ајры,
Бағрым дөнүб гызыл гана, декилән!

Гурбан олум кирлијинә гашына,
Сел олубан гарыш ахан јашына,
Пәрванәләр кими долан башына,
Атәш тутуб јана-јана, декилән!

Дин-иманым дүз илгара бағлыдыр,
Һәсрәт чаным бир чүт нара бағлыдыр,
Мүрғи-руһим зүлфи-јара бағлыдыр,
Чох чәкмәсин зүлфә шана, декилән!

Гылмыш һүснүн шөвгү дәрдимә эфзун,
Ајрылыг гәминдә көз јашым Чейһун,
Ағлым башдан кетмиш, олмушам Мәчнун,
Бу Вагифә сән дивана декилән!

Бир фитнэ-феллинин, үзү халлынын,
Бир ширин диллинин гурбаныјам мэн.
Бир гэнд мөгаллынын, лөб зүлаллынын,
Бир агзы баллынын гурбаныјам мэн.

Бир сүсән мујлунун, сәмән бујлунун,
Фәриштә хојлунун, мэләк сојлунун,
Бир чәннәт кујлунун, туба бојлунун,
Бир шүмшад голлунун гурбаныјам мән

Бир көзү шәрлинин, чәнк нәзәрлинин,
Зүлфү әнбәрлинин, мүшк тәрлинин,
Бир сәмәнбәрлинин, зәр кәмәрлинин,
Бир инчә беллинин гурбаныјам мән.

Бир чох үлфәтлинин, мәнәббәтлинин,
Бир мәрһәмәтлинин, шәфәггәтлинин,
Бир пәри теллинин, күн тәл'әтлинин
Бир мәнчәмаллынын гурбаныјам мән

Еј кирпији хәнчәр, гашы зүлфүгар,
Нөшүн мәнән хәјалыны кәсибсән?
Гојмазсан бахмаға хәтгү халына,
Тамашаји-чәмалыны кәсибсән!

Сәк рәгибин фитнәсинә ујубсан,
Нејләмишәм, мәнән нә тез дојубсан.
Кечә-күндүз мәнни тәшнә гојубсан,
Ширин ләбдән зүлалыны кәсибсән.

Јашыныбсан, тамам дурубсан кендә,
Зүлфүн јашмағ алтда, сачын кәрдәндә,
Көрүнмәз, һәр јерин салыбсан бәндә,
Бу галыны, о галыны кәсибсән.

Бу бојда, гамәтдә, шөвкәтдә, шанда
Сән тәк көзәл јохдур чүмлә чаһанда,
Сәрасәр бағрымы, кечән заманда
Көстәрибсән һилалыны, кәсибсән.

Мәкәр ки, ашигин-гәмин јемәзсән,
Бу чөврү чәфадан сән инчимәзсән,
Хәстә Вағиф, һалын нәдир?—демәзсән
Чавабыны, суалыны кәсибсән.

Өжүнмәсин кимсә, көзәләм, дежиб
Ајры тәһәр олур һалы көзәлин.
Күләш үзлү, ширин сөзлү хошгылыг,
Ләбләриндән ахар балы көзәлин.

Гашы тағ-тағ кәрәк, габағы назик,
Ағзы, бурну, дили, додағы назик,
Балдырлары жоғун, ајағы назик,
Вар әндамы олур долу көзәлин.

Јанағы күл, зүлфү јасәмән кәрәк,
Мәмәси диқ, ағ синәси кен кәрәк,
Һалдан хәбәр верән, дәрдибилән кәрәк,
Һеч олмаја мәкрү алы көзәлин.

Јумрола бухағы, кен ола үзү,
Чох дәрди мәнәд ола, дәрди билә өзү,
Күндә сүрмәләнә мәстанә көзү,
Әли ола ал һәналы көзәлин.

Өзкә илән һәркиз олмаја иши,
Гафија, гәзәлдән һәм чыха башы,
Булаг тәк гајнаја һәм көзү гашы,
Артыг ола һәм камалы көзәлин!

Көзәл кәрәк әл көтүрә чәфадән,
Ләззәт көрә һәр дәм зөвгү сәфадән.
Вагифәм, гачарам мән бивәфадән,
Гурбаныјам бир вәфалы көзәлин.

Гәдәм басдын, сән сәфалар кәтирдин.
Көзүм үстә, еј мәстанә, хош кәлдин!
Башу чаным сәнин пәјәндазындыр,
Пешкәшиндир бу гәмханә, хош кәлдин!

Тәшриф ки, бујурдун көтүрдүн гәдәм,
Кәрәкдир пәјинә үз нисар едәм,
Доланам башына, дөнәм дәмбәдәм,
Нә ки, гуллуғунду—сана, хош кәлдин!

Мән гурбанам зүлфүндәки күлаба,
Гохусу тә'н едир ол мишки-наба,
Мәни дәрдин дөндәрмишди кәбаба,
Галмыш идим јана-јана, хош кәлдин!

Охлар вурдун мәнә көзү гаш илән,
Намәләр јазардым ганлы јаш илән.
Бујур, та бәндәлик едим баш илән,
Һәр нә гуллуғундур, чана, хош кәлдин!

Мән Вагифәм, шүкүр, јетдим мурада,
Дәхи арзум јохдур фани дүнјада.
Чох-чох кәрәм етдин, еј һуризада,
Јетирдин дәрди дәрмана, хош кәлдин!

Дәрдин мәни һејвалара дөндәрди,
Еј сачлары сијаһ, үзү ағ кәлин!
Та ки, көрдүм чамалынын шө'ләсин,
Әриди бағрымда тамам јағ, кәлин!

Сәнин һәсрәтини вилајәт чәкәр,
Гәмзән јајы дәјәр, мәләләт чәкәр,
Чәмалындан мәләк хәчаләт чәкәр,
Һүснүн ејләр аја, күнә лағ, кәлин!

Нә олур, үзүндән ниґаб аласан,
Бир ләһзә һалыма нәзәр саласан,
Сәһәрдән ачылмыш тезә лаласан,
Сәнини сејранкаһын олур дағ, кәлин!

Гәддин тәк нә әр-әр, нә шүмшад олур.
Ону көрчәк, гәмдән чан азад олур,
Мәним көнлүм сәнин илән шад олур,
Сән ејләрсән дамағымы чағ, кәлин!

Балаләрдән сәни сахласын худа,
Сән тәк көзәл елдән олмасын чүда,
Хәстә Вағиф елсә, башына фәда,
Тәки олсун сәнин чанын сағ, кәлин!

Дүјүн олду, бүтүн хублар јығылды,
Кәлмәди бир бизим күлбәдән кәлин.
Сән кәлмәдин дејин, јаса батмышам,
Кәлә көр, еј зүлфү јасәмән кәлин.

Бир гәдәм бас ки, тој сәнин тојундур,
Тојлар јарашығы сәнин бојундур,
Моллалар мәскәни сәри-кујундур,
Ону көрән дөнәр Кә'бәдән, кәлин!

Чам ичмишәм мән, мәстанә кәлмишәм,
Ејләјиб бағрымы шанә кәлмишәм,
Сәнин һәсрәтиндән чанә кәлмишәм,
Әл көтүр бу назү гәмзәдән, кәлин!

Саз тутулуб јүз мин сәнәм ојнаса,
Чәм олубан румү әчәм ојнаса,
Көјдә мәләк, јердә адәм ојнаса,
Һәзним олмаз һәркиз өзкәдән, кәлин!

Кәл ојна, элинә кәләгај дола,
Бујур, шабаш версин, Вағиф тәк гула!
Мат галыб десинләр: киминдир ола
Кәклик кими сәкиб, бу сүзән кәлин!

Сијаһ зүлфүн гэддин илэн бэрабэр,
Назик ағ эндамын бэяз гар, кэлин!
Салланышың тамам чаһана дэјэр,
Сэнин тэк бир көзэл һарда вар, кэлин!

Молајиклэр кэлир сэни салама,
Гэмзэн мәни чапды, кэл бах јарама.
Шэккэр гүббэсидир, јохса шамама,
Гојнуң ичиндэки гоша нар, кэлин?

Сэни севэн әгли, камалы нејлэр,
Дәхи көрмүш өзкә чэмалы нејлэр,
Бу дүнјада мүлкү о, малы нејлэр,
Һәр ким олса сэнин илэн јар, кэлин!

Кејибсэн әјнинә күл пирәһәни,
Чэмалын шөләси тутмуш дөврәни,
Накәһдән көзләрим көрәндә сэни,
Галмады чанымда ихтијар, кэлин!

Һәсрәтиндән Вагиф дүшдү дәрде, кэл,
Һеч әјләнмә ирәлидә, керде, кэл,
Бир кәлибсэн. кәрәм ејлә, бир дә кэл,
Көңлүм чәкир сәнә интизар, кэлин!

Хумар көзләрини севәндән бәри,
Дәхи өзкәсинә ујманам, кэлин!
Хорјат илә белә чан-чан олмусан,
Мәкәр ки, мән ону дујманам, кэлин!

Чәфридар сүрмәни чәкибдир көзә,
Һаваланыб дәхи ендирмәз бизә,
Мән һа билләм, ганың гајнар түксүзә,
Мән тутдуғум әлдән гојманам, кэлин!

Башына дөндүјүм, суларың јолу,
Кедәндә бош кедир, кәләндә долу.
Мәмәләрин үстдән чатының золу,—
Сән гыјсан, мән сәнә гыјманам, кэлин!

Башына дөндүјүм, телли, тоггалы,
Гашларың чанымы һаг-һаһаг алы,
Ағарыбдыр, гырхмаг олмаз саггалы,
Валлаһ, үзүн үстә гојманам, кэлин!

Тахтына чыхманам, тахтын учадыр,
Гојнуна кирмәнәм, јары кечәдир,
Демәкинән Молла Пәнаһ гочадыр
Сэни тамам јесәм, дојманам, кэлин!

Бир сән кими көзэл јохдур дунјада,
Ағзы ширин, дили-додағы ширин.
Дојмаг олмаз дидарындан бир заман,
Тамашасы, гашы, габағы ширин.

Сијаһ зүлфү үз јанына доланмыш,
Онун һәр мујинә јүз чан чаланмыш,
Санасан, шәккәрә, гәндә буланмыш
Мәмәси, синәси, бухағы ширин.

Тәрләнәндә һәр тәрәфә күл гохар,
Мүшкү әнбәр гохар, сијаһ тел гохар,
Басдығы јерләрдән миһәк, һил гохар.
Назик әли ширин, ајағы ширин.

Гашлар вәсмәләнир, көз сүрмәләнир,
Көз тәк јанаглары хош шәләләнир,
Бахдыгча үзүнә чан чилвәләнир,
Олур бу Вагифин дамағы ширин.

Нә көзәл сүрмәдән чила кәтирди,
Дөндү бир афәти-чана көзләрин.
Апарды ағлымы, дин-иманымы
Сәнин белә бу мәстанә көзләрин.

Гәмзә тиғин чәкди, чалды чанымы,
Бир чәллада дөндү, алды чанымы,
Кенә јанар ода салды чанымы,
Гојду мәни јана-јана көзләрин.

Ала көзләр хумарланыр, сүзүлүр.
Һәр гија баханда, чаным үзүлүр.
Мужжанларың синәм үстә дүзүлүр.
Мејл едәндә бу мәкана көзләрин.

Һүснүн күлә бәнзәр, бојун минајә,
Чаным, гурбан олсун белә сонајә,
Кирпијин хәдәнкин вурду синајә,
Етди багрым шапа-шана көзләрин.

Хәјалың көнлүмдә, көзүмдә кәзәр,
Хумар-хумар бахар, чанымы үзәр,
Шикәстә Вагифдән кәсмәсин нәзәр,
Рәһм ејләсин мән меймана көзләрин!

Кәрдәшиндә, гамәтиндә аҗыб жох,
Амма нә көзәлдир пәришан зүлфүн!
Этриндән динләнир сәрасәр әрвах,
Ја мүшки-әнбәрдир, ја реҗһан зүлфүн.

Күлаб сәпилибән дәјәндә шана,
Гохусу чулғашыр чүмлә чаһана,
Дөндәрибдир мәни Шејх Сән'ана,
Нә дин гојуб мәндә, нә иман зүлфүн.

Ағ әлин ки, дәјәр о мүшки-наба,
Бәнзәр булут ичрә кирән мәһтаба,
Һәлгәләнир, дөнүр учу гүллаба,
Асар күндә мин-мин дилү чан зүлфүн

Јастыланыб ај габағын јанында,
Башы чыхыр тәр бухағын јанында,
Сијаһ халын, ал јанағын јанында
Әксик олмаз һәркиз, һәр заман зүлфүн

Вагифәм, олмушам зүлфә кирифтар,
Көнлүм виран, һалым хараб, күнүм зар,
Бир нәзәр гыл мәнә, еј чешми-хумар,
Ејләјибдир мәни сәркәрдан зүлфүн.

Еј Мәккәни, Мәдинәни јарадан,
Бир фикир чәк әһвалына Вагифин.
Ол гашы гибләјә үз сүртмәк истәр,
Мәдәд ејлә игбалына Вагифин.

Көзүндән ираға дүшүбдүр јары.
Кәсилиб көнлүнүн сәбрү гәрары.
Үз чевирмиш јенә Мәдинә сары.
Нә дүшүбдүр хәјалына Вагифин.

Мәним јарым дејил ол Кә'бәдән кәм,
Хал һәчәрүл-әсвәд, дәһаны зәм-зәм,
Бир заман олсајдым онунла һәмдәм,
Хәт чәкиләр вәбалына Вагифин.

Сәрхош дуруб мина бојлу сағыдан,
Јаралыдыр гәмзәси ол јағыдан.
Зүлфү әнбәр—ағлы башдан дағыдан;
Нә сөзү вар камалына Вагифин.

Јүз зүлфү пәришан, һинду хәл олса,
Јүз шәкәр көфтарлы, ләби бал олса,
Јүз шириндил, әнбәрбу марал олса.
Јетә билмәз маралына Вагифин.

Женә байрам олду хублар бәзәнди,
Санасан, ачылыб тазә күл бу күн.
Бәнәфшә зүлфләри аласан әлә,
Шанә тәк кәзәсэн телбәтел бу күн.

Ким өлә, ким гала бу байрамадәк,
Чәнд ејлә, јетәсэн күл әндамадәк,
Кечәләр сүбһәдәк, та ахшамадәк,
Јарын кәрдәниндә ола гол бу күн.

Санасан, үзүнү әрәг нәмидир,
Елә баһар фәсли, күл шәбнәмидир,
Ихтилат базары, сөһбәт дәмидир,
Кәрәк дүшә дост кујинә јол бу күн.

Тамаша гыласан гаша, габага,
Сүртәсэн үзүнү зүлфә, бухага,
Јар бәзәниб кәтир чәнлар алмага,
Өлмәли күнүндүр, Вагиф, өл бу күн.

Мәни гәрг ејләдин гәм дәрјасына,
Еј чешми-хумарым, нөшүн ағладың?
Еј көзүм, нә дәјиб көјрәк көнлүнә?
Еј ширин көфтарым, нөшүн ағладың?

Кәрдәниндә зүлфүн гәр сүнбүл кими,
Сонадан үзүлмүш гарател кими,
Сән кәрәк күләсэн гызыл күл кими,
Еј лалә рүхсарым, нөшүн ағладың?

Олмаја сән мәни бинграр сандын,
Зарафат ејләдим, она инандын,
Нә дәјди көнлүнә, нәдән буландын,
Дишләри мирварым, нөшүн ағладың?

Бағрым башын шан-шан ејләдин, дәлдин,
Дөнүм көзләринә, аз агла—өлдүн;
Дејәрдин, күләрдин, белә дејилдин,
Мәним чадукәрим, нөшүн ағладың?

Гәр кәс көрән дәмдә өз сирдашыны,
Мәкәр төкәр габағыны-гашыны?!
Ода јахдын чижәримин башыны,
Вагиф дер: дилдарым, нөшүн ағладың?

Башына дөндүжүм, тој адамлары,
Сиз дэ дејин: тоја кэлэн ојнасын,
Адыны демэрэм, елдэн ајыбдыр,
Филанкэсин гызы, филан ојнасын.

Нэ мүддэтди она күвэнэн бизик,
Һэсрэтин чэкмэкдэн чанымыз үзүк,
Һэр элинэ алыб бир данэ үзүк,
Үзүјү дэстинэ алан ојнасын.

Бир туба бојлудур; боју новрестэ,
Һэсрэтин чэкмэкдэн олмушам хэстэ,
Ишарэт ејлэрэм анлајан доста,
Достунун гэдрина билэн ојнасын.

Мэн Молла Вагифэм, ејлэрэм эфган,
Көзлэрим дэ јаш јеринэ төкэр ган,
Узун бојлу, јенијетмэ, новчаван,—
Мэни бу дэрдлэрэ салап ојнасын.

Огрун баха-баха, еј чешми һэркис,
Дэрдэ салдын мэни, хэстөһал етдин,
Һэсрэтиндэн өлдүм, өлдүм, дирилдим,
Нэ бир јада салдын, нэ суал етдин.

Һэр мэни көрөндэ, еј чешми јағы,
О гэдэр ејләдин чанлар алмағы,
Каһ көстәрдин, каһ кизлөтдин јанағы,
Ахыр мэни дэрдэ салдын, ал етдин.

Узун иллэр сэнэ галдым мэн һэсрэт,
Зэһрречэ көрмөдим мөһрү мөһөббэт,
Һэр заман ки, сөндөн умдум шэфөггөт,
Бир дава башладын, галмагал етдин.

Эзэлдэн вар иди лүтфү кэрэмин,
Каһбөкаһ бэријэ сејрү гэдэмин,
Вара-вара артды зүлмү ситэмин,
Билмөдим, сонрадан нэ хөјал етдин!

Һэмишэ бу иди фикрү хөјалым,
Икимиз бир јердэ һэмдэм олалым.
Нејләмишди сэнэ Вагиф, а залым.
Ону гэм элиндэ пәјимал етдин.

Бир бэяз кэрдэнли, мэрмэр синэли,
Кэрдэнинэ гурбан миналар олсун.
Учу тэр чыгалы сijaн теллэрин
Сэдгэси јашылбаш соналар олсун.

Нэ дедим мэн сэнэ, еј үзү маһым,
Сэн мэндэн күсүбсэн, еј гилбэкаһым,
Өлдүр мәни, кэр вар исэ күнаһым,
Ал ганым әллэрдэ һаналар олсун.

Нечэ ки, көүрсэн өзүн филмәсэл,
Чамалындыр чанан ичрә бибәдәл,
Өзүн кими кэрәк хојун да көзәл,
Сэндә нечүн белә әдалар олсун?

Дост дост илә әбәс јерә савашмаз,
Севәнин севәндән көнлү булашмаз,
Бикеф олмаг көзәлләрә јарашмаз;
Көзәлдә кэрәк кош сәфалар олсун.

Ешитдим күсүбсэн, тәрпәнди дәрдим
Јалварыб көнлүнү алмаг истәрдим,
Гуллуғуна намә јазыб көндәрдим,
Биздән сәнә чох-чох дуалар олсун.

Вагиф, чанан илә тәр олду ара,
Имдад сәнә галды, сјлә бир чара,
Бир гафijә гајыр, көндәр ол јара,
Бәлкә дәрдимизә дәвалар олсун.

Ај кәнары габағында гыј кими,
Көрүнүр, чулганыр јанаға зүлфүн.
Санасан булутдур, әнвәр үзүнү
Бәдр ајы тәк алмыш гучаға зүлфүн.

Шаһмар тәки кэрдэниндә буланыр,
Күлаб илә сығалланыр, суланыр,
Һәлгә дүшүб, бухаг алтда доланыр,
Баш гојур, сарылыр гулаға зүлфүн.

Әтрин көтүрүбдүр мүшкү рејһандан,
Учу чығаланыр чыхыр дөрд јандан,
Ачыланда чаргат тәр зәнәхдандан,
Нә әчајиб дурур гыраға зүлфүн.

Көз дојмаз вәсмәли кәман әбрудан,
Чан үзүлмәз сәмән ијли кејсудан,
Мәст едәр аләми әнбәрин будан,
Һәр кәләндә сәндәл дараға зүлфүн.

Хәстә Вагиф онун сәркәштәсидир,
Бағры гызыл ганын ағуштәсидир,
Һәр тари мүәттәр, чан риштәсидир,
Гојма ки, төкүлсүн ајаға зүлфүн.

Бир мина кәрдәнли, күл үзлү жарын
Һәр ахшам, һәр сәһәр янағындан өп.
Дуруб долаи пәрванә тәк башына,
Сығалла телләрин, габағындан өп.

Бир кезәл көрмүшәм бу кәлән кәштә,
Фәрагы башында, севдасы башда,
Һәр ахшам, һәр сәһәр султаны чашда,
Галдырыб чәнәсин, бухағындан өп.

Нә ола охуја, һәм јаза Вагиф,
Мүштаг олдун кәлән бу гыза, Вагиф.
Бир беләси кәлсә кәр сизә, Вагиф,
Ејлә сәчдә, икрам, ајағындан өп.

Еј шаһы хубларын, шуху дилбәрин,
Сәндән сәнубәрин хәчаләти вар.
Хош жарашыр сәнә дива нимтәнә,
Бу бәзәјин кенә әләмәти вар.

Бу зибү зијнәтин, шанү шөвкәтин,
Ме'рачи-риф'әтин, баби-дөвләтин,
Һүснү мәләһәтин, чешми-афәтин,
Бу гәддү гамәтин гијамәти вар.

Мәрһуби-мүнтәхәб, бир али нәсәб,
Гәмзәсиндә гәзәб, сән сахла, јарәб,
Күл рүхлү, гөнчәләб, турунчу гәбгәб,
Лисанында әчәб, һекајәти вар.

Олмаз белә адәм, јығылса әләм,
Мәләкдән мүкәррәм, ә'лаву ә'зәм,
Өзү бир шух сәнәм, истиғнасы кәм,
Бизә әмма һәрдәм нәзакәти вар.

Гашы јај, чешми шух, мүжканлары ох.
Чүмлә кәсдән артых, бәрабәри јох.
Чамалы јанында ај вә күн мәнсух,
Вагифин ондан чох шикајәти вар.

Интизар чәкмәкдән, јол көзләмәкдән,
Көнлүмүн нә табы, нә тагәти вар.
Јазан ола ајрылыгын дәрдини,
Фәрһадү Ширинчә һекајәти вар.

Бир кимсә ки, мүштаг ола чәмала,
Көрәнләр билир ки, дүшәр нә хала,
Ол гамәтин һәр кәләндә хәјала,
Көрәсэн ки, нечә гијамәти вар.

Ешгин салыр чанымыза бир атәш,
Зүлфүн кими һалымыздыр мүшәввәш.
Еј тубији-чәннәт, сәнәдир пешкәш
Гарабагын һәр нә вилајәти вар.

Јүз көрсәк дә әкәр өзкә һәрәмдән,
Гуртулманых һәркиз фикрү әләмдән,
Сән кәл хилас ејлә бизи бу гәмдән,
Сәнин гәдәминин сәадәти вар.

Һичраны чәкмәјән дәрдимәнд олмаз,
Севәни севмәјән дилпәсәнд олмаз,
Дост доста кәләндә јолда бәнд олмаз.
Ешгин тәригинин бу адәти вар.

Бир заман һавада ганад сахлајын,
Сөзүм вардыр мәним сизә, дурналар!
Гатарлашыб нә дијардан кәлирсиз?
Бир хәбәр версәниз бизә, дурналар!

Сизә мүштаг дурур Бағдад елләри,
Көзләјә-көзләјә галыб јоллары,
Аста ганад чалын, гафил телләри,
Һејифдир, саларсыз дүзә, дурналар!

Хејли вахтдыр, јарын фәрағындајам.
Пәрванә тәк һүснүн чырағындајам,
Бир ала көзлүнүн сорағындајам,
Көрүнүрмү, көрүн, көзә, дурналар!

Мән севмишәм ала көзүн сүрмәсин,
Бәднәзәр кәсибән, зијан вермәсин,
Сагын кәзин, лачын көзү көрмәсин,
Горхурам сәфнизи поза, дурналар!

Назәнин-назәнин едәрсиз аваз,
Руһлар тазәләнир, олуր сәрәфраз,
Вагифин дә көнлү чох едәр пәрваз,
Һәрдән сизин илә кәзә, дурналар!

Бир бөлүк жашылбаш соналар кими,
Жыгылыб келибдир Газага гызлар.
Аjna габагында гара гаш учун
Ендириб катирмиш гулага гызлар.

Нәр бириндә мина кәрдән, назик бел,
Сизә гурбан тамам өлкә, тамам ел,
Күлаб илән сығалланмыш гара тел
Хуб жарашмыш бәяз бухага, гызлар.

Гәмзә каман, мүжкан хәдәнк, көз ала,
Jүз ган омур, әjри бахсан һилала,
Сөзләри гәнд, ағызлары пијала,
Шәкәр әзмиш дилә, додага гызлар.

Еj ағалар, нечә ситәм етдиләр,
Вагифин чаныны чох инчитдиләр,
Jенә дуруб гатарлашыб кетдиләр,
Сөзләрин гоjдулар ғырага гызлар.

Мүшки чаргат конарында хумар көз
Сүзүләр, сүзүләр, каһбакаһ бахар.
Неjбәтиндән ләрзә дүшәр чаныма,
Санасан, гулуна падишаһ бахар.

Сүрмәли көзләрин хош хәдәнки вар,
Бир күн мәнәббәтин jүз күн чәнки вар,
Өзкә бахан көзүн геjри рәнки вар,
Бу баханда амма сим-сијаһ бахар.

Хоjу мәлаикдир, өзү пәрinnaз,
Чилвәси гарычгаj, чыггасы шаһбаз,
Чәкибдир үзүнә сијаһ сәрәндәз,
Булут арасындан санки маһ бахар.

Гызыл һәна гоjмуш әл дырнагына,
Гөнчәләр дүзүбдүр сол вә сагына,
Сығал вериб jәj гашларын тагына,
Шүкр аллаһа, бизә гибләкаһ бахар.

Вагиф чандан мүштаг омур мүштага,
Мүштаг олмаjандан гачар ирага.
Бахан бахмаг кәрәк габаг-габага,
Көз училә бахан баикраһ бахар.

Көз галды жолларда, чан интизарда,
Көлмөди чанандан тазе бир хэбэр.
Мәним тагәтим јох гәлэм тутмаға,
Қим ола ки, јага јаза бир хэбэр.

Нә гэдәр ки, мән ағларам дәмәдәм,
Әнвалым билирми ола о һәмдәм.
Ел тамам јағыдыр, јохдур бир адәм,
Верә мәнән пәрinnaзә бир хэбэр.

Көр һесабын мән чәкдијим азарын,
Бу дадү фәрјадын, бу аһү зарын,
Бади-сәба, әкәр дүшсә күзарын
Сөјлә хәлвәт бу һәмраза бир хэбэр.

Әзәлдән гамәти белә дејилди,
Бир јај гаш охундан сонра әјилди.
Бағрым дәлиндидијин һәр јетән билди.
Јетишмәди тирәндаза бир хэбэр.

Бүлбүлү гөнчеји-хәндан өлдүрдү,
Пәрванәни шәм'и-сузан өлдүрдү,
Вағифи атәши-һичран өлдүрдү,
Аман, верин о шаһбаза бир хэбэр

Еј чананым, сән бәзәниб кәләндә,
Ајү күн гаршына пишваза кедәр.
Кә бәји-кујинә күндә мин кәрә,
Мәләкләр јығылыб намаза кедәр.

Ағ күлә тәшбәһдир бәдәнин бүтүн,
Дәрдиндән аләмә салмышам бир үн,
Сәни севән чаван олур күнбәкүн
Ғарымаз, башатан тәр-тазә кедәр.

Сәнубәр гамәтин нә хош хурамдыр,
Һәсрәтиндән сызылдајан јарамдыр,
Сәндән ајры дирлик мәнә һарамдыр,
Ахыр бир күн өмрүм күдаза кедәр.

Синәси мәрмәрдир, сәрвдир гамәт,
Үзүнү көрмәсәм, гопар гијамәт,
Отуруб зүлфүндән етсәм һекајәт,
Дәрдим артар тули-дираза кедәр.

Сән күлән, бүлбүл сев, хары истәмә,
Һәркиз камал истә, вары истәмә,
Мејл ејлә Вағифә, сары истәмә,
Өзү шаһбаз олан шаһбаза кедәр.

Күнэш үзлү, кош гылыгы чанансан,
Гашларын бэнзәјир нилалә, Јетәр.
Нигаб атыб сәрхош-сәрхош кезәндә,
Охшајырсан јорғун маралә, Јетәр.

Сәнсэн мәним тубам, сәрвим, шүмшадым,
Гәмзәси һәрами, чешми чәлладым,
Дүн кечә фәләјә чыхды фәрјадым,
Ришмәди кушинә бу налә, Јетәр?

Нә көзәл јарашыб ал, јанағына,
Назикдир, дәјмәсин әл јанағына;
Зүлфү бухағына, күл јанағына,
Нә бәнәфшә бәнзәр, нә лалә, Јетәр.

Мән бир гулам, чаным ода салмышам,
Јасланыбан дост кујиндә галмышам,
Вагиф кими молладан дәрс алмышам,
Кәл јетирсин сәни кәмалә, Јетәр.

Јај гаш бучағында, ал јанаг үстә
Нә хош хумарланыр мәстанә көзләр.
Сүрмәли кирпикдән охлар чәкилиб,
Ејләјиб бағрымы нишанә көзләр.

Гәмзә пејканилә төкдү ганымы,
Хәталара салды дин-иманымы,
Әкри дурду, сүзкүн бахды, чанымы
Алды о шух көзләр, амма нә көзләр.

Симасы шәһлаји, тәрһи бадами,
Бахышы меһрибан, өзү һәрами,
Гулдур она сијаһ зүлфүн тәмами,
Ола билмәз белә шаһанә көзләр.

Сәмән ијли, сәһаби зүлф, ај габаг,
Гөнчә дәһан, дүр диш, әргәван додаг,
Мүнәввәр үз, лалә зәнәх, тәр бухаг,
Тамам бир јанәдир, бир јанә көзләр.

Вагиф ки, дүшүбдүр әглү камалдан,
Әксик олмаз башы говғадан, галдан,
Нә зүлфләрдән билин, нә хәттү халдан,
Ејләјибдир ону диванә көзләр.

Еј марал бахышлы, сона сығаллы,
Нә көзәлдир сәндә о гара телләр.
Кәмәнд кими төкүлүбдүр кәрдәнә,
Дөнүбдүр сәрасәр шаһмара телләр.

Сәнә сығал вериб, әчәб тәр дүшүб,
Һөрүлүб гәддилән бәрабәр дүшүб,
Санасан мәләкдән балү пәр дүшүб,
Дүзүлүб далында гатара телләр.

Бәнәфшәдән тазә, сүнбүлдән көзәл,
Өтүб учу дүшүб о белдән көзәл,
Һеч тел көрмәмишәм бу телдән көзәл,
Олмајыбдыр белә ашкара телләр.

Сәнә һејран олуб халгын чохусу,
Көрәнләрин кәсилибдир јухусу,
Мүшкү әнбәр кими кәлир гохусу,
Дөнүб Чиндән кәлән әтара телләр.

Зүлфләрини чин-чин гојуб үзә сән,
Саллан сәрхош, сејрана чых дүзә сән!
Сән кәрәкдир Вагиф илән кәзәсэн,
Көрүнмәјә һәркиз әгјара телләр.

О тубу бахышын јыхды аләми,
Хумар көзләрин нә гијамәт ејләр.
Кә'бәји-кујини көрән кимсәнә
Нә заман гибләји зијарәт ејләр?

Дурна телли, топгун тәрлан чилвәли,
Көрмәмишәм сән тәк назлы-гәмзәли,
Сәрасәр јахасы гызыл дүјмәли,
Бахдыгча өзүнә фәхарәт ејләр.

Ејиб јохдур шөвкәтиндә, шанында,
Гашү габағында, һәм дәһанында,
Шәрт дејилдир, јатыб-дурам јанында,
Кендән бахмаг мәнә кифајәт ејләр.

Вагиф бахар зүлфи-пәришанына,
Тәрк ејләр мәсчиди, кәләр јанына,
Сидги-дилдән чанын гатса чанына,
Һуријү гылмана мәламәт ејләр.

Женә гәһри кечиб хублар шаһинин,
Биздән лүтфү шәфәггәти кәсибдир.
Әввәлки тәк дәхи бахмаз үзүмә,
Үз дөндәриб илтифаты кәсибдир.

Мәндән күсүб јалварырам барышмаз,
Синә ачыб, гучаглашыб сарышмаз,
Күндәки тәк кәлмәз, дејиб данышмаз,
Ширин-ширин һекајәти кәсибдир.

Мәнә үммид вериб чәкмә гәм демәз,
Дәрдләринә дәрман едәрәм демәз,
Тәклиф едиб бир ләбиндән әм демәз,
Һәм шәкәри, һәм нәбаты кәсибдир.

Әјибдир гәддими јәј гаш габагда,
Көзүм галды зәнәхданда, бухагда,
Сәбрү гәрарымы күлкәз јанагда
Сијаһ зүлфүн о зүлматы кәсибдир.

Вагифәм чох муштагам бир никара,
Нејләјим ејләмәз дәрдимә чара,
Һеч билмирәм нә олубдур бу јара,
Күләр үзү, хош сүфаты кәсибдир.

Мән сәнә олмушам дидар ашиги
Сән үзүнү бүрүмәјин нәдәндир?
Ширин сөзләринин чох мүштагјәм,
Данышмајыб киримәјин нәдәндир?

Әлиң далда тутуб, башын јанында,
Һәркиз тел көрүнмәз гашын јанында
Мәним кими бир сирдашын јанында
Гајым-гајым сарырмағын нәдәндир?

Ешги кәрәк көзәл олан кимсәнин,
Та гылмаја тәркин назу гәмзәнин,
Јарлыгда ки, јохдур хәјалын сәнин,
Бәс дунјада јаранмағын нәдәндир?

Күмүш кәмәр бәнд ејләмиш мијана,
Гурбан олсун чаным чана гыјана
Отуруб-отуруб јөнү о јана,
Күсүб дуруб јеримәјин нәдәндир?

Вагифәм, әзәлдән бир көвһәр идим,
Сафлыгда лада бәрабәр идим.
Та ки, сәни көрдүм, мум тәк әридим
Һеч демәзсән әримәјин нәдәндир?

Өкэр жарсан, кэл сармашаг гол-бојун,
Дуруб далдалардан бахмағын нәдир?
Жар дејилсэн, чәк ајағын, кери дур,
Чанымы одлара јахмағын нәдир?

Ешиг севдасына һеч кәс пис демәз,
Мәһәббәт јолундан ајаг кәс демәз,
Көз көрмәсә дәли көнүл истәмәз,
Бәзәниб гаршыма чыхмағын нәдир?

Вагифин бағрыны гана дөндәрдин,
Сәк рәгиби үстүмүзә әндәрдин,
Мәнә кизлин бир нишанә көндәрдин,
Ашкара башыма гахмағын нәдир?

Еј Кә'бәм, Кәрбәлам, Мәккәм, Мәдинәм,
Бир заман кујиндә зијарәтимдир.
Гиблә дејиб, гашларына баш әймәк—
Кечә-күндүз мәним ибадәтимдир.

Һәр нә десәм, сән инчимә сөзүмдән,
Сәрхошунам, јох хәбәрим өзүмдән,
Шол гамәтин јајынанда көзүмдән,
Санасан ки, һәшрү гијамәтимдир.

Бағламышам дин-иманы зүлфүнә,
Мәним кими һејран һаны зүлфүнә,
Тапшырыб кедирәм чаны зүлфүнә,
Јахшы сахла, сәндә әманәтимдир.

Сәнсән мәним ајым, күнүм, һилалым,
Дөвләтим, игбалым, чаһым, чәлалым,
Көзәл үзүн даим фикрү хәјалым,
Сөзүн дилдә ширин һекајәтимдир.

Соналар хәчилдир сијаһ телиндән,
Тутиләр лал олур ширин дилиндән,
Шикәстә Вагифәм, сәнин әлиндән
Һәр кимә ки, јетсәм, шикајәтимдир.

Хубларда ки, зөвгү сәфа дејирләр,—
Фәрбаһ күл эндамда, ағ бэдэндәдир.
Көнүл асајиши, чанын раһәти
Күлкүн зәнәхданда, тәр зәғәндәдир.

Бир јоғун балдырлы, јумушаг дизли,
Бир сәрхош јеришли, мәстанә көзлү,
Бир ајна габаглы, бир күнәш үзлү
Көзәлин һәсрәти, дәрди мәнәдәдир.

Әввәл көзәлләрдә кәрәкдир чағлыг,
Ондан сонра ола садәлик, ағлыг;
Нә ағзында јашмаг, нә үздә јайлыг,—
Чиркинлик үзүнү бүрүјәндәдир.

Гашилән, көзилән чикәр ган олур,
Зүлф севәндә нә дин, нә иман олур.
Чан гушу халларда бәндиван олур,
Дирлик зөвги-ләбдә, һәм дәнәндәдир.

Ејбсиз көзәлин хош олур хоју,
Кизләмәз чамалы, гамәти, боју.
Көрәндә Вагиф тәк хош көфткүју,
Мәнәббәт ејләр ки, бу кујәндәдир.

Севдијим, ләбләрин јагута бәизәр,
Сәрасәр дишләрин дүрданәдәндир.
Сәдәф дәнанындан чыхан сөзләрин
Һәр бири бир гејри хәзанәдәндир.

Нәдәндир сөзүмә чаваб вермәмәк,
Һәм чамал кизләјиб, үз көстәрмәмәк.
Кечәләр көзләрим хабы көрмәмәк,
Ол сијаһ нәркиси-мәстанәдәндир.

Мән һа сәни нури-илаһи саннам,
Чамалынын шө'ләсинә доланнам,
Атәшинә мәрдү мәрданә јаннам,
Бу хасијјәт мәнә пәрванәдәндир.

Бир намә јазмышам чан үзә-үзә,
Бади-сәба, апар сән о күл үзә,
Сорушса јар ки, бу кимдәндир бизә?
Сөјләкилән:—Сизин диванәдәндир.

Хумар-хумар бахмаг көз гәјдәсыдыр,
Лалә тәк гызармаг үз гәјдәсыдыр,
Пәришанлыг зүлфүч өз гәјдәсыдыр,
Нә бади-сәбадән, нә шанәдәндир.

Мүштагдыр үзүнә көзү Вагифин,
Јолунда пәјәндаз үзү Вагифин,
Сәнсән фикри, зикри, сөзү Вагифин,
Гејри сөз јанында әфсанәдәндир.

Јасәмән телләрин, нәркиз көзләрин,
Мәнимлә, көзәлим, чоҳдан јағыдыр.
Инсаф ет, өлдүрмә күнаһсыз гулу,
Әл-әлдән үзүлүр, јаман чағыдыр.

Камаллы көзәлдә хәта кәм кәрәк.
Севки кәрәк, сөһбәт кәрәк, дәм кәрәк,
Ашигә вәфалы бир һәмдәм кәрәк,
Һәмдәмсиз бал јесә, она ағыдыр.

Баһари-өмрүнү версә дә баша,
Ашиг мә'шугәдән усанмаз, һаша!
Фәрһад Ширин үчүн сығынды даша,
Мәчнунун овлағы Лејли дағыдыр.

Ашнасындан үз чевирсә бир гафил,
Онда вәфа олмаз, ону јәгин бил.
Сона кәклик сара ујса нечә ил,
Лачын галхар јувасыны дағыдыр.

Гышын шиддәтиндән чәкинмәзсә јаз,
Чалханмаз көлләрдә нә өрдәк, нә газ,
Вагифин көксүнә башдан чал-чарпаз
Чәкилиб һачандан—чанан дағыдыр.

Ал кејиниб чыхсан күлшән сејринә,
Јығылы башына күлләр доланыр.
Маһтаб һүснүнә бәндә фәрмандыр,
Гуллуғунда ајлар, илләр доланыр.

Көрмәмишәм сән тәк бир мәләкзадә,
Дәрдини чәкәрәм һәддән зијада,
Кирпикләрин учу дүшәндә јада,
Бағрымын башында милләр доланыр.

Мән Фәрһадам, сән бир Ширин дәһансан,
Дәрдин заһир, амма өзүн нәһансан,
Көзәклик бабында шаһи-чәһансан,
Ешијиндә јүз мин гуллар доланыр.

Ејләјибсән мәни ешгә кирифтар,
Күндүзүм бигәрар, кечәләр бидар,
Ревзеји-кујиндә кезәндә әғјар,
Чешмим кирдабында селләр доланыр.

Ләбләрин бағрымы пүрхун ејләмиш,
Ахытмыш көз јашым Чејһун ејләмиш,
Һәсрәтин Вагифи Мәчнун ејләмиш,
Онун үчүн кәзир чөлләр доланыр.

Бајрам олду, неч билмирэм нејләјим,
Бизим евдә долу чувал да јохдур.
Дүкијлә јағ һамы чоһдан түкәнмиш,
Әт неч әлә дүшмәз, мотал да јохдур.

Аллаһа бизмишик нашүкүр бәндә,
Бир сөз десәм дәһи гојмазлар кәндә.
Халг батыбдыр ноғла, шәкәрә, гәндә,
Бизим евдә ахта зоғал да јохдур.

Бизим бу дүнјада нә малымыз вар,
Нә дә евдә саһибчамалымыз вар.
Вағиф, өјүнмә ки, камалымыз вар,
Аллаһа шүкүр ки, камал да јохдур.

Күр ғырағынын әчәб сејранкаһы вар,
Лашылбаш сонасы, һајыф ки, јохдур!
Учу тәр чығалы сијаһ телләрин
Һәрдән тамашасы, һајыф ки, јохдур!

Ғыш күнү ғышлағы Ғырағбасанын,
Көзүдүр Аранын, чүмлә-чаһанын,
Белә көзәл јерин, көзәл мәканын
Бир көзәл обасы, һајыф ки, јохдур!

Чохдур ағ бәдәнли, бүллур бухағлы,
Лалә зәнәхданлы, гөнчә додағлы.
Амма ширин дилли, ачыг габағлы,
Көнүл ашинасы, һајыф ки, јохдур!

Һавасындан торпағынын, јеринин,
Дадызмаз дәһанын, ләби-ширинин,
Пәри чоһдур, нә фајда неч биринин
Адамлыг әдасы, һајыф ки, јохдур!

Учу әшрәфили, булут кими сач,
Дал кәрдәндә һәр һөрүјү бир гулач,
Кәлағајы әлван, гәсабә ғыјғач,
Алтындан чунасы, һајыф ки, јохдур!

Зәр һашијә ал нимтәнә үстүндә,
Халлар үз јанында, чәнә үстүндә,
Бухағын алтында, синә үстүндә,
Зүлфүн бурулмасы, һајыф ки, јохдур!

Лачын тәки башда ала томаға,
Јашмағы тутмаја дишә, додаға,
Чәллад кими дуруб габаг-габаға
Бахыб чан алмағы, һајыф ки, јохдур!

Чүнки јорғунујам мән бу јолларын,
Гајдасыны билләм һәр үсулларын,
Күмүш биләкләрин бәјаз голларын,
Сары кәһрәбасы, һајыф ки, јохдур!

Ајна тутуб һәрдем чамал көрмәси,
Зүлфә, зәнәхдана сығал вермәси,
Сәһәр ала көзүн сијаһ сүрмәси,
Әлинин һәнәсы, һајыф ки, јохдур!

Вагиф һагдан диләр лүтфү кәрәмләр,
Белә јердә галан, валлаһ, вәрәмләр.
Јенә јада дүшдү бизим сәнәмләр.
Кетмәјин бинасы, һајыф ки, јохдур!

Сәһәр-сәһәр һәсрәт илән кәзирдим,
Чүт гоша нар көрдүм ики синәдә.
Бириси гыз иди, бириси кәлин,
Чан гурбан ејләрәм икисинә дә.

Кәлин булагда әл, үзүнү јујур,
Гыз дејир: кәл кедәк, һәрифләр дујур,
Белә көзәл севән әлдәнми гојур,
Чан гурбан ејләрәм икисинә дә.

Кәлинин додағыдыр Тәбризин мәти,
Әлли-алтмыш түмән гызын гијмәти,
Белә көзәл севән нејләр чәннәти,
Чан гурбан ејләрәм икисинә дә.

Кәлинин јахасы полад ијнәли,
Гызын јахасыдыр чарпаз дүјмәли.
Икиси дә бир-бириндән өјмәли,
Чан гурбан ејләрәм икисинә дә.

Қабабым олајды, көзүм олајды,
Јар јанында өткүн сөзүм олајды,
Вагиф дејир: ики көзүм олајды,
Бахајдым бунларын икисинә дә.

Еј чаным чөллады, өмрүм жагысы,
Мәкәр сәндә, залым, дин-иман жохдур?
Кечә-күндүз һәсрәтнини чәкмәкдән
Үзүлүбдүр, мәндә дәхи чан жохдур.

Сәк рәғибин бир даш дүшсүн башына,
Гојмаз ки, јар илән олаг ашына,
Һәгдир, јанан чохдур ешг аташына,
Мәнним тәк од тутуб алышан жохдур.

Еј гашлары һилал, јанаглары күл,
[Еј] зүлфләри рејһан, халлары фүлфүл,
Ашығын өлдүрән бирәһмү бидил,
Сәнин тәк аләмдә ев јыхан жохдур!

Сәни севән олур һәмнишә дилшад,
Сојун адәмдир, чинсин пәризад,
Гамәтин әр-әрдир, голлары шүмшад,
Бу шә'нү шөвкәтдә һеч инсан жохдур.

Вағиф, һалын ситәмкара демәјә,
Јалварыбан вара-вара демәјә,
Бу хәстәнин әрзин јара демәјә,
Мәкәр бу арада мүсәлман жохдур!

Һәр јетән көзәлә көзәл демәнәм,
Көзәлдә бир гејри әләмәт олур:
Зүлф бир јана дүшәр, кәрдән бир јана,
Өзүн билмәз, бир өзкә бабәт олур.

Ојнајанда пәрваз едәр нимтәнә,
Зүлф дағылар, үздә дөнәр хәрмәнә,
Сәрәндәзын учу дүшәр кәрдәнә,
Ачылса бел-бухун, гијамәт олур.

Мүжкан охун атар, јај гашын чәкәр,
Дөләр бағрым башын, үрәјим сөкәр,
Сөзү дузлу олур, додағы шәкәр,
Һекајәти ширин һекајәт олур.

Кәрдәнинә мүшкин телләр дүзүлүр,
Һәр гыја баһанда чанлар үзүлүр,
Сүрмәләнмиш сијаһ көзләр сүзүлүр,
Отуруб дурмағы гијамәт олур.

Көзәл олан белә алишан кәзәр,
Нигаб чәкәр, зүлфү пәришан кәзәр,
Сәһәр сејрә чыхар, күлүшан кәзәр,
Севмәјиндә тамам һәрарәт олур.

Вағиф гурбан олсун гоша тағына,
Зүлфү үз јанында, үзү ағына,
Белә көзәл дүшә ај габағына,
Тамаша ејләјән битәгәт олур.

Бәнәфшә гохулу жардан аҗрылан,
Күндә яса батар, күнү зар олур,
Чанында ихтиҗар галмаз зәррәчә,
Кечә бидар, күндүз бигәрар олур.

Аҗрылыг бир јанар оддур, газылар,
Јазылмасын һәркиз белә јазылар.
Ол күмүш биләкләр, шүмшад базулар
Јада дүшәр, ишим аһү зар олур.

Баһадур демәзләр һәркиз сајана,
Көрүм, лә'нәт олсун јардан дојана,
Көзәл севән кимсә кәрәк дајана,
Дост јолуида човғун олур, гар олур.

Бахышы мәст олур чешми-хумарын,
Чәннәтдән артыгдыр зөвгү дндарын,
Ағ синәли, шәкәр мәмәли јарын,
Чәфасыны чәкмәк ширин кар олур.

Вагиф, јар јанығы јаман афәтдир,
Аҗрылыг зүлүмдүр, бир гиҗамәтдир,
Көзәлләрдә белә бабәт бабәтдир,
Кими доғру, кими бииграр олур.

Гајнар көзләриндән, шух бахышындан
Әчајиб фитнәләр, фелләр көрүнүр.
Сәф-сәф дуран сиҗаһ кирпикләриндир,
Јохса ки, көзүмә милләр көрүнүр?

Ағзы пијаләсән, гәдди минасән,
Нечин отурурсан мәнән јана сән?
Елә сандым јашыл башлы сонасан,
Сәнән тәр чығалы телләр көрүнүр!

Кедән, кетмә, бир бәри бах, ај кедән,
Көзүм дојмаз сән тәк көзәл кимсәдән,
Каһ јахадан шә'лә верир ағ бәдән,
Каһ олур ки, назик әлләр көрүнүр.

Гәддин тә'нә вурар о сәрви-наза,
Чан гурбан ејләрәм сән тәк шаһбаза,
Үзүн кими, зүлфүн кими тәр-таза
Нә лаләләр, нә сүнбүлләр көрүнүр.

Вагиф, јад ет сәни јад ејләјәни,
Доғру санма һәр бир јарам дејәни.
Гојмаз көз өнүндән севән севәни.
Көнүлдән көнүлә јоллар көрүнүр.

Һэгдир, көзәл чохдур чаһан ичиндә,
Көзәлдә бир назу гәмзә кәрәкдир.
Дидарыны көрмәк иман тазәләр,
Гашы гиблә, үзү Кә'бә кәрәкдир.

Боју мина кәрәк, синәси мәрмәр,
Бәјаз ола күл әндамы сәрәсәр,
Әлиндә ал һәна, зүлфүндә әибәр,
Гашында, көзүндә сүрмә кәрәкдир.

Саллана султани-дибапуш кими,
Үзүнү дөндәрә бир сәрхош кими,
Сығаллана һәрдәм тәрлан гуш кими,
Тамам сүмүјүндә чилвә кәрәкдир.

Бармагында хатәм, кушиндә тәнә,
Киреһ-киреһ зүлфүн төкә кәрдәнә,
Күләбәтин көјнәк, абы нимтәнә,
Јахасында гызыл дүјмә кәрәкдир.

Пәрванә төк өзүн ода салмаға,
Јасланыбан ешијиндә галмаға,
Бир белә көзәлә гурбан олмаға,
Вагиф кими гәллаш кимсә кәрәкдир.

Гасид, тезчә жардап кәтир бир хәбәр,
Ол күли-хәнданым нечүн ағлајыр?
Залымын торундан чыхмыш кәнара,
Хуб түләк тәрланым нечүн ағлајыр?

Бөнәфшә әтр алып зүлфү мујундан,
Бахан дојмаз гамәтиндән, бојундан,
Инсаф дејил, гурбан дејәм гојундан,
Она гурбан чаным, нечүн ағлајыр?

Вагиф, чохдур дәрдин, мән дә биләрәм.
Бир күн көрмәјәндә, јәгин өләрәм,
Ағласан ағларам, күлсән күләрәм,
Хәстәјәм, дәрманым нечүн ағлајыр?

Бир белә чаванын әгли кәм олса,
Бахырсан ки, севкиснә наз еләр,
Чан гурбан едәни гоҗар бурада,
Кедәр өзкәләри сәрәфраз еләр.

Әзәл өзү деҗәр: ди дур кәл бәри,
Сән дурарсан, аҗаг гоҗар о кери.
Нә өзүн җарыдыр, нә севәнләри,
Бир пара адамы кәркәваз еләр.

Дурғузарсан, үзүн дивара тутар,
Фикр едиб, фикр едиб мүркүләр җатар,
Диндирәрсән, динмәз, ағырлыг сатар,
Синәсиндә шыг-шыг пул аваз еләр.

Өзүнүн һа баҗры оlanda кабаб,
Кечә еләр адам көрәндә һичаб,
Нагис-нагис чәкәр үзүнә ниҗаб,
Јүнкүл-јүнкүл гачар, е'тираз еләр.

Севәни сеvirәм чану башынан,
Көзүм дүшмәнидир гачыб җашынан,
Бир җар ки, даныша көзү гашынан,
Вагиф она чанын пәјәндаз еләр.

Еј симасы тәрлан, синәси топгун,
Сона тәк телләрин чығаланыбдыр.
Башына дөнмәкдән әлми көтүррәм!
Чан мүргү зүлфүндә јуваланыбдыр.

Јохдур бәрәбәрин һнсанда сәнин,
Һурисән, пәрисән—беһишт мәскәнин,
Шүмшад кими чәкилибдир кәрдәнин,
Сүраһыја дөнүб миһаланыбдыр.

Тутиләр сөз тәһрин данышса јүз кәз,
Белә ширин-ширин даныша билмәз.
Ағ әлләрин олуб әчајиб күлкәз,
Гана батыб јохса һәналаныбдыр?

Гашын чәллад, көзүн шухи-ситәмкар,
Һәр баханда јүз ган еләр ашикар,
Јенә чан алмаға хәјалынмы вар?
Мәстанә көзләрин алаланыбдыр.

Вагифә, еј сәнәм, чөврү аз елә,
Хәјалыны хәјалыма саз елә,
Бундан белә бизи сәрәфраз елә,
Чаным чох јолунда чәфаланыбдыр.

Бир ала көзлүнүн, сәрви-рəванын,
Кэрək гуллуғунда дурасан дүрүст,
Һаналы әлләрин, назик бармағын
Јетириб дəстиндән тутасан дүрүст.

Ғојмајасан чыха јарын сәсини,
Әјниндән сојасан тој либасыны,
Өпәсән, гучасан ағ синәсини,
Мүшк-әнбәр ијинә батасан дүрүст.

Јахасынын бағу бәндин үзәсән,
Чәнкәләјиб ағ мәмәсин өзәсән,
Әл узадыб баш бәзәјин позасан,
Һәр бирин бир јана атасан дүрүст.

Вағиф дејир, көзәл севмәк арәстә,
Өпәсән, гучасан, дүшәсән хәстә,
Үзүнү гојасан үзүнүн үстә,
Мәст олуб јанында јатасан дүрүст.

Бир ајна габағлы, тәр синәли јар,
Чох мүштағдыр сизин чәмала Вағиф,
Һәсрәтин чәкмәкдән јаныб одлара,
Көрјүнән, дүшүбдүр нә һала Вағиф.

Һәсрәтиндән әлиф гәдди дал олуб,
Мат галыбдыр, ширин дили лал олуб,
Бир дәрдә дүшүбдүр хәстәһал олуб,
Чох бәләјә олур һәвалә Вағиф.

Чәмалын мүштағи аһу зар чәкәр,
Дәрдини бир чәкмәз, сәд һәзар чәкәр,
Үзүнү көрмәјә интизар чәкәр,
Нә күл дәрмәк истәр, нә лала Вағиф.

Олса јүз мин туба бојлу күл бәдән,
Һәзз ејләмәз сәндән гејри кимсәдән,
Сәнин чанын үчүн, өлән күнәчән
Һәркиз дүшмәз өзкә хәјала Вағиф.

Һәр кәсин јох исә ағлы, камалы,
Дүнјада алыбдыр саһиб чамалы,
Чүнки белә имниш дүнјанын һалы,
Әбәс ки, јетишдин кәмала, Вағиф.

Нејлэмишэм, мэндэн үз дөндэрибсэн?
Аллаһы севирсэн, бир кээ бэри бах!
Ач үстүн габағын зэр гэсэбэнин,
Зүлфүн тэхтэсини көркээ, бэри бах!

Еј көзлэри чэллад, кирпији алмас,
Көр нэ дерэм, бир сөзүмэ гулаг ас!
Ахыр сэнэ мэн ејлэрэм илтимас,
Бурајатэк наз истэмээ, бэри бах!

Сөјлэ көрүм, нэ демишэм сэнэ мэн,
Бидэмағ олубсан эбэс јерэ сэн?
Бу гэдэр инчитмээ севэни севэн,
Достлуг јолу белэ олмас, бэри бах!

Мэн сэнин вэсфини, еј маһи-кэрэм,
Һафиздэн, Чамидэн артыг сөјлэрэм,
Һагг билир ки, сэни нечэ истэрэм,
Ај бивэфа, гэдирбилмээ, бэри бах!

Бу нечэ адэтдир, нечэ эркандыр,
Демээсэн филаны бизэ меһмандыр,
Вагиф өз гулундур, сэнэ гурбандыр,
Өлдүрсэн дэ, валлаһ, динмээ, бэри бах!

Ала көзлү, сэрв бојлу дилбэрим,
Һэсрэтин чэкдијим чанан, бэри бах!
Кечэ-күндүз фикрим-зикрим, эзбэрим,
Үзүлдү тагэгим, аман, бэри бах!

Ким дөзэр мэним тэк белэ фиргэтэ,
Рэнчү мөшэггэтэ, бари-мөһнэтэ,
Һачандыр дүшмүшэм тари-зүлмэтэ,
Чэкилсин үстүмдэн думан, бэри бах!

Пајибэндэм, гэми-ешгэ кирифтар,
Һичран атэшиндэн чан олду бимар,
Рази-дилим едэ билмэм ашикар,
Чэкэрэм дәрдини пүнһан, бэри бах!

Күнбәкүн көнлүмүн артыр губары,
Пәришандыр, тапмаз о гәмкүсары,
Өлсүн, иткни олсун белэ эғјары,
Кәзмәсин арада јаман, бэри бах!

Чох чәкир һичрини Вагифи-хәстә,
Лејлү һаһар, шамү сәһәр пејвәстә,
Еј јапағы лалә, ләблэри пүстә,
Ағзы пабат, шәккәр зәбан, бэри бах!

Ики дәнә әчәб хосрови-шаһи,
Лүтф ейләјиб ләби-ширин көндәрмиш,
Көзәллик багында мејвә јетирмиш,
Онун бизә хош новбәрин көндәрмиш.

Еви абад о ләбләри набатын,
Чандыр тәләфиси бу илтифатын,
Билер ки, билирәм гәдрин совгатын,
Барәкаллаһ, тапмыш јерин, көндәрмиш.

Кедин дејин о ләбләри Јәмәнә,
Бухағы бұллура, сәдри сәмәнә,
Еләчә шад олдум, санасан мәнә
Јерин, көјүн симү зәрин көндәрмиш.

Аллаһа шүкр олсун, о мәләкзада
Адам билиб бизи салыбдыр јада,
Шәфгәти вар бизә һәддән зијада,
Һәлә инди мүхтәсәрин көндәрмиш.

Јарәб, ола, о чанана ким демиш,
Фланы хәстәдир мејвә истәмиш,
О ки, бизә мејвә ән'ам ејләмиш,
Вагиф она пешкәш сәрин көндәрмиш.

Нә көзәлдир бу чаванын чамалы,
Гашы, көзү габағына јарашмыш.
Сијаһ кирпијиндә чавахир сүрмә
Ала көзүн гырағына јарашмыш.

Мән ашиг олмушам о хош сүфата,
Кәрәкдир бизимлә ихтилат гата,
Данышанда ағзы дөнәр набата,
Дили, диши додағына јарашмыш.

Сачын чығалары нимтәвәсиндә,
Мәрмәр мәмәләри тәр синәсиндә,
Һәлгә-Һәлгә бирчәк ағ чәнәсиндә
Чин-чин олмуш бухағына јарашмыш.

Сәрасәр батыбдыр мүшкү күлаба,
Һәсрәтиндән бағрым дөндү кабаба,
Ағ үз чөһрәсиндә гызыл гуллаба
Ал чаргатын гырағына јарашмыш.

Вагиф та ки, дура тамашасына,
Билмәз баха бәзәјинин һансына.
Бұллу биләкләри кәһрәбасына,
Күл әлиндә голбағына јарашмыш.

Еј јанагы лалә кими ал көзәл,
Сийаһ зүлфүн зәнәхданә јарашмыш.
Күл бәдәнин, күмүш чәмалын сәнин,
Бәјаз мәмән кирибанә јарашмыш.

Сөз јох данышанда ширин сөзүнә,
Нәркиз гурбан олсун хумар көзүнә,
Бухағына, кәрдәнинә, үзүнә
Хырда халлар данә-данә јарашмыш.

Көрмәмишәм сән тәк көзәл кимсәнә,
Та ки, көрдүм һејран олдум мән сәнә,
Сачы гучаг илә дүшүб кәрдәнә
Учу нә хош ол мијанә јарашмыш.

Ағ синәндир тәхти-Сүләјман кими,
Салланырсан султан кими, хан кими,
Пәришан зүлф сәнә јарашан кими,
Нә мөләјә, нә инсанә јарашмыш.

Белә кетмәз, дөвран ахыр-әзәлдир,
Бизим илән аралығы дүзәлдир.
Вагиф, бунун өзү чүнки көзәлдир,
Һәр нә кејмиш новчәванә јарашмыш.

Јенә сәни көрдүм, бағрым охланды,
Еј әф'и бахышлы, һавалы сәрхош!
Үзүн көјчәк, гашын чәллад, көзүн шух,
Көрмәдим сәнин тәк маралы сәрхош!

Дидарына мүштаг олуб галмалы,
Башына дөнмәли, дәрдин алмалы,
Бир ајна габаглы, әјри чалмалы,
Әлван калағажлы, сәфалы сәрхош!

Көзләри сүрмәли, јанағы халлы,
Бир лачын сөвдалы, тәрлан хәјаллы,
Голлары бәзбәндли, бојну һејкәлли,
Ағ әлләри әлван һәнәлы сәрхош!

Отурушу Ширин, дурушу Лејли,
Гәмзәси ситәмли, јары қилејли,
Кечә-күндүз зөвгү сәфадә мејли,
Һәм өзү, һәм фикрү хәјалы сәрхош!

Әглин алдын, јарам,—дејин Вагифин,
Јанылтдын әлифин, бејин Вагифин,
Үз кестәрдин, јыхдын евин Вагифин,
Ола билмәз сән тәк бәлалы сәрхош!

Еј чамалы күнөш, зүлфлэри дилкеш,
Чана салдын атəш, чыханда сэрхош!
Галдым јана-јана мисли пəрвана,
Олмушам дивана, кетди əглу һуш.

Чешмин алды чаны, зүлфүн иманы,
Кирпиклэрин ганы төкэр пүнһаны.
Еј Јусифи-сани, мəлахəт каны,
Сана бəнзэр һаны дилбэр лəбинуш.

Зəһи пəрипејкэр, гəдди сəнубэр,
Алэм сənə јексэр гулами-кəмтэр,
Сəнсən əчəб сəрвэр, сəрдари-тəшкэр,
Султани-зəифсэр, шаһи-дибапуш.

Һичриндə бизарын, зəлилү харын,
Мүштаги-дидарын, о хидмəткарын,
Чəкиб аһу зарын чох интизарын,
Гөвлүнə əғжарын кэл ејлэмə куш.

Бојун сəрви-чəннəт, күлшənə зинəт,
Гашын мəдди ајəт, габағын таəт,
Вагифи, пүрмөһнəт, чох чəкиб һəсрəт,
Та сəнинлə хəлвəт ола һəмағуш.

Шаһмар кими кəрдүм сачын учуну,
Һəлгəлэнмиш мијанына төкүлмүш.
Гəндү нəбат, шəkэр, шəһди-мүсəффə
Додағына, дəһанына төкүлмүш.

Кујин күлүстани-бєһиштə бəнзэр,
Ачылмыш дəрд јанда күллэр сəрасэр,
Евин, ешијиндир тамам мүəттэр,
Мүшкү əнбэр ејванына төкүлмүш.

Сən чыханда сэрхош дөвлəтханадан,
Гашларын чан алыр мən диванадан.
Нəмли зүлфүн тазə чыхмыш шанадан,
Бу јанына, о јанына төкүлмүш.

Нə кəзəл адамсан, еј күли-хəндан,
Сənə гурбан олсун һурији гылман,
Јүз Зүлєјха, јүз мин Јусифи-Кəн'ан
Гүл олмаға мєјданына төкүлмүш.

Гəддин мөвзун, сачын мисли-сəласил.
Бир кəз кəрən олур һүснүнə мајил.
Нечə Вагиф кими ашиги-камил,
Ол атəши-сузанинə төкүлмүш.

Хубларын јасэмән гохулу зүлфү
Дәхи мәнә динү иман гојмады.
Мәстанә көзләри, хумар бахышы
Апарды әглими, аман... гојмады.

Валех олмасадым јанаға, хала,
Әлбәттә јетәрдим әглү камала,
Мән һа дөндәрмәдим гәддим дала,
Нејләјим, бир гашы каман гојмады.

Ихтилатым дүшдү бир әғјар илән,
Кечә-күндүз јандым аһү зар илән
Јахшы бир олмушду көнүл јар илән,
Дүшдү аралыға јаман гојмады.

Дујдулар бағрымын шан олдуғуну,
Јанар од ичиндә чан олдуғуну,
Ким биләрди чијәр ган олдуғуну,
Белә көзләримдән даман гојмады.

Вагиф мәкәр башдан кәмүрәк иди,
Белә һа дејилди, о, бир бәк иди,
Бу күн чанан бизә кәләчәк иди,
Ону јенә рәгиб, күман, гојмады

Ај ағалар, сизә бир әрз ејләјим:
Бу күн гар јағыбдыр, дизә чыхыбдыр.
Бир көзәлин һәсрәтини чәкәрдим,
Тәзә-тәзә кәлиб бизә чыхыбдыр.

Бахдым әтваринә—бир түләк тәрлан,
Бахышын көрәндә мән олдум һејран,
Дурушу маралды, јериши чејран,
Ја бир мәст аһудур, дүзә чыхыбдыр.

Бир мөлаһәт каны, Јусифи-сани,
Көрмәмишди көзүм белә инсаны,
Шүкр тәгдиринә кәрәмин каны,
Санасан бир ајды, тәзә чыхыбдыр.

Гыја бахды мәнә, гәрг олдум гәмә,
Кәлмәди кәмәндә, сөһбәтә, дәмә,
Әл атдым кәрдәнә, ачылды мәмә
Сорушду Вагифдән: мәзә чыхыбдыр?

Тамам көзөллөрдөн сәни баш билдим,
 Онун үчүн көңлүм сәнә багланды.
 Хәялындан үзмәк олмаз хәялы,
 Нечә жоллар дөнә-дөнә багланды.

Бизә мејлин әзәлки тәк нәдән јох,
 Сәни һа сонрадан бир өјрәдән јох,
 Хејли вахтдыр сиздән кәлиб-кедән јох;
 Аралыг нә јаман јенә багланды?!

Әввәл сығал вердин сијаһ телә сән,
 Ағ үзүндән та гојасан белә сән,
 Бир әчајиб көрүнүр ки, елә сән,
 Күл дәстәси јасәмәнә багланды.

Сән һа мәним өлдүјүмү ешитдин,
 Кәлмәдин үстүмә, нә јана кетдин?
 Сәбәб нолду, бирдән мәни тәрк етдин;
 Мәкәр мејлин өзкәсинә багланды?

Вагифәм, мән рүхсарыны көрмәнәм,
 Бу јана бир күзарыны көрмәнәм,
 Нечә күндүр дидарыны көрмәнәм,
 Рузикарым гара күнә багланды.

Бир-биринә һәмдәм ики новчаван,
 Бири күлдүр, бири күлкәз јанаглы,
 Бири тәр синәли, ајна әндамлы,
 Бири нар мәмәли, нәсрин бухаглы.

Бири лачын көзлү, тәрлан гәмзәли,
 Бири гырғы башлы, сона чилвәли,
 Бири шәккәр сөзлү, ширин кәлмәли,
 Бири гәнд ағызлы, гајмаг додаглы.

Бири сәрасәр ағ, һәм сијаһ телли,
 Бири бугдајыдыр, амма шәкилли;
 Бири хош ғылыгы, мәләк мисилли,
 Бири сәрв бојлу, шүмшад будаглы.

Бири бәстә бојлу, нарынч өртүклү,
 Бири шух бахышлы, хәнчәр кирпикли.
 Бири дал кәрдәнли, сүзкүн сүмүклү,
 Бири узун гашлы, һәм кен габаглы.

Ахыр чана јетирәрсиз Вагифи,
 Ағлајыбан көтүрәрсиз Вагифи,
 Бир күн олу, итирәрсиз Вагифи,
 О гәдәр кәзәрсиз әли чыраглы.

Әҗибдир гәддими, дәлиб бағрымы
Бир кирпичи охлу, гашы каманлы,
Көзләри чан алан чәллади-сәрмәст,
Бахышы һәрами, гәмзәси гаҗлы.

Бир назик камаллы, бир назик ишли,
Ширин кәләчәкли, шәкәр күлүшлү,
Бир мәрчан бахышлы, дүрданә дишли.
Бир чәванир сөзлү, сәдәф дәнаны.

Бир сәрхош кәзишли, кизли ималы,
Бир Кә'бә зиҗарәт, гилбә нумалы,
Бир мөләк шәкилли, һури сималы,
Бир чәниәт ешикли, ә'ла мәканлы.

Бир дурна авазлы, бүлбүл нәвалы,
Бир Иса нәфәсли, Лоғман дәвалы,
Бир бәнәфшә иҗли, әнбәр нәвалы,
Бир тазә чәмәнли, тәр күлүстанлы.

Вағифәм, севмишәм бир шух дилбәри,
Көзәлләр сәрдары, хублар сәрвәри,
Ағызлар тә'рифи дилләр әзбәри,
Вилајәт ичиндә һәм адлы-санлы.

Көзләрн чәлладыр, бахышын јағы,
Ганды гәмзән кими олмаз бәла, гыз,
Назлы-назлы данышыбан күләндә,
Дөнүрсән шәкәрә, гәндә, бала гыз.

Ләбләрн сүсәндән, күлдән ә'ладыр,
Сејр илә күлшәндән, күлдән ә'ладыр,
Тамам ағ бәдәнин күлдән ә'ладыр,
Гәмәтиндир сәнубәрдән бала, гыз.

Өмрүнә чох дуа-сәна демишәм,
Сучуму, дәрди ми сана демишәм,
Мән чанымы гурбан сана демишәм,
Ол заман ки, олду галү бәла, гыз.

Гәмәтин, кәрдәнин, бојун көзәлдир,
Мүшкин, ирејһанын, бујун көзәлдир,
Сәни севән дејир бу ән көзәлдир,
Һәркиз олмаз бу дүнјада белә гыз.

Вагифәм, дүз даныш, әјилмә мәндән,
Апарма әглими, әкилмә мәндән,
Ағларам ки, әним, әјил мәмәндән,
Мәни синән бешијиндә бәлә, гыз.

Көзэл бојлу, көзэл хојлу, көзэл јар,
Нә көзәлсэн, кејинибсэн алы сән.
Көзәл көзүн һәрдән гыја баханда,
Көзәл чаны көзәл тәндән алысан.

Көзәл гамәт, көзәл кәрдән, көзәл үз,
Көзәл олмаз сән тәк; олса көзәл јүз,
Көзәл чаны мунча јетәр, көзәл, үз,
Көзәл дејил, етмә, көзәл, алы сән.

Көзәл дуруб, көзәл кәзиб, көзәл бах,
Көзәл кәлбәм, сал бојнума көзәл бағ.
Көзәл сејрү кәшт ејләјиб көзәл бағ,
Көзәл, дәр будагдан көзәл алы сән.

Көзәл саги, көзәл тутуб, көзәл кәс,
Көзәл догра кәбаб бағрым, көзәл кәс,
Көзәл чанан, көзәл адам, көзәл кәс,
Бир көзәл кимсәнин көзәл алысән.

Көзәл гапындадыр, көзәл һеј дәрин,
Көзәл сев демишәм көзәл һеј, дәрин,
Көзәл, Вагиф гулун, көзәл һејдәрин,
Көзәл, јетиш дадә, көзәл Алы сән.

Сәһәр-сәһәр әсән гиблә јелләри,
Һеч јолун дүшдүмү чанан дағына?
Ағ синәдән сөјлә, тәр шамамәдән,
Көрүм, әл дәјмишми чанан тағына?

Һәсрәтиндән бағрым күл, шанә бәнзәр,
Мәнә Вәрга, сәнә Күлша нә бәнзәр?
Јарын гојну ичи күлшәнә бәнзәр,
Истәр пәрваз едә чанан дағына.

Көтүр күнәш чамалындан ол ағ јар,
Сән бәри бах, гој сөјләнсин ол әғјар,
Рәгиб өлсүн, биз икимиз олаг јар,
Нә вар ондан гејри чанан дағына.

О чаванын өмрү нурдур, јашы нур,
Сәк рәгибин төк көзүндән јашу нур,
Мәни көрчәк билмәм нөшүн јашыныр,
Салыр чамалыны чанан дағына.

Вагифәм, көнлүмү дағын ејләрәм,
Јардан ајры хош күн дахы нејләрәм,
Синәмдә мән өзкә дағы нејләрәм,
Гојмушам чанымы чанан дағына.

Гэдэм басыб бир кэл бизэ, ја сэнэм,
Мейманымсан гэм лэшкэрим буда гал.
Та көжө јетишсин кулаһым мөним,
Јајылсын алэмә һәм адын сөнин.

Көздө чадухэрлик, халда фитнэлик,
Чаным үздү, зүлфи-әнбөр бу дагал,
Зәнэхданын шејда көрдү көнлүмү,
Тутду мөһкөм, ејләјибан бу да гал
Билмэзөм ки, нөдир күнаһым мөним,
Дурубдур гөсдимә чөлладын сөнин.

Нө бөјаз көрдөндү, нө сәјә синә,
Төр сахла дөјмөсин нөс ајә синә,
Сығындым гүдрөтин нө сәјөсинә,
Көрөм ејлә, кәл чанымдан будәг ал
Шаһым, гилләкәһым, пөнаһым мөним,
Бөсдир мөнә мунча бидадын сөнин.

Сөнубөр гамөтин демә лаләдир,
Дишин көрдү дөндү, демә лаләдир,
Ачылсын бөнөфшә, демә лаләдир,
Ганлы сиришкимдән олмуш будаг ал
Күлүстана чөкөр һәм аһым мөним,
Диләр анда гөдди-шимшадын сөнин.

Көрмөдим гөмзән тәк сөрасәр бөдөн,
Сөк рөгиби өлдүр сөрасәр бөдөн,
Күл бәркинә бөнзәр сөрасәр бөдөн,
Нө көзөл лаләрәнк олмуш будаг ал
Ган едибсән мөкәр, еј маһым мөним,
Олубдур ешг ара чөһадын сөнин.

Вер мурадын бу Вагифин, ја сөнэм,
Ја чаным ал гыл дөрдә әм, ја сөнэм

Еј дѳһаны шѳкѳр, лѳблѳри гѳндаб,
Тѳ'н едѳр лѳззѳтдѳ озѳр бѳбысан!
Чѳмалына кимсѳ олмас бѳрабѳр,
Хѳттѳ хал канысан, озѳр бѳбысан.

Ешгим олмуш мѳним бир белѳ дѳрја,
Рѳгибин кѳзѳнѳ бир белѳ дѳрја,
Туфан олду долду бир белѳ дѳрја,
Кѳзѳмдѳн ки, тѳкдѳн о зѳрб абы сѳн.

Вѳчһиндѳки бѳнзѳр ај олар зајѳ,
Вердилѳр ѳмрѳмѳ ај олар зајѳ,
Салыр гѳмзѳн мѳни ај о лѳрзајѳ,
Үз синѳм ѳзѳрѳ о зѳр бѳбысан.

Чагыр Шаһи-мѳрдан о һѳјлѳр сѳни
ѳм достун лѳбиндѳн һѳј елѳр сѳни.
Кѳрѳм, рѳгиб, вурсун һѳјѳлѳр сѳни,
Чѳнки сѳн јамансан ѳз ѳрбѳбы сѳн.

Вагиф дер, шанѳ чѳк зѳлфѳ, ѳлајыг,
Сѳрхошунам, олмамышам ѳлајыг,
Чѳн бѳрабѳр гѳмѳтинѳ ѳлајыг,
Кѳјиб саллан башдан о зѳрбѳбы сѳн.

Еј кѳнѳш чѳмаллым, сѳн нѳ кѳзѳлсѳн,
Истѳрсѳн ки, тѳ'нѳ аја гыласан.
Аһу кѳзлѳм, һѳр бир гија баханда,
Бир ѳркѳ салырсан, ај агилѳсѳн.

Шанѳ салыр һѳрдѳн зѳлф ѳра зини,
Дѳмѳк истѳр мѳкѳр зѳлфѳ разини,
Чѳкдирѳ-чѳкдирѳ зѳлф ѳразини,
Дѳндѳрибсѳн мѳни, аја, гила сѳн.

Чѳкилир сѳрмѳлѳр, гаралы кѳзлѳр,
Алыр мѳндѳн сѳбри гаралы кѳзлѳр,
Јолуна бахмагдан гаралы кѳзлѳр,
Кѳл инди бир гуру ајаг илѳ сѳн.

Гѳмзѳн гылынч чѳкиб будар да мѳни.
Башын ѳчѳн, гѳјма бу дарда мѳни,
Јетир мѳтлубума бу дѳрдѳ мѳни,
Бир бусѳ лѳбиндѳн аја гыласѳн.

Хош кечир бизнмлѳ сѳн һѳм дѳмисѳн,
Ејлѳ бу дѳрдинѳ сѳн һѳмдѳми сѳн,
Шинкѳстѳ Вагифин сѳн һѳмдѳмисѳн,
Данышма, севдијим, а јагилѳ сѳн.

гэзэллэр

Нэр кимин чананы ким, бир эһли-үрфан олмаја,
Шаһи-аләм олса, онда раһәти-чан олмаја.

Рәсми-үлфәт билмәјән бүт, ашигин кафәр едәр,
Еј мүсәлманлар, хош ол ким, јары надан олмаја.

Бир ләби лә'лү ләтиф әндамү күл-рүхсар үчүн,
Гәтреји-әшкин нә лүтфү вар әкәр ган олмаја.

Афәти-бади-фәнадән дағыла, бәрбад ола,
Ол бина ки, онда бир зүлфи пәришан олмаја.

Нә сәфа ол күл јанагдан ким, көзә көрүнмәјә,
Нә ләззәт ол гөңчә ләбдән ким ки, хәндан олмаја?

Вагифа, бир мәһлигаји-мәһрибанә мејл гыл,
Та кәмәли-ешгә ондан зәррә нөгсан олмаја.

Ријају кибрү кизбү бүхл олуp најаb икитләрдә,
Төвәзә'дүр сәфавү сидгилә әсбаb икитләрдә.

Өзүн киши дејән кимсә сәдагәт сән'әтин ишләр,
Нәдән ким, олмајыбдыр һич кәс кәззаб, икитләрдә,

Һүчүми-ләшкәри-тәклифи-јарани-Вәфадарә,
Мисали-сәдди-Искәндәр кәрәкдир таб икитләрдә.

Икитлик иддиасын едәнә лајиг дејил јалан,
Вәфасызлыг нисаләрдә, дејилдир баb икитләрдә.

Әлијјәлмүртәзадән истә, Вагиф, һәр нә истәрсән,
Ону гылмыш кәрәмли һәзрәти-вәһһаб икитләрдә.

Видадидән кәлән кағыз мәни фәрхәндәһал етди,
Бу һалы көрдү гәм филһал мәнән интигал етди.

Учуб көнлүм гушу пәрваз гылса өвчи-ә'лајә,
Әчәб јох ким, бу мәктубу өзүнә пәррү бал етди.

Зијаји-шәмс тәк јетди, мәни бәдр ејләди, һала
Әкәрчи гәддими деврани-филмази һилал етди.

Сәвади намәнин, еј дил, мәкәр зүлмати-һејвандыр,
Ки, руһум Хызр тәк ондан бәса кәсби-камал етди.

Хәјал етмишди Вагиф ким, рәван бир хош гәзәл јазсын,
Рәван олмушду гасид ким, буну анчаг хәјал етди.

Сачына ујмуш хәјалым чүнки әнбәрбу кими,
Ол сәбәбдән инчәлиб гәддим олубдур му кими.

Ола ки, тимсалыма бир баха шәһла көзлүләр,
Еј мүсәввир, чәк мәним тәсвирими әбру кими

Һанда ким, бир кәрдәни-симинү күл әндам ола,
Билмәнәм ким, нә едим, мәнән гачарлар гу кими

Өз хошумла мән әсири-гәмзә олмаздым, вәли
Сәһрә салды ол хумар көзләр мәни чаду кими.

Вагифәм, јохдур мәнә чаһи-зәнәхдандан ничат,
Көстәрир әһвалымы ајдын үзүн күзжу кими.

Салмаг нәзәриндән мәни чананә дүшәрми?
Тәрк ејләмәк өз гулуну султанә дүшәрми?

Какил нә рәвадыр ки, көнүлдән едә гејбәт,
Шанә килеји зүлфи-пәришанә дүшәрми?

Гәмзән ләбини дишләмәмиш, ганымы төкдү,
Ган ејләмәјән кимсәнә һеч ганә дүшәрми?

Дил чаһи-зәнәхданә дүшүб зүлфүн учундан,
Әлбәттә, хәтәсыз киши зинданә дүшәрми?

Дерләр ки, дәһанынла едир бәһси-нәзакәт,
Көрүн, бу сөз ол гәнчеји-хәнданә дүшәрми?

Ол сәрви-хураманә ки, кәзмәк олуб адәт,
Бир јол јолу, көр ким, бизим ејванә дүшәрми?

Олмазса әкәр Вагифә бир сәдри сәмән јар,
Топ ејләјибән башыны мејданә дүшәрми?

Ким ки, севдаји-сәри-зүлфү-пәришанә дүшәр,
Кан зинданә, кәһи чаһи-зәнәхданә дүшәр.

Афәти-дәһр дәјәр ол кәсә ким, камилдир,
Маһ һәр күн ки, кәмалә јетә, нөгсанә дүшәр.

Мәрд икитләр өзүнә мәһбәси мејдан билир,
Санма ким, накәсү намәрд бу мејданә дүшәр.

Ејбдән саф чыхар, пакү мүбәрра көрүнүр,
Һәр тила ким, күреји-атәши-сузанә дүшәр.

Пичү табә дүшәнни иши, бәли, үздә олур,
Зүлф бу вәһлә рүхсареји-табанә дүшәр.

Һәр јаман јер ки, олур—јахшыларын мәнзилидир.
Лә'л даш ичрә, хәзинә дәхи виранә дүшәр.

Шами-гәм шадлыг әјјамына кош зијвәрдир,
Нечә ким, хали-сијәһ аризи-чананә дүшәр.

Еј Видади, гәми-зинданә кирифтар олмаг,
Бир сәнә, бир мәнә, бир Јусифи-Кән'анә дүшәр.

Ешгә дүшмәк сәнә дүшмәз, гочалыбсан белә дур,
Белә ишләр јәнә Вагиф кими оғланә дүшәр.

Гарабағ ичрә бир шаир кәлимүллаһ Мусадыр,
Чаваншир ичрә бир мөвзун бајати дәсти-бејзадыр.

Гәләм гәдрин әсаји-әждәһәпејкәрчә билмәкдә
Бәни-Исраилә али-Чаваншир јә'ни һәмтадыр.

Дили-рөвшән кәрәк надан ичиндә сәрф едә өмрүн,
Чырағын сәлтәнәткаһи сәвади-шами-јелдадыр.

Үмидим вардыр ким, бу гара күн кетмәјә башә,
Дөнәр бир өзкә рәнк илә бу ахыр чәрхи-хәзрадыр.

Мәкан тутдисә Вагиф, Јох әчәб, бу Шишә дағында,
Мәгами лә'ли-күлрәнкин мијани-сәнки-харадыр.

Еј күли-хөндан, фэрагындан сөнин ган ағларам,
Ејлэрэм шамү сәһәр чаки-кирибан ағларам.

Кедәли зүлфүн әлимдән, пичү табә дүшмүшәм,
Дөнмүшәм бир мујә, чох һалы пәришан ағларам.

Кәл ким, еј лалә зәнәхданын, кәбаб етди мәни,
Од дүшүбдүр чисмимә, һәрдем јанар чан, ағларам.

Јадыма һәр бир дүшәндә ол сијаһ кирпикләрин,
Санасан ки, санчылар багрыма пејкан, ағларам.

Јахшы һәмдем олмаса шад олмаг олмаз, Вагифа,
Ағларам та өмрүм олдугча фираван, ағларам.

Меһрибанлыг көрмәјиб бир мөһлигадән күсмүшәм,
Күндә јүз ал ејләјән гәлби гәрадән күсмүшәм.

Шә'нинә дедим ширин сөз, бир шеј ондан дадмадым,
Бу сәбәбдән ағзы шәккәр дилрүбадән күсмүшәм.

Бир гәдәһ меј истәдим, сындырды көнлүм шишәсин,
Даш бағырлы сагији-саһиб-чәфадән күсмүшәм.

Чүн «уман јердән күсәрләр» бир мәсәлдилр халг ара,
Күсдүјүм бича дејилдилр, ашинадән күсмүшәм.

Көрдүм әввәл ки, бинасыи јарлыг етмәк дејил,
Вагифа! Әсли будур, мән бу бинадан күсмүшәм.

Гәбибим, бу нәзакәтдә күли-рә'надан артыгсан,
Сәрасәр нәхли-әр'әр, тубији-зибадан артыгсан.

Чаһан мәнвәшләри хаки-дәриндә чакәри-кәмтәр,
Сәрири-һүсндә Искәндәрү Дарадан артыгсан.

Сәнин бир тари-мујин мүшкүнү бу аләмә вермән,
Мәним јанымда, биллаһ, сән ики дүнјадан артыгсан

Гашын тагын гојуб меһрабә һәркиз гылманам сәчдә
Ки, сән јүз мәртәбә ол Кә'беји-үлјадан артыгсан.

Әкәр мән Вагифәм—Фәрһад илә Мәчнундан ә'лајәм
Әкәр сәнсэн—һаман Ширин илә Лејладан артыгсан.

Еј Видади, кәрдиши-деврани-кәчрәфтарә бах!
Рузикарә гыл тамаша, карә бах, кирдарә бах!

Әһли-зүлмү нечә бәрбад ејләди бир ләһзәдә,
Һөкмү адил падшани-гадирү гәһһарә бах!

Сүһ сөндү шәб ки, хәлгә гиблә иди бир чырағ,
Кечәки игбалы көр, күндүздәки идбарә бах!

Тачи-зәрдән та ки, ајрылды димағи-пүргүрүр,
Пајимал олду тәпикләрдә сәри-сәрдәрә бах!

Мән фәгирә әмр гылмышды сijasәт етмәјә,
Сахлајан мәзлуму залимдән о дәм гәффарә бах!

Гуртаран әндишәдән аһәнкәри-бичарәни,
Шаһ үчүн ол мидбәри тәбдил олан мисмарә бах!

Ибрәт ет Аға Мәһәммәд хандан, еј кәмтәр кәдә,
Та һәјатын вар икән нә шаһә, нә хунхарә бах!

Баш көтүр бу әһли-дүнјадан ајаг тутдугча гач,
Нә гыза, нә огула, нә дуста, нә јарә бах!

Вагифа, көз јум, чаһанын бахма хубү зиштинә,
Үз чевир али-әбајә, Әһмәди-Мухтарә бах!

Һәр кедән кәлмиш, мәним ол гәмкүсарым кәлмәмиш,
Еј көзүм, ган агла ким, чешми хумарым кәлмәмиш.

Кетмиш иди ихтијарым биләсинчә јарымын,
Чүнки јарым кәлмәмиш, һәм ихтијарым кәлмәмиш,

Мән бу дәрд илә әкәр өлсәм, мазарә гојмајын,
Үстүмә ол тути дилли шух никарым кәлмәмиш.

Һәсрәтиндән зә'фәранә дәнсә рујим, јох әчәб,
Гојмуш һичранда мәни, бир күл'үзарым кәлмәмиш.

Демәсин, Вагиф, әчәл ким, кәлсә мәнән чан алыр,
Қимдир она чан верән, фәрмани-јарым кәлмәмиш?

Ајдын олсун көзләрим ким, кәлди јарын кағызы,
Көнлүмү шад ејләди көзәл никарын кағызы.

Охудум, өндүм, көзә сүртдүм, дедим: сәд мәрһәба!
Көзүм үстә вар јерин, еј күл'үзарын кағызы!

Сәндән ајры ол гәдәр ган ағладым ким, дәмбәдәм
Јашә батыб, исланыб сәбрү гәрарын кағызы.

Чох чәкирдим интизарын, көзләрим јолда иди,
Шүкр-лиллаһ кәлди ол чешми-хумарын кағызы.

Гејри јары, еј көзәл, гылма бәдәл сән Вагифә,
Јадикар сахла, бу олсун е'тибарын кағызы.

Шәһабәддин бәјин игбалү бәхти мүстәдам олсун,
Ани һифз ејләјән даим худаји-лајәнам олсун.

Күлүстани-сәфадә гөпчеји-үммиди ачылсын,
Вүчуди дәһр бағында һәмишә хошхурам олсун.

Чаһанын үмдә ејшү иһрәти чүн вәсли-дилбәрди,
Әлиндә бир сәмәнрүхсар зүлфү сүбһү шам олсун.

Икидләрдә кәрәкдир јахшы ад аләмдә сөјләнсин,
Һәјаты бағидир ол кимсәнин ки, никинам олсун.

Бизә сәндән һәдијјә, нури-чешмим, бир мөһәббәтди,
Сәнә Вағифдән амма чох дуа илә салам олсун!

Јазыб бир намә көз јашилә ол дилдарә көндәрдим,
Сәрири-һүснә, јә'ни шаһ олан сәрдарә көндәрдим.

Көнүл тифлине дәрс вердим китаби-һүснүнү, биллаһ,
Сәри-кујиндә хәлвәт етмәјә тәкратә көндәрдим.

Нә һачәт һалими јазмаг ки, гајәт дә пәришандыр,
Ону шәрһ етмәјә јарә дили-сәдларә көндәрдим.

Сиришки-лаләкунун данәсин даманимә јыхдым,
Буну бир төһфә билдим, көзләри хумарә көндәрдим.

Бегәмдүлла ки, Вағиф һәсрәтиндән өлдү гуртулду,
Учурдум чан гушун, еј күл, сизин күлзарә көндәрдим.

Чыхыб башмаг сејрина, едиб сејри-чәмән кәлдим,
Ајаг үстдән Газаға бир кедиб, көрдүм вәтән, кәлдим.

Гызыл күл ачылан күнләрдә күлзари-Гарабаға,
Сәнин олсун, әзизим, бөjlә мә'лумун ки, мән кәлдим.

Мән идим аби-јари бу күлүстанын әзәл күндән,
Јетирдим тазәчә күлләр кәнә мән тазәдән кәлдим.

Хәјалын мүһлик азәри мәни аз галды өлдүрсүн.
Гајытдым рәһкүзари-гәбрдән, јыртдым кәфән, кәлдим.

Вер агча, ал гарабашы, кедәндә сөjlә, еј Вагиф,
Сәнин үчүн кәтирдим бир бүти-симинбәдән, кәлдим.

Сими-гәзәнин зүлфи-пәришан арасында,
Куја ки, битиб ағ күлү рејһан арасында.

Сүбһүн ишығыдырмы вә ја шө'леји-синә,
Ол ким, ағарыр чаки-кирибан арасында.

Еј мүғ, сәнә дөндүм, мәнә бир гәдр елә, бары.
Етмә мәни бәднам мүсәлман арасында.

Ја гисмәт едәр Вагифә һүснүн сәмәрин һәг,
Јашики гојар башыны мејдан арасында.

Эзэлдэн биз дэ бир шэккэр лэби севдик севэнлэр тэк.
Олуб рисва ағыздан-ағыза дүшдүк сүхэнлэр тэк.

Нолурду ким, олајдым гасидин гојнундакы кағыз
Ки, мэн дэ Гэл'эјэ бир јол кедэјдим бу кедэнлэр тэк.

Күл әндамлар сәфаји-сөһбәтин јад ејләрик һәрдем,
Батар ә'замыза та сүбһэдәк түкләр тикәнләр тэк.

Кәрәм гылмыш, бизә ол лаләрүх бир намә көндәрмиш,
Ачыб ону тамаша ејләрик бәрки-сәмәнләр тэк.

Нә хош нәггашымыш бу намәни (јарәб), јазан катиб,
Һүнәр изһар едиб, сурәтдә мө'чүз көстәрәнләр тэк,

Сәфәрдә јар јанындан кәлән кағызлары бир-бир
Өпәр Вагиф, басар бағрына һәрдем күлбәдәнләр тэк.

Вәтән хошдур дејә, Вагиф, бизи чәкдин Салаһлыја
Салаһ билмәм нәдир јанында јари-чанфәза јохдур.
Шәкәрләбләр олулармыш эзэлдән Сарыгамышда,
Кәлиб шимди сорағын сордум онлардан сәда јохдур.

МУХӘММӘСЛӘР

Нә хошдур баш гојмаг бир күлэндамын гучағында,
Тамаша ејлэмәк ол һәлгә зүлфә ағ бухағында,
Дуруб ондан, тутуб назик әлин кәзмәк отағында,
Гучуб-гучуб отурмаг каһ солунда, каһ сағында,
Синәсиндә синә, бојнунда гол, додаг додағында.

Үзүндән, ејләјиб күстаһлыг, дәстари-зәр ачмаг,
Јениндән дүјмә, ондан сонра белиндән кәмәр ачмаг,
Чәкиб јашмағын ағзындан рәван, лә'лү көвһәр ачмаг,
Чыхарыб чүмлә әсвабын, вүчудун сәрбәсәр ачмаг,
Һәммин бир инчисин гојмаг гара зүлфүн ғырағында.

Узун сачын гучаглајыб, төкүб гәдди-бүләндиндән,
Төкүб мисли-бәнәфшә ијләмәк һәр бир кәмәндиндән
Јахасын чак едиб, көксүн чыхарыб бағү бәндиндән,
Әмиб дојунча ширин ағ мәмәнин шәһди-гәндиндән,
Гојуб бир ләһзә баш, јатмаг кирибанын бучағында.

Сәмән чисмә сарылмаг, ејләмәк бир гәдр раһәтләр,
Аралыгда олуб бир-биринә лүтфү инајәтләр,
Јухудан тез дуруб сәрф ејләјиб дүрлү зәрафәтләр,
Јујуб әл, отурубән дизбәдиз етмәк һекајәтләр,
Демәк бир-биринә башдан кечән һалы фәрағында.

Едиб бир мүхтәсәр сөһбәт, хәбәрдар олмамыш әғјар,
Јенидән анд ичиб, шәрт ејләјиб, әһдү, иман, играр,
Алыб бир бу үзүндән, о үзүндән бусеји-тәкрар,
О зүлфи-јасәмәндән һәсрәт илә ајрылыб начар,
Кәнә Вагиф кими бир дәхи олмаг иштијағында.

Кэдэ, мэн гурбан олум гашлары каман бачына,
Белэ бир шух бахан кирпиңи пејкан бачына,
Мэмэси мисли-шэкэр, көзлэри чејран бачына,
Диши дүр, ағзы сэдэф, лэблэри мэрчан бачына,
Мэст дамэнкэшү хэнданү хураман бачына.

Машаллаһ ки, эчэб һүснү чэмал саһибидир,
Гэбгэбү зүлфү зэнэхдан, хэтү хал саһибидир,
Өзү бир афэти-чан, гэмзэси гал саһибидир,
Күн кими не'мэти-хублугда камал саһибидир,
Бизи бир чаштэ гонаг етсэ, нэ нөгсан бачына?

Көрмүшэм көзлэрини—нэркиси-мэстанэ кими,
Кечэ-күндүз кэзэрэм чөллэри диванэ кими,
Элэ дүшсэ, дөнэрэм башына пэрванэ кими,
Парэ-парэ чијэрим ејләмишэм шанэ кими,
Истэрэм сармашам ол зүлфү пэришан бачына.

Илтимас ет ки, она бэсдир, а залим, бу гэдэр,
Бир эзизэм, мэни инчитмэсин, аллаһы севэр,
Горхурам, аһ дүшэ; ејлэсин, элбэттэ, һэзэр,
Битэкэллүф сизэ чох-чох кэлибэн кетсэм экэр,
Мэни мэн ејләмэ ким, ашигэм, оглан, бачына.

Кедибэн эглү һушум, намусү арым кэсилиб,
Олмушам маили-меј раһи-күзарым кэсилиб,
Хубларын рөзеји-кујиндэ мөдарым кэсилиб,
Вагифэм, онун үчүн сэбру гэрарым кэсилиб,
Олмушам, эрз елэјим, валеһү һејран бачына.

Билмэнэм мэндэн нечүм ол севкили чанан күсүб,
Үзүмэ бахмаз дәхи, бир көзлэри мэстан күсүб,
Ағладыр ганлар мэна, рүхсарэси хэндан күсүб,
Гара күнлэрдэ гојуб мэни, мэни-табан күсүб,
Көндүмүн шәһрин сарасэр ејләјиб виран, күсүб.

Бағрымы вермиш кэсэр кирпиклэрин элмасына,
Ағламагдан көзлэрим дөнмүш ики ган тасына,
Кечэ-күндүз дүшмүшэм дэрдү гэмин дэрјасына,
Рәһм гылмаз, аһ ким, өз ашиги-шејдасына,
Дэрдн өлдүрдү мэни, бир ејләмэз дэрман, күсүб.

Ејлэ ки, көрэр мэни, јајлыг чэкэр рүхсаринэ,
Бир заман гојмаз тамаша ејләјим дидаринэ,
Данышар гејрилэ, бахмаз мэн гәдими-јаринэ,
Нэ демиш мэндэн рәгиб ол хубларын сәрдаринэ?
Кәлмишэм эрзэ, нәһајэт, ејләмэз диван, күсүб.

Бу гэдэр ким, сөјлэрэм, тутмаз мэна гулағыны,
Јолуна үз гојмушам, басмаз көзэл ајағыны,
Нејлэрэм чанымын олмаг дәхи сағ галмағыны,
Дөндэриб үзүн, јығыбдыр гашыны, габағыны,
Еј көнүл, кәл олалым бу дилбэрэ гурбан, күсүб.

Данышыб күлмэз үзүнэ ол пәривэш Вагифин,
Сындырыб көнлүн, јахыб чанын мүшәввэш Вагифин,
Ол сәбәбдән чанына дүшмүш бир атэш Вагифин,
Чүрмү тәгсири нәдир, јарэб, балакеш Вагифин,
Сөјлэрэм мунча, ешитмэз дад, эл'аман күсүб.

Бэрг уруб күн тэк чыхар бир хурипейкэр хэр сабах,
Шэрм едэр онун үзүндөн маһи-әнвэр хэр сабах,
Зүлфи-шэбрэнки төкөр гэддэ бэрабэр хэр сабах,
Мүшкбудэн алэми елэр мүэттэр хэр сабах,
Сүбһи-садиг тэк ачар сэдрин мүгэррэр хэр сабах.

Хабдэн ачар көзүн та нэркиси-фэттан кими,
Эл чэкэр, мүжканын елэр тири-хунэфшан кими,
Тэрһ едэр үз яанына кејсулэри рејһан кими,
Гэддинэ јашыл кејэр ол гөнчеји-хэндан кими,
Баша үстүндөн чалар дэстари-әһмэр хэр сабах.

Бир мина кэрдэн, сәфид әндам, фәрбеһ сим-саг,
Лалэ рүх, мәрмэр синэ, нәрмин бэдэн, ширин бухаг.
Туби гамэт, маһи-тэл'әт, хош әламэт, ај габаг,
Олду мәсчиддән һаман дәм әһли-гиблэ иттифаг,
Гашыдыр онун мөкэр меһрабү мәнбэр хэр сабах.

Әјләнэр нарын, данышар наз илэ, нарин күлэр,
Тэрзи-көфтаринэ ејлэр тугилэр тәһсин, күлэр,
Гаш күлэр, һәм көз күлэр, ариз дәһи рәнкин күлэр,
Дүнјада чоһдур күлән, амма бу чоһ ширин күлэр,
Бөјлэ дэ инсан олу, ағзында шәккэр хэр сабах.

Билимшәм кујин көзәл фирдовсү күлшәндән онун,
Та өлүнчә оһларын гојмам чыха тәндән онун,
Көздији јери севәр көзүм елэ кендән онун,
Вагифәм, һеч кимсә кәсмәз зикрини мәндән онун,
Ејләрәм сидг илэ адын дилдә эзбэр хэр сабах.

Нејләрәм, белә мунун мән... игбал ичинә,
Һанда үз тутдум исә, дүшдүм елэ гал ичинә,
Күндә јүз кәз дүшә ашүфтәлик әһвал ичинә,
Горхум олдур ки, сабах ағ дүшә саггал ичинә,
Һәр сәнәм көрсә дејә ким... чал ичинә.

Етмәјә бир сәнәмин ким, сәни һеч көнлү гәбул,
Сән она истәр исән ејләјәсән чаныны гул,
Чанына рәһм еләмәз, јанасан ода јүз јол,
Саггалы ағ оланын гијмәтидир бир гара пул,
Кәрчи кирсән бәзәниб күндә јашыл, ал ичинә.

Ким ки, бирчәкләрини сүнбүлэ тимсал салыр,
Хубларын башына говға кәтирир, гал салыр.
Дами-тәсхирә пәриуларә филһал салыр,
Абириудән кишини дүнјада саггал салыр,
Салма саггалыны әндамә онун сал ичинә.

Саһиби-саггал әкәр јүз ола саһир сөзлү,
Јә'ни башдан-ајаға ләһчәси ширин, дузлу,
Рам олуб баһмаз она һич бир аһу көзлү,
Нола саггала јавуг кәлмәсә бир күл үзлү,
Ким гијар ки, дүшә күл јарпағы гангал ичинә.

Демә, Вагиф ки, флан кимсәнә чоһ зирәкдир,
Ја флан ше'р дејир, јазысы һәм көјчәкдир,
Ја флан кәндхуданын симү зәри ләк-ләкдир,
Хубларын севдичәји садәвү топ бирчәкдир,
... онлар хәттү ше'рү кәмалү мал ичинә.

Еј күл, сәнә јохдур бу нәзакәтдә гәринә,
 Кујин чәмәни тә'нә вурар хұлди-бәринә.
 Сүнбүл ону көрчәк өзүнү салды гәминә,
 Пәһ-пәһ, нә әчәб, шүкр худанын кәрәминә.
 Олмаз белә гамәт, белә кәрдән, белә синә.

Хошдур күл үзәриндә тамашасы бу зүлфүн,
 Ифзиндә, көрүм, сахлаја мөвласы бу зүлфүн.
 Дүшдү хүтән әмлакына говгасы бу зүлфүн,
 Та дүшдү мәним башимә севдасы бу зүлфүн,
 Зәнчирилә диванәләрин чәкди сәфинә.

Зүлфүн гохусу, чох диләрәм, чанимә кәлмәз,
 Рәһми мәкәр әһвали-пәришанимә кәлмәз,
 Бир кечә гулаг асмаға әфғанимә кәлмәз,
 Билмәм нә олуб, севкили јар јанимә кәлмәз,
 Чан чыхды, худаја, нә дејим мән бу кәлинә?

Билмәм, нә демиш дилбәрә әдна кенә мәнән.
 Кәсмиш нәзәри, аһу вавејла, кенә мәнән,
 Үн јетмәз онун сә'минә әсла кенә мәнән,
 Дөндәрди үзүн ол күли-рә'на кенә мәнән,
 Ејб олмаја сөјсәм белә игбалын ичинә.

Ијман кәтириб чүн һәрәм олмағына Вагиф,
 Сүртәр үзүнү бу гапы торпағына Вагиф,
 Кәһ зүлфүн өпәр, кәһ дүшәр ајағына Вагиф,
 Һәрдем баш әјәр гашларынын тағинә Вагиф,
 Сәнсэн мәнә һәм гилләвү һәм Мәккә, Мәдинә.

Севдаји-сачын, кечсә јүз ил, сәрдән үзүлмәз,
 Чан риштәси кејсуји-ситәмкәрдән үзүлмәз,
 Мәдди-нәзәрим гәдди-сәнубәрдән үзүлмәз,
 Дил шовги-тамашаји-сәмәнбәрдән үзүлмәз,
 Хунин чикәрим кирпији-хәнчәрдән үзүлмәз.

Раһиндә сәнин дил нә гәдәр ки, дүшә шәррә,
 Тигин илә догранә әкәр бир нечә кәррә,
 Торпағымы јелләр дағыда бәһрлә бәррә,
 Чүмлә бәдәним руји-зәминдә ола зәррә,
 Көнлүм о рүхи-мәһрү мүнәввәрдән үзүлмәз.

Јүз бағи-Ирәм кәр ола, јүз рөвзеји-күлшән,
 Јүз хұлди-бәрин, мәнзили-ә'лавү мүзәјјән,
 Һеч вәчһлә сиздән үзүмү дөндәрә билмәм,
 Әввәлү ахыр бил ешијиндир мәнә мәскән,
 Әлсәм дә, ајағым мәним ол дәрдән үзүлмәз.

Нөгсан ки, учундан чәкәм, еј гашы һилалым,
 Ејлә санырам, артар о күн фәзлү кәмалым,
 Истәр мәнә мөһр ејләмә һеч, ал елә, залым,
 Сәнсэн кечә-күндүз һәмишә фикрү хәјалым,
 Дилимдә адын һәр заман әзбәрдән үзүлмәз.

Сән дә, көзүм, аллаһа бахыб, зүлмү аз ејлә,
 Пејвәстә көнүл јыхсан әкәр, бир дә саз ејлә,
 Аһим түтүнү көр нечәдир е'тираз ејлә,
 Өз Вагифини лүтф едибән сәрәфраз ејлә,
 Һәрчәнд ола шаһ көзү — чакәрдән үзүлмәз.

Дилбэр, нэ дејим, сэн кими чанан элэ дүшмээ,
Зүлфүн кими неч зүлфи-пәришан элэ дүшмээ.
Лә'лин кими бир лә'ли-Бәдәхшан элэ дүшмээ,
Бир јердә белә һакими-Логман элэ дүшмээ,
Бичарәләрин дәрдинә дәрман элэ дүшмээ.

Бир ејлә нәзәр ләшкәри-мүжкан әләминә,
Көр нечә кечиб һөкмү онун руји-зәминә.
Тәбриз, Шәки, Кәнчәвү, Кабил шәһәринә,
Иран илә Туран, Һәләбү, Мәккә, Мәдинә,
Бунларда белә сән чиләјин чан элэ дүшмээ

Мән ашиг идим, шөвги онун вар иди мәндә,
Өз ашигинин кәрдәнини салды кәмәндә,
Кишмир, Хәта, Миср, Бухаравү Хүтәндә,
Мовсул шәһәри, Чин илә Мачинү Јәмәндә,
Кәрчи кәзәләр Рум, Әрәбистан, элэ дүшмээ.

Әлгиссә ки, јүз кафәр ола, јүз дә мүсәлман
Төврат илә инчил, зәбур, ајәти-гур'ан,
Тифлис, Ирәван, Шамү Чәбәл, чүмлә Трабзан,
Дәрбәнд, Губа, Баки, Шамахилә Сифаһан,
Јүз сејр олуна күлли-Дағыстан, элэ дүшмээ.

Нә мази, мүзаре'дә нәвахану хошәлһан,
Нә Мәғрибү Мәшригдә әчајиб белә инсан,
Фийиннә вәмин һејсү һүвә лејсә камакан,
Билсә гәдирин Вағифин, ејләр она еһсан,
Өз рузи-әзәл мән кими әтшан элэ дүшмээ.

Аһ... бир сәрхош никарын дағы өлдүрдү мәни,
Күнбәкүндән һүснүнүн рөвнаги өлдүрдү мәни,
Ағ биләкләрдә гызыл голбағы өлдүрдү мәни,
Ејләди шәһла көзүн мүштағы, өлдүрдү мәни,
Һамыдан ә'ла ки, гашын тағы өлдүрдү мәни.

Нә әчәб тәсвир олур ағ әлләрә әлван һәна,
Мәхмури көзләр пијалә, кәрдәни мисли мина,
Ал сәрәндазла гәсабә, үстә түрфә ағ чуна,
Гол күмүш базбәндли, белдә кәмәр—үстү мина,
Мәчлис ичрә бу нишанда сағи өлдүрдү мәни.

Ал јанағларын, санасан ки, гызыл күл хәрмәни,
Тәр зәнәхданинә бахдыгча чүнун ејләр мәни,
Мәст чешминә әчајиб рәнк тутмуш сүрмәни,
Гуршајыб ол ағү назик әлләр илә тирмәни,
Ики јандан учларын салмағы өлдүрдү мәни.

Салланыб јүз наз илән һәрдән чыханда ханәдән,
Һәр тәрәф бахса, гырар һәм дост, һәм биканәдән,
Әглү һуш икраһ олуб кетди мәни-диванәдән,
Гара көзләр сүзүлүб сәрмәст олуб пејманәдән,
Аһу тәк һәрдәм дөнүб бахмағы өлдүрдү мәни.

Вағифәм, гылдым бу шухун һүснүнү фикрү хәјал,
Күнбәкүн инчәлибән олду тәним мујә мисал,
Ахыры верди мәни бәрбадә бу гашы һилал,
Гәбримин дашына јазсын бу сөзү әһли-кавал,
Дилбәрин мәндән узаг олмағы өлдүрдү мәни.

Аһ ким, бир жарын истиғнасы өлдүрдү мени,
Назилэн сәрхош хумар бахмасы өлдүрдү мени,
Чилвеји-рәнки-рүхүн һәмрасы өлдүрдү мени,
Ол сијаһ кирпикләрин әлмасы өлдүрдү мени,
Һамыдан артыг сачын севдасы өлдүрдү мени.

Мән һа әввәлдән дежилдим бөйлә биһдракү һуш,
Ејләжән кимдир, билирсәнми, мени бу дәрде туш,
Ол күли-нарынчы мә'чәрдир, о сәрви-сәбзпуш,
Гаш ияә көз арасында бадә вердим чаны, хош,
Билмәдим бу ики шухун һансы өлдүрдү мени?

Һагг билир, олса әкәр дүнја сәрасәр дүшмәним,
Мүтләга кәрди-тәәррүз тута билмәз, дамәним,
Анчаг ешгин атәшидир јандыран чанү тәним,
Еј мүсәлманлар, дежилдир һич кәс ганлым мәним,
Хублар шәһбазынын сонасы өлдүрдү мени.

Зүлфүнә гејриләрин иман верәрдим мән мәкәр,
Дәјсә мин шәмшир, гәтрә ган верәрдим мән мәкәр,
Өз хошумла әглимә нөгсан верәрдим мән мәкәр,
Һәр јетән чәллада асан чан верәрдим мән мәкәр,
Овун ики нәркиси-шәһласы өлдүрдү мени.

Көчдү, һејф олду, көзәл, Вагиф дәхи дүшмәз әлә,
Бир сијаһ кирпик учундан бағрымы дөлә-дөлә
Һәшрәдәк һәркиз мөзарымдан кәсилмәз вәлвәлә,
Гәбримин дашинә јазын, охуја һәр кәс күлә,
Билә ким, жарын ираг олмасы өлдүрдү мени.

Алды чаным наз илә ол көзләри шәһла пәри,
Ләбләри пүстә, јанағы ләлеји-һәмра пәри,
Чисми күл, башдан ајаға гамәти рә'на пәри,
Сәрвдән јејрәк, сәнубәрдән дәхи бала пәри,
Јавру лачын көзлү, тошгун синәли сона пәри.

Көзләри мәстан, сүраһи тәк чәкилмиш кәрдәни,
Гара зүлфү мүшкү әнбәр, ағ бәдән күл хәрмәни,
Сачлары рејһан гоһулу, гојну чәннәт күлшәни,
Ләбләри көвсәр мәканы, ағзы шәккәр мә'дәни,
Сөзү ширин, өзү амма хосровү ә'ла пәри.

Ал кејиб әлван ләчәк өртәр, күлабәфшан чыхар,
Санасан, бүрчи-фәләкдән бир мәһи-табан чыхар,
Сејринә аләм сәрасәр һәр тәрәф, һәр јан чыхар,
Әгл учар башдан, үрәк ојнар, чәсәддән чан чыхар,
Көз учујла һәр кимә ејләр һиһан има пәри!

Еј мәним маһым, сәнә бу шәһр, бу елләр фәда!
Басдығын торпаға һәрдәм, лаләләр, күлләр фәда!
Сачынын һәр мујинә јүз сачы сүнбүлләр фәда!
Ләһчеји-көфтарына күлшәндә бүлбүлләр фәда!
Гашынын бир тағинә гурбан ики дүнја, пәри.

Вагифәм, чаным сәнә һәрдәм фәдалар ејләрәм,
Аһ чәкиб һичриндә гарғу тәк сәдаләр ејләрәм,
Дәркаһиндә кәлбинә чоһ илтичаләр ејләрәм,
Кечә-күндүз өмрүнә хејрү дүалар ејләрәм,
Сахласын дәһрин баласындан сәни мөвля, пәри!

Еј сәба, јарә де ким, аварә көрдүм Вагифи,
 Гәм әлиндән бикәсү бичарә көрдүм Вагифи,
 Бағры олмуш сәрбәсәр сәдпарә көрдүм Вагифи,
 Агибәт салмыш өзүн одларә, көрдүм Вагифи,
 Кечә-күндүз мүнтәзир дидарә көрдүм Вагифи.

Бир јанар атәш салыб пәрванә тәк ә'засинә,
 Охшајыбдыр дәһрдә ашигләрин рисвасинә,
 Налә ејләр кечә-күндүз, јалварыр мөвласинә,
 Баш гошуб ејлә сәнин ол зүлфүнүн севдасинә,
 Бир заман басмаз ајаг базарә, көрдүм Вагифи,

Гамәти-мөвзун илә бир сәрви-күлшәнсән, көзәл,
 Ики дүнјанын сәфаву зөвгүнә тәнсән, көзәл!
 Итмәјә көздән, көнүлдән ајрысан, кенсән, көзәл!
 Фикри, зикри, дедији данышдығы сәнсән, көзәл,
 Маил олмаз һәр јетән көфтарә, көрдүм Вагифи.

Гашларындан ајры ол мейрабы көрмәз көзләри,
 Ејләмәз шәмсә нәзәр, мейтабы көрмәз көзләри.
 Аризин истәр, күли-сирабы көрмәз көзләри.
 Ағлар ејлә кечә-күндүз, хабы көрмәз көзләри,
 Јандырыбдыр чаныны одларә, көрдүм Вагифи.

Сөјлә ким, башын үчүн, бир лүтф гыл, еј күл'үзар!
 Салланыб сәрви-рөван тәк бу јана ејлә күзар,
 Кечә-күндүз дәрду гәм етмиш мәни чандан безар,
 Көрмәјә дидарыны һәрдем чәкәр чох интизар,
 Көзләрин дикмиш бахар јолларә, көрдүм Вагифи.

Ким ки, зөвг истәр, бүти-шириндәһан севмәк кәрәк,
 Лә'ли хәндан, ләһчәси шәккәрфәшан севмәк кәрәк.
 Тубагәдд, топгунсинә, тутизәбан севмәк кәрәк,
 Зүлфү мүшк, амма јанағы әргәван севмәк кәрәк,
 Аһүкәрдән, күлбәдән, назикмијан севмәк кәрәк.

Сәнки-дил сагилә мина тәк едиб хизү нишәст,
 Нейфдир пейвәстә етмәк шишеји-көнлү шикәст,
 Шәһрдән шәһрә көзиб һәр јәј чалыб чох павү дәст,
 Әһли-үрфан, нүктәдан, шаирсевән, ашигпәрәст,
 Бир мүвафиг мәһлигаји-мейрибан севмәк кәрәк.

Сандү саги мүләһһәм, снми-рә'на тәк бәјаз,
 Гүббеји-бәтин-бүллури мөвчи-дәрја тәк бәјаз,
 Бејзеји-тәр синәси лә'ләи-лала тәк бәјаз,
 Мүшки чаргат, сурәти маһи-мүсәффа тәк бәјаз,
 Ал сәрәндазы сәриндә зәрнишан севмәк кәрәк.

Күлнәфәс, бихарү хәс, мейбуби-нөврәс, ејшбаз,
 Хошлига, бүргикүша әбрунума, хатирнәвас,
 Ашинадил, доста маил, назу игтиғнасы аз,
 Гәдди назик, чисми фәрбеһ, үзү кен, зүлфү дираз,
 Чешми шух, мүжканы ох, гашы каман севмәк кәрәк.

Ашиналыг һәр күлән күл үздә санмагдыр әбәс,
 Һәр никаһи-кәрм үчүн одлара јанмагдыр әбәс,
 Һалыны билмәдијин јара инанмагдыр әбәс,
 Вагифа, әввәл севиб, сонра усанмагдыр әбәс,
 Севкили јары севән кәс, һәр заман севмәк кәрәк!

Чүн бизим шалварымыз э'лавү һәм әфзәл кәрәк,
Рәнки јашыл, бир гәдәр гәдди дәхи әтвәл кәрәк,
Әбришими зүлфи-мүшкәфшанә мүстәмсәл кәрәк,
Тохујан амма ону бир ағу назик әл кәрәк,
Ләнбәран мәнвәшләриндән бу ишә фејсәл кәрәк.

Ағ кәрәк, симин бәдән шалварбафин синәси,
Олмаја ешг әһлинә бир зәррә бүғзү кинәси,
Мәһрибанлыг етмәк ола адәти-диринәси,
Мүтгәсил овгат әлиндә шанәвү ајинәси,
Сәнәти — зүлфә, бухаға чилвәвү сејғәл кәрәк.

Бир пәрисима кәрәкдир дилбәри-шалвардуз,
Јашы ја он дөрд, ја ијирми ола, ја отуз,
Ејләјә һүснү билә* ашиг кечәсин мисли-руз,
Филмәсәл, хуршиди-пүрәнварә нисбәт диләфруз,
Пәртөвү рүхсарәси манәндеји-мәш'әл кәрәк.

Һәр кимин ки, иши јахшы, өзү бир нақәс ола,
Истәр онун даима тохудуғу бәркәс ола,
Һашалиллаһ ки, она рәғбәт едән бир кәс ола,
Јә'ни шалвар тохујан бир дилбәри-новрәс ола,
Јохса ки, мүтләг дејил, устади-мүстә'мәл кәрәк.

Вагифәм, рузи-әзәлдән ашиги-сөвдамәзач,
Истәрәм ону ки, онун сачы ола бир гулач.
Ејләрәм бир елә јарын башмағын башыма тач,
Еј Мәһәммәд һүсејн аға, елә көр сән бир әлач,
Дүшдү бу шалвар иши, бир мүшкүл ишдир, һәл кәрәк,

* билә — илә.

Гыш күнү чүнки дөнәр шол чәннәтүл-мә'вајә күрк,
Ол сәбәбдән лајиг олмуш фиргеји-моллајә күрк,
Көрүнүр әдна әкәрчи һиммәти-валајә күрк,
Ејлә ки, пушак олур фәсли-шита ә'зајә күрк,
Тә'н едәр јүз фахири-мәлбусеји-дибајә күрк!

Күрк олан јердә чаһанын рәхти-әлваны нәдир?
Ешмәкү зәрдабә, бәкрәс чуха, бараны нәдир?
Пәри-гунун дөшәји, јастығы, јорғаны нәдир?
Кәрмү нәрм адамларын гучағы, ја јаны нәдир?
Рөвзеји-ризванда бәнзәр һүллеји-һурајә күрк!

Күн бу күндән белә истәр һич тәфвир етмәсин,
Бадү бәрфин истәсә тәбдилү тәғјир етмәсин,
Јазадәк кимсә мәнә отаг тә'мир етмәсин,
Совуғун һәр нә әлиндән кәлсә, тәгсир етмәсин.
Олду бир чөвшән хәдәнки-шиддәти-сәрмајә күрк.

Пуситини-бөррә ки, бүзғалә вәхти филмәсәл,
Ејди нөврузи әјан етмәкдәдир бүрчи-Һәмәл,
Дахи сән лазым дејилсән, еј баһари-хош эмәл,
Истәмәм шимдән кери хаһи кәлмә, хаһи кәл,
Артырыбдыр јә'ни асајиш гәди-балајә күрк.

Вагифа, чох лүтф гылмыш һәзрәти-сүбһан сәнә,
Күрк ирсал ејләмиш ол саһиб-Ширван сәнә.
Ханеји-һәсаны абадан ки, верди чан сәнә,
Тутма кәм, ким чох кәрәмдир һәм әзимү шан сәнә,
Фәхр гыл ким, падишаһлардан кәлир пашајә күрк.

Дәһрдә олду мәнә дилдару дилбәр бир түфәнк,
 Хош гәди ајинеји-симү сәмәнбәр бир түфәнк.
 Чәкди дуди-аһими та чәрхи-чәнбәр бир түфәнк,
 Чаныма атәш салыб јахды сәрәсәр бир түфәнк,
 Јанә-јанә галдым, олмады мүјәссәр бир түфәнк.

Гыврылыр көнлүм түфәнкдән дәм вуранда, мар тәк,
 Од чыхар ағымдан ол чакмағи-атәшбар тәк,
 Күллеји-әшки атар чешним шәрары нар тәк,
 Мүшки барут әтрилә һәм түрреји-тәррар тәк,
 Етмәди димағими мүтләг мүәттәр бир түфәнк.

Бу Гарабағ ичрә чох чыхдым тәләб мејданына,
 Мүшкүл олду чүнки јол булмағ онун имканына,
 Ејләдим бу мүшкүлү изһар Ширван ханына,
 Көстәриб лүтфү кәрәм мән бәндәји-фәрманына.
 Етди вәдә ол шәһиншаһи-дилавәр бир түфәнк.

Бавәр етдим вәдәјә, кәлдим ки, мән ол һәм кәлә,
 Кәлмәди, амма көзүм јолларда галыбдыр һәлә.
 Нәлишимдән һәр заман дүшдү зәмәнә зәлзәлә,
 Дерләр ол бәјләрбәји һәм ахтарыр дүшмәз әлә,
 Гәндә чыхмышдыр мәкәр, аллаһү әкбәр, бир түфәнк?

Һәр ким истәр ким, вүчуди мәрәкә ара кәрәк,
 Кәнди затындан силаһү әсләһә әлә кәрәк,
 Күлләсилә хуни-әда төкмәјә севда кәрәк,
 Кәр түфәнк олса бизә, мүмтазү бһәмта кәрәк,
 Вағифа, јохса дејил, мәғбулумуз һәр бир түфәнк.

Еј мәнә ејләјән аләмдә пәришан, сағгал,
 Сәни јох ејләсин ол гадири-сүбһан, сағгал.
 Көрәјим ким, оласан хак илә јексан; сағгал,
 Ки, едибсән евими сән белә виран, сағгал,
 Дәјди сәндән мәнә јүз илләтү нөгсан, сағгал.

Вар иди бундан әзәл мәнә ки, та вәһин-Һәсән,
 Бир бинакуши-зәнәхдани-сәмән, садә зәгән,
 Һәмдәм иди мәнә һәр лә'л-ләбү гәнчә дәһән,
 Түф сәһни үзүнә ким, хублар ичиндә мәнни сән,
 Бир кәс идим, еләдин накәсү надан, сағгал.

Бәс ки, бәдшәкләсәнү башдан ајаға мурдар.
 Дәмбәдәм сәндән олур буји-нәчасәт изһар,
 Нечә етсин сәнә рәғбәт сәнәми-күлрүхсар,
 Абирудан мәнни сән салдын елә, еј идбар,
 Накаһан таки олуб үздә нүмајан сағгал.

Сән дејилсән белә бир шеј ки, чыхасан үзә сән,
 Истәр һәр бир телинә дүррү чәвахир дүзәсән,
 Јардән мејлини билмәррә кәрәкдир үзәсән,
 Кирәмәзсән дахы бир чәнкә саманча көзә сән,
 Филмәсәл, кәр оласан сүибүлү рејһан, сағгал.

Гарадыр, беләди, Вағиф, кәлә көр ким, ағара,
 Адәми дөндәрәчәк ағзы ағармыш зағара,
 Бу сифәтлә кәлә көр ким, кедә тоја, мағара.
 Новчәванлар едә сөһбәт, чала күсү нағара,
 Едә аләмдә сәни дидәси кирјан, сағгал.

Туба бојлум, гамәтинди сөрвү әр'әрдән көзәл,
 Күл үзүн јашында зүлфүн сүнбүли-тәрдән көзәл,
 Дишләрин дүр, ләбләрин јагути-әһмәрдән көзәл,
 Һәр сөзүн бир кәлмәси јүз гәндү шәккәрдән көзәл,
 Мүхтәсәр шәһди-дәһанын аби-көвсәрдән көзәл.

Шанә ким, зүлфү бөлүр, заһир олур көјчәк габаг,
 Бәрг уруб ојнар булутлардан чыхан күн тәк габаг.

• • • • •
 Вәсмәли гашлар чатылмыш таги-минбәрдән көзәл.

Ала көзләр нәркиси-мәстанә тәк шәһләләнир,
 Елә ки, сүзкүнләнир, јүз мәртәбә зибаләнир,
 Көрсә бу шух хәттини, биллаһ мәләк шәјдаләнир,
 Шол сијаһ кирпикләрин ган төкмәјә севдаләнир,
 Зәрнишан пејкандан артыг, дәшнә хәнчәрдән көзәл.

Шө'леји-шәмси-чәмалындан мүнәввәрдир дидәм,
 Бәндиванын олмушам, һаша, јанындан мән кедәм,
 Тутијадыр көзләрә—Һәр торпаға бассан гәдәм,
 Бир әчајиб бу кәлир сачындан, еј күл, дәмбәдәм,
 Мәст едир димағымы рејһанү әнбәрдән көзәл.

Вагифәм, бир ашиги-камил—јох әсла кәмлијим,
 Һәр заман јарын хәјалилә олур хүррәмлијим,
 Һич тутмаз ешгдә надан илә һәмдәмлијим,
 Бәлкә, заһид, сәндән артыгдыр мәним адәмлијим,
 Севдијимдир һуридән ә'ла, мәләкләрдән көзәл.

Еј пәрисима, сәнин дидарынын мүштагијәм,
 Зүлфү әнбәр бујлу, күл рүхсарынын мүштагијәм,
 Кәрдәниндә асылан шаһмарынын мүштагијәм,
 Шух гәмзә, нәркиси-хумарынын мүштагијәм,
 Шол сәнубәр гәддү хошрәфтарынын мүштагијәм.

Гашларын тағын гојуб, гејри һилалә бахмарам,
 Арзиндән көз кәсиб, ол вәрди-алә бахмарам,
 Хејли һејранам сәнә, өзкә чәмалә бахмарам,
 Тутинни ағзындакы шәккәр мөгәлә бахмарам,
 Мән сәнин ширин-ширин кәфтарынын мүштагијәм.

Һәр јетән намәһрәми өзүнә мәһрәм ејләмә,
 Јар, мәнә ган ағладыб, әғјары хүррәм ејләмә,
 Өзүнү сөз билмәјән нафәһмә һәмдәм ејләмә,
 Зүлм гыл, чанымдан ол азарыны кәм ејләмә,
 Шадиман ејләр мәни, азарынын мүштагијәм.

Олмаса бир ләһзә кәр гәддин нәзәркаһым мәним,
 Асимани-ниликуну титрәдәр аһым мәним,
 Мән сәнин бир чакәрин, сәнсән көзәл шаһым мәним,
 Кәлнүмү зүлматә салмыш һичрин, еј маһым мәним,
 Кәл ки, шимди руји-пүрәнварынын мүштагијәм.

Вагифи өлдүрдү ол мәһруләрин пәрвизәси,
 Бағрыма мүжканынын санчылды тирү низәси,
 Зәхми-синәмдән төкүлдү үстүханым ризәси,
 Еј Гарабағын јени ачмыш күли-пакизәси,
 Хәстәјәм, гојнундакы ол нарынын мүштагијәм!

Бир көзэл гамэтли жари-лалэрэнки севмишэм,
 Жарэ истигнасы ширин шуху шэнки севмишэм,
 Гашы јај, кирпикләри түрфә хэдэнки севмишэм,
 Ох атыб ганлар төкән түркәнә чэнки севмишэм,
 Һалә рәһми кәлмәјән бир бағрысэнки севмишэм.

Наз илә сәрхош кедәндә ол көзәлләр сәрвәри,
 Ики јандан мөвч едир зәррин кәләгеј учләри,
 Бир мәләкдир, санасан, учмаға ачмыш шәһпәри,
 Рөвзеји-куји Мәдинә, гашы Кә'бә минбәри,
 Арзиң үзрә һәчәр тәһиндә бәнки севмишәм.

Бад әсиб үздән ниґабы ачыландә каһ-каһ,
 Шө'ләсиндән күн олур көјдә хәчил, шәрмәндә маһ,
 Көрдәни, гәдди тамам көјчәк, рүхү сүн'и-илаһ,
 Сәрбәсәр әндамы ағ, гашы, көзү, сачы сијаһ,
 Ал һәнадан лаләрәнк күлкунә чәнки севмишәм.

Һәр заман ким, ол сәнәм кедир габағымдан мәним,
 Башадәк бир од дүшәр, јанар ајағымдам мәним,
 Көј дәјир бир-биринә аһи-фәғанымдан мәним,
 Кәсмә миңа гүлгүлүн, саги, гулағымдан мәним,
 Хәндеји-чананә бәнзәр мән бу һәнки севмишәм.

Вағифәм, һәрдем дилимдә әзбәрим дост адыдыр,
 Гәдди хош, рәфтары көнлүм бағынын шүмшадыдыр.
 Көзләриндән әл'әман ким, чанымын чәлладыдыр,
 Мән севән дилбәр Мәһәмәдин көзәл өвләдыдыр,
 Демәјин, Сән'ан кими азыб фирәнки севмишәм.

Мән чаһан мүлкүндә, мүтләг, доғру һаләт көрмәдим,
 Һәр нә көрдүм, әјри көрдүм, өзкә бабәт көрмәдим,
 Ашиналар ихтилатында сәдагәт көрмәдим,
 Биәтү иғрарү иманү дәјанәт көрмәдим,
 Бивәфадан лачәрәм тәһсили-һачәт көрмәдим.

Хаһ султан, хаһ дәрвишү кәдә билиттифаг,
 Өзләрин гылмыш кирифтари-гәмү дәрду фәраг,
 Чифеји-дүнјајәдир һәр еһтијачү иштијаг,
 Мунча ким, еддим тамаша, сөзләрә асдым гулаг,
 Кизбү бөһтандан сәвајы бир һекајәт көрмәдим.

Һәр сәдавү сәс ки, дүнјаја долуб әксәр әгәл,
 Чүмлә мәкрү алу фәннү фитнәдир, чәнкү чәдәл,
 Дирһәмү динар үчүндүр һәр шејә јапышса әл,
 Мүгтәдиләрдә итаәт, мүгтәдаләрдә әмәл,
 Бәндәләрдә симү бәјләрдә әдаләт көрмәдим.

Хәлги-аләм бир әчәб дүстур тутмуш һәр заман,
 Һансы гәмли көнлү ким, сән едәр олсан шадиман,
 О сәнә, әлбәттә ки, бәдкулуг ејләр, бикүман,
 Һәр кәсә һәр кәс ки, етсә јахшылыг, олур јаман,
 Булмадым бир дост ки, ондан бир әдавәт көрмәдим.

Алимү чаһил, мүридү мүршидү шакирдү пир,
 Нәфси-әммарә әлиндә сәрбәсәр олмуш әсир,
 Һәгги батил ејләмишләр, ишләнир чүрми-кәбир,
 Шејхләр шәјјад, абидләр абусән гәмтәрир,
 Һич кәсдә һәггә лајиг бир ибадәт көрмәдим.

Һәр киши һәр шеј ки, севди, ону бейтәр истәди,
Кими тәхти, кими тачи, кими әфсәр истәди.
Падшаһлар дәмбәдәм тәсхири-кишвәр истәди,
Ешгә һәм чох кимсә дүшдү вәсли-дилбәр истәди,
Һеч бириндә ағибәт, бир зөвгү раһәт көрмәдим.

Мән өзүм чох кузәкары кимјакәр ејләдим,
Сиккәләндирдим гүбари-тирәни зәр ејләдим,
Гара дашы дөндәриб јагути-әһмәр ејләдим,
Данеји-хәрмөһрәни дүррә бәрабәр ејләдим,
Гәдрү гижмәт истәјиб, гејр өз хәсарәт көрмәдим.

Ејләјән виранә Чәмшиди-Чәмнин ејваныны,
Јола салмыш, бил ки, бәзми-ишрәтин чәнданыны,
Ким галыбдыр ки, онун гәм төкмәјибдир ганыны,
Дөнә-дөнә имтаһан етдим фәләк дөвраныны,
Онда мән бәр'әксликдән өзкә адәт көрмәдим.

Күн кими бир шәхсә күндә хејр версән сәд һәзар,
Зәррәчә етмәз әдаји-шүкри-не'мәт ашикар,
Галмајыбдыр гејрәти шәрмү һәја, намусү ар,
Дедиләр ки, е'тибарү е'тигад аләмдә вар,
Ондан өтрү мән дә чох кәздим, нәһәјәт, көрмәдим.

Мүхтәсәр ким, белә дүјядән кәрәк етмәк һәзәр,
Ондан өтрү ким, дејилдир өз јериндә хејрү шәр,
Алиләр хаки-мәзәлләтдә, дәниләр мө'тәбәр,
Саһиб-зәрдә кәрәм јохдур, кәрәм әһлиндә зәр,
Ишләнән ишләрдә еһкамү ләјагәт көрмәдим.

Дөвләтү игбалү малын ахырын көрдүм тамам,
Һәшмәтү чаһү чәлалын ахырын көрдүм тамам,
Зүлфү рујү хәттү халын ахырын көрдүм тамам,
Һәмдәми-саһибчәмалын ахырын көрдүм тамам,
Башәдәк бир һүснү-сурәт, гәддү гамәт көрмәдим.

Ја имам-әл-инсү вәлчиннү шаһәншаһи-үмур,
Кетди дин әлдән, бу күндән бөјлә сән ејлә зүһур,
Гојма ким, шејтани-мәл'ун ејләјә иманә зур,
Шө'леји-һүснүлә бәхш ет тазәдән дүнјајә нур
Ким, шәриәт мәш'әлиндә истигамәт көрмәдим.

Баш ағарды, рузикарым олду күн-күндән сијаһ,
Етмәдим, сәд һејф ким, бир маһи рүхсарә никаһ,
Гәдр билмәз һәмдәм илә ејләдим өмрү тәбаһ,
Вағифә, ја рәббәна, өз лүтфүнү ејлә пәнаһ,
Сәндән өзкә кимсәдә лүтфү инајәт көрмәдим.

Сэнин, еј шух мэланкзада, гурбанын олум,
 Кэлмишэм дэркаһына мэн дада, гурбанын олум,
 Нэ олур, бир јетсән фәрјада, гурбанын олум,
 Мэни көздән салыб ујма јада, гурбанын олум,
 Белә иш јахшы дејил, һеч ада, гурбанын олум!

Дүшмүшәм дәрдинә, чох мөһнөтү гајғу чәкирәм,
 Дејә билмәм сәнә, амма елә кизлу чәкирәм,
 Нејләјим, чох көрүрәм зүлмүнү, горху чәкирәм,
 Доланыб мэн гапына, бусәјә арзу чәкирәм,
 Сән өзүн бир јетәсән фәрјада, гурбанын олум!

Ләбләрин лә'ли-Јәмән, гөһчеји-тәрди́р дәһәнин,
 Газә күл хәрмәнидир башдан-ајаға бәдәнин,
 Лал едәр тугиләри ләһчеји-ширин сүхәнин,
 Күлшәнин рөвнәгисән, зинәти бағу чәмәнин,
 Бојун охшар сәнин ол шүмшада, гурбанын олум!

Хәстәнәм, чох диләрәм, јаныма бир дәм кәләсән,
 Чәкибән хәнчәри, бағрым башыны бир дөләсән,
 Бахыбан бәндә чәкән чөврү чәфаны биләсән,
 Бәлкә, бир рәһмә кәлиб дәрдимә чарә гыләсән,
 Кетмәјә аһ илә өмрүм бада, гурбанын олум!

Еј маһи-шәрәф, мөһрү вәфаләр кәтирибсән,
 Чох лүтфү кәрәм, чуду әталәр кәтирибсән,
 Хуршид кими нуру зијалар кәтирибсән,
 Бу шәһрә ки, тәшрифи-бәгаләр кәтирибсән,
 Сән хош кәлибсән вә сәфаләр кәтирибсән.

Еј зати-шәрифиндә олан чилвеји-тәһсин,
 Гичрин бизи етмишиди белә хәстәвү гәмкин,
 Нә дәрдинә һәд вар иди, нә чөврүнә тәхмин,
 Биз мүнтәзири-раһнин идик, көзүмүз ајдын,
 Хаки-гәдәминдә тугијаләр кәтирибсән!

Еј саһиби-тә'зим, сәрү чан сәнә пешкәш!
 Дурданеји-чешми-көвһәрәфшан сәнә пешкәш!
 Бу тәхткәһни-синеји-сузан сәнә пешкәш!
 Мәчмүеји-мүлки-дили-налан сәнә пешкәш!
 Хош мә'диләтү үгдәкүшаләр кәтирибсән!

Еј нүсхеји-фәррух, рәгәми-мүншини-гүдрәт,
 Әбруји-ләтифин хәти-мәншури-сәадәт,
 Сәрләвһи-рүхүн мәсдәри-дибачеји-фитрәт,
 Мәзмуни-вүчудун, бәли, имдади-инајәт,
 Мүхлисләрә еһсанү сәхаләр кәтирибсән!

Еј чани-мүәлла, мәһәли-сәрвәри-Вагиф,
 Фәғфурү Фридуу Чәмү гејсәри-Вагиф,
 Әфлаки-сәадәтдә сә'ид, әкбәри-Вагиф,
 Дидаринә мүштаг иди чешми-тәри-Вагиф,
 Әлминнәтүдилләһ ки, чилаләр кәтирибсән.

Эла еј тэхтикаһи-мә'дәләт султаны, хош кәлдин!
Хәјалым шәһринин сәрдари-зүл-һәсаны, хош кәлдин!
Сәвади-Мисир халын Јусифи-Кән'аны, хош кәлдин!
Көзүм, көнлүм, әзизим, гәлбимин хаганы, хош кәлдин!
Мүнәввәр ејләдин бу дидеји-кирјаны, хош кәлдин!

Сәни бади-сәбамы ејләди акаһ һалымдан?
Ешигдин јохса бир сәс налеји-бие'тидалымдан?
Нә мүддәгдир хәјалын чыхмамышдыр худ хәјалымдан,
Фәғаным кушинә јетди, хәбәр верди мәлалымдан,
Ким әрз етди, кәтирдин дәрдимә дәрманы, хош кәлдин!?

Шәһа, лүтфүн фүзун олсун ки, әлтафи-зијад етдин,
Бу күн мүштаги-дидарын оланы бәрмүрад етдин,
Әзәлдән һа унутмушдун, нә јахшы сонра јад етдин,
Гәдәм басдын сәадәтлә, бизи әлһәгг шад етдин.
Шәрәфли бүрчи-игбалын мәһи-табаны, хош кәлдин!

Ләби-аби-һәјатын Вагифә чанпәрвәр истәрдим,
Скәндәрдән дә јүз гатла зүлалын бейтәр истәрдим,
Нә зөвги-чәннәтүл-мә'ва, нә аби-көвсәр истәрдим,
Мәгалындан мүкәррәр тугиләр тәк шәккәр истәрдим,
Көзүм үстә гәдәм басдын, мәләһәт каны, хош кәлдин!

Мәрһәба, сән бизә, еј түрфә чаван, хош кәлдин!
Пајинә пешкеш ола баш илә чан, хош кәлдин!
Бас көзүм үстә гәдәм, сәрви-раван, хош кәлдин!
Сәнә мүштагды дил гөнчәдәһан, хош кәлдин!
Кәл-кәл, еј гумри сәда, тутизәбан, хош кәлдин!

Һәгдән истәрдим әја јарү вәфадар сәни,
Хош јетирди мәнә ол гадиру гәффар сәни,
Гојманам кетмәјә ким, та нәфәсим вар, сәни,
Көрмәди јолда, нә јахшы, рәгиб, әғјар сәни,
Белә бивахтәвү пүнһанү ниһан, хош кәлдин!

Сурәтин килки-гәзанын хәти-мәнгүшәсидир,
Өмрү чавид гылан лә'ли-ләбин тушәсидир,
Зүлфүнүн бади-сәба ашиги-мәдһушәсидир,
Бәндә ханә сәнин өз мәтбәхинин кушәсидир,
Әфви-тәгсир бујур шаһи-чаһан, хош кәлдин!

Нә заман ки, дејәсэн еј күли-хәндан, кедәрәм,
Бил ки, мән һәм дүшүбән далына кирјан кедәрәм,
Јә'ни зүлфүн кими чох һалы пәришан кедәрәм,
Өз ајағынла кәлибсән, сәнә гурбан, кедәрәм,
Еј гара кирпији ох, гашы каман, хош кәлдин!

Чүн кәлибсән, кәрәм ет, сән дәхи биздән кетмә!
Көрмәсәм кәр сәни бир дәм, өләрәм мән, кетмә!
Доланым башына, аллаһы севәрсән, кетмә!
Кедәр олсан јенә кәл, биздән елә кен кетмә!
Гојма кәл Вагифи чох да никәрән, хош кәлдин!

Ол маһи-мүнөввэр ки, сәһәрдән кедәчәкдир,
Шәм'и рүхи-пүрнүри нәзәрдән кедәчәкдир,
Хаки-гәдәмн дидеји-тәрдән кедәчәкдир,
Еј һејф сәадәт ки, бу јердән кедәчәкдир,
Тәшрифи онун јә'ни шәһәрдән кедәчәкдир.

Мәндә нәзәри вар иди бу түрфә чөваным,
Дидаринә чох мүштаг идим мән дәхи анын,
Синәм һадәфијди мүжеји-хунфәшанын,
Ган ағла, көзүм ким, сабаһ ол гашы каманын,
Пејкапы чыхыб зәхми-чијрдән кедәчәкдир.

Олдур мәним арами-дилим, јарү никарым,
Онсуз ола билмәз фәрәним, сәбрү гәрарым,
Түрфә сәнәмү сәрви-гәдим, лалә үзарым,
Нола кәлә бир дә мәним ол шаһсуварым,
Һала ки, сәләмәт бу сәфәрдән кедәчәкдир.

Саги, нә дурубсан, сөлә, дөвран јола дүшсүн,
Чалсын дөфү неј, наләвү әфған јола дүшсүн,
Олсун бу вилајәт һамы виран, јола дүшсүн,
Бу кечә кәрәкдир ирәли чан јола дүшсүн,
Фәрда ки, сүраһи гәдү кәрдән кедәчәкдир.

Јарын сәнә играри кәр играр исә, Вагиф,
Һәр дәрди-дилиндән ки, хәбәрдар исә, Вагиф,
Тәрк ејләмә, һәрчәнд ситәмкар исә, Вагиф,
Чәк башына, бир фикрип әкәр вар исә, Вагиф,
Ол сәрви-гәдин сајәси сәрдән кедәчәкдир!

Дәрдин өлдүрдү мәни, еј новчөваным, кәлә көр,
Һәсрәтиндән ода јанды дин, иманым, кәлә көр,
Јолуна баха-баха үзүлдү чаным, кәлә көр,
Еј күлүм, еј нәркисим, сәрви-рөваным, кәлә көр,
Еј додағы шәккәрим, ширин дөһаным, кәлә көр!

Сәндән ајры кәсилиб сәбрү гәрарым кечәләр,
Јуху кәлмәз көзүмә, артыр азарым кечәләр,
Асиманә дајаныр наләвү зарым кечәләр,
Сүбһәчән ган ағларам, еј күл'үзарым, кечәләр,
Дәрдин өлдүрдү мәни, еј новчөваным, кәлә көр!

Мүштагам гәмәтинә, кәрдәнинә, голларына,
Гашына, габағына, ағ үзүнә, халларына,
Зүлфүнә, бухағына, јанағына, әлләринә,
Еј көзәлләр сәрвәри, гурбан олум јолларына,
Һәсрәтинлә ода јанды дин-иманым, кәлә көр!

Мән сәни көрмәкдән өтрү бари бир кәз, еј сәнәм,
Чанымын һөвлүндән, аја, нејләјим һеч билмәнәм,
Дәрдим артыб аз галыбдыр ки, о Исајә дөнәм,
Истәрәм күндә кәлиса гапысында әјләнәм,
Еј күлүм, еј нәркисим, сәрви-рөваным, кәлә көр!

Көнлүмү тутмуш сәрасәр дәрду мөһнәтләр мәним,
Һәр ишим Мәчнун кими олмуш һекајәтләр мәним,
Ара јердә башыма голмуш гиямәтләр мәним,
Көнлүмүн күлзарына дәјмиш чох афәтләр мәним,
Јолуна баха-баха үзүлдү чаным, кәлә көр!

Вагифэ ничрин сәнин чох зүлмү бидад ејләди,
Олмады дәрманы бунча даду фәрјад ејләди,
Бу гэзијә чүмлеји-дүшмәнләри шад ејләди,
Агибәт ешгин мәни, еј шух, Фәрһад ејләди,
Еј додағы шәккәрим, ширни дәһаным, кәлә көр!

Еј гашы каман, кирпији пејкан, гарачаргат!
Олсун белә чаным сәнә гурбан, гарачаргат!
Сәнсэн нә көзәл көзләри мәстан гарачаргат!
Дәрдиндән олубдур чијәрим ган, гарачаргат!
Дөнүм башына зүлфү пәришан, гарачаргат!

Мәчлисдә сәнәмләр башыдыр, шаһи-һүмајун,
Кәрдән чәкибән отуру мина кими мовзун,
Нимтәнәси нилуфәри, пираһәни күлкун,
Бухағы, зәнәхданы, габағы долу алтун,
Гылымыш өзүнү чүмлә зәрәфшан гарачаргат.

Көр нечә күлаб илә гылыб зүлфүнү пүрнәм,
Дуруб дөнәсэн башына шанә кими һәр дәм,
Дидары мүбарәк, гашыдыр гиблеји-аләм,
Дүнјада ахыр, мән дәхи чох көрмүшәм адәм,
Бир түрфә мәләкдир, дејил инсан гарачаргат.

Чәм етсән әкәр јанына хубани-чаһаны,
Бир зәррәчә севмәм дәхи гејрини, сәваны,
Сән сахла пәнаһында, худаја, бу чаваны,
Јолунда пәјәндаз едәрәм баш илә чаны,
Олсајды бизә бир кечә мейман гарачаргат.

Шаһбаз отуруб, сајә салыб әнчүмән үстә,
Салмыш ики јандан ләчәји күл бәдән үстә,
Бир лаләдир ол сан ачылыбдыр чәмән үстә,
Гөнчә кими јашмағы чәкибдир дәһән үстә,
Вагифдән едир үзүнү пүнһан гарачаргат.

Валинин чешми-чырагы, вәһ нә түрфә чан имиш,
Күлли-Күрчүстанын үстә сәјеји-сүбһан имиш,
Дүшмәни памал едән сәрдари-валашан имиш,
Аләмин сәрдәфтәријиши, ады Еулон хан имиш,
Сахласын аллаһ пәнаһында, әчәб оғлан имиш.

Һеч јохдур нисбәти, өзкә дијарын ханына,
Бир чавандыр ким, јарашыр падшаһлыг шанына.
Дәјмәсин афәт јели, јарәб, күли-хәнданына,
Сәрбәсәр аләм кәрәкдир баш әјә фәрманына,
Таги-әбруји-ләтифи гиблеји-иман имиш.

Хош тамаша ејләдим, кәрдүм тамам әтварыны,
Чох бәјәндим өзүнү, һәм ләһчеји-көфтарыны,
Машааллаһ, заһир етмиш улулуг асарыны,
Белә сандым ким, мәләкдир әввәла дидарыны,
Хејли чағдан сонра билдим ким, көзәл инсан имиш.

Сајыр оғлундан ханын кәр олмадыг биз рушинас,
Мане'и јох, онлары һәм ејләдик бундан гијас,
Бу очаг бәјлә очагдыр, ејләмиш нур игтибас,
Вағифа, сән гыл худајә һәр заман шүкрү сипас,
Валинин очағы бәјлә күн кими табан имиш.

Вәһ, бу бағын нә әчәб сәрви диларалары вар
Һәр тәрәф тазә ачылмыш күли-рәналары вар,
Гөнчеји-нәркисн-тәр ләлеји-һәмралары вар,
Јә'ни Тифлисин әчәб дилбәри-зибалары вар,
Еј көнүл, сејр елә ким, түрфә тамашалары вар.

Мәрһәба, Тифлис имиш чәннәти дүнја јеринин,
Јығылыбдыр она чәмијјәти һури пәринин,
Мән бу шәһрин нә дејим вәсфини дилбәрләринин,
Филмәсәл, шәклү шамајилдә, бәли, һәр биринин
Мәһни-табанә бәрабәр сәрү сималары вар.

Ол гәдәрдир бүти-назикбәдәнү инчәмијан,
Ејләмәк олмаз онун саныны мә'луми әјан,
Һәр бири назу нәзакәт илә мин афәти-чан,
Чүмлә бир чилвәдә, бир шивәдә, хош сәрви-рәван,
Мәст тавус кими кәрдәни-миналары вар.

Үзләри пәртәви-мәһри-чаһанара кимидир,
Сәфһеји-синәләри сими-мүсәффа кимидир,
Ләззәти-ләһчәләри нитги-мәсиһа кимидир,
Әлләри мө'чүзеји-һәзрәти-Муса кимидир,
Дилрүбалыгда әчајиб јәди-бејзалары вар.

Ала көзләр сүзүлүб нәркисн-сирабә дөнүб,
Ағ габагда хәми-әбруләри мәрһабә дөнүб,
Гөнчә тәк ләбләринин рәнки меји-набә дөнүб,
Төкүлүб кәрдәнә телләр учу гүллабә дөнүб,
Сона чыггасы кими зүлфи-мүтәрралары вар,

Нэ гэдэр варисэ бухагү зөнэхданү жанаг,
Тазэ күл жарпагы тэк гырмызыдыр назику ағ,
Бир-бириндэн көтүрүб шө'лөсини мисли-чирағ,
Көрмәжиб кимсә белә гашү көзү дишү додаг,
Өзкә бабәт сифәтү сурәтү ә'залары вар.

Бағи-ризванда әкәр хуријү гылман чохдур.
Бу чаванлар кими мәғбулу мүзәјјән јохдур,
Нәсл-бәр-нәсл көзәллик булара бујругдур,
Мән көрәнләр ки, мәләкдән, пәридән артыгдур
Ғәлә дерләр ки, бунлардан дәхи ә'лалары вар.

Кәсрәти-һүсн ки, хош мәртәбәдир инсанә,
Бәхш едибдир ону һәгг дилбәри-Күрчүстанә,
Јох, суал етмәк әкәр мәсләһәти-језданә,
Нәлә, јарәб, сәбәби, баиси бу еһсанә,
Белә сурәтларин, әлбәттә ки, мә'налары вар.

Ғалмышам вәләһү матү мүтәһәјјир, дили лал,
Еј худавәнди-чаһан, кизли дејилдир сәнә һал,
Бу нечә нури-лигадыр, бу нечә зибү чәмал
Ки, верибсән бу гэдәр бунлара би нәгсү завал,
Нечә ким, вар чаһан, һүсни-мүһәјјалары вар.

Бәдәни-пақы чәкиб аби-рәван тәк сулара,
Ағарыб тазәвү тәр чүмлә дөнүбдүр гулара,
Аби-Күр нисбәт едиб бојларыны гарғулара,
Нечә шејдән белә заһир ки, худанын булара
Нәзәри-мәрһәмәти, лүтфи-һүвәјдарлары вар.

Бири һәммам ки, гүдрәтдән олуб бәзлү бәрат,
Бири Күр суји ки, һәр чүр'әсидир аби-һәјат,
Бири бу хублугу көјчәкликү пакизә сифат,
Бири одур ки, нәчиб, әслдә алидәрәчат,
Аләмин сәрвәри вали кими ағалары вар!

Једди һәммам, нә һәммам ки, сәрмәнзили-һур,
Ғәшт чәннәт кими һәр кушәси бир мәтләи-һур,
Бир әчәб аби-рәван кәрм гылыб онда зүһур,
Шүкр тәгдиринә, еј гадиру гәјјуму гәфур,
Лүтфүнүн бәндәләрә не мәти-үзмалары вар.

Мәнбәи-чуду кәрәмдән ачылыр нәһри хошаб,
Басәфа һөвза дәмәдәм төкүлүр мисли-күлаб,
Кирсә бир кәррә она мән кими бир ханәхәраб,
Чыхмаз ондан дәһн бир чанибә манәнди-һүбаб,
Кетсә дә бадә нә ки, мәнзилү мә'валары вар.

Кәрчи, еј Хизр, булубсан шәрәфи-фејзи-әзәл,
Вәрмәјибдир көнүл асајиши амма сәнә әл,
Истәсэн өмри-дүбарә, көрәсэн түрфә көзәл,
Бирчә тәшриф бујур Тифлисин һәммамына кәл,
Көр нечә раһәти-чанбәхши-тәнасалары вар.

Бу очаг бөјлә очагдыр ки, ишыг ајә салыр,
Күн кими шө'ләсини чүмләји-дүнјајә салыр,
Тез тутар ханнү бәдхаһлары вәјә салыр,
Һәр кимин башына ким, мәрһәмәтү сәјә салыр,
Билсин онлар ки, тамам дин илә дүнјалары вар.

Вағифа, сәндә ки, јохдур, билирәм, зөһдү рија,
Шәрти-ихлас кәрәкдир едәсэн шимди әда,
Елә бу вәлијә, оғланларына хејрү дуа!
Сахласын бунлары өз һифзи-аманында худа,
Һасил етсин нә гэдәр дилдә тәмәнналары вар.

Наз илэ та ол бүги-зиба кэлисадан чыхар,
Сэркэшү хэнданү бипэрва кэлисадан чыхар,
Шаһдыр куја, дејиб диба, кэлисадан чыхар,
Ачыбан тэл'эт күнөш аса, кэлисадан чыхар,
Ше'лэ салмыш алэмэ ким, та кэлисадан чыхар.

Шанэвөш сејгэл вериб зүлфи-бэнэфшэ нисбөтө,
Пөрдө мүтлөг тутмајыб симаву сэдру сурөтө,
Гыл тамаша көрдөнө, сејр ејлө гөддү гамөтө,
Гашү көз, гэмээ, маазэллаһ, дөнүбдүр афөтө,
Етмөјө дин мүлкүнү јөгма, кэлисадан чыхар.

Лөһзэ-лөһзэ ејлөдикчө маһрүхсары зүһур,
Лөм'э-лөм'э зири-бүргөдөн дүшөр дунјајө һур,
Ону бир көррө көрөн диндөн олур, элбөттө, дур,
Нечө ким, чөһнөт сарајындан чыхар, гылманү һур,
О шөкил бу дүхтэри-төрсө кэлисадан чыхар.

Күл кими нәрмилэ назик пирөһөндө ағ бөдөн —
Билмөнөм ким, ше'ләдир, ја хәрмәни-бәрки-сәмән,
Дишләри гөлтан сөдөф, чүн ағзыдыр лө'ли-Јәмән,
Ағ габагда бир көз онун таги-эбрусун көрөн
Мејли-мәсчид ејлэмэз, һаша, кэлисадан чыхар.

Вагифөм, та ки, көзүм саташды онун гашына,
Истәди меһрабу мәнбөрдән хәјалым дашына,
Инди билдим ким, нө кәлмиш Шејх Сән'ан башына,
Ја будур ким, Тифлиси гөрг ејләрәм көз јашына,
Ол сөнөм вәсли мөһнимчүн ја кэлисадан чыхар.

Верди аға мәнө бир чуха ки, мин донө дөјөр,
Гејсәри-Рум кејән рәхти-һумајинө дөјөр,
Филмәсәл, хәл'әти-хагани-Фридунө дөјөр,
Јахасы јаха долү лө'лөи мөкнүнө дөјөр,
Мүхтәсәр һәр әтәји бир әтәк алтунө дөјөр.

Чуха чох көрмүшәм, амма ки, бу бабәт, нө дејим,
Кимсәдә көрмәмишәм—габили-гамөт нө дејим,
Елөјибдир киши бу ишдә гијамөт нө дејим,
Көстәриб дәрзи бир ә'чазү кәрәмөт, нө дејим
Ки, тамам кари-Әрәстујү Фәлатунө дөјөр.

Чөһнөт әсбабына, заһид, бу гөдәр мүштәрисән,
Аз даныш, башым апарма, киши, сән сәрсәрисән,
Көр дејилсән, һәлә бир сил көзүнү, бах бәри сән,
Сүндүси-хүзрилә тут бу чухеји-әхмәри сән,
Көр бунун һансы бири гијмәти-әфзунө дөјөр.

Белә ким, бу чухадыр зивәри-фәрхәндәлига,
Көрмөјиб кимсә дәхи сәлли-әла-али-әба,
Версин аллаһ буну бәхш ејлөјөнө өмри-бәга,
Лөффу нәшриндә мүрөттөб фәрәһү зибу сәфа,
Пәри-товусда олан адәти-ганунө дөјөр.

Кәр мәнө башдан ајаға верөләр һүллеји-һур,
Ич үзү күн кими зәр катиби, ичи сөммур,
Һағ билир, билмәз идим зәррәчө мән назү гүрур,
Әл вериб көнлүмә инди о гөдәр зөвгү сүрур,
Чами-Чәмдә ичилән бадеји-күлкүнө дөјөр.

Вар имиш мәнәдә әчәб талеји-хош, бәхти-нику,
Бәхши-әрзани олуб ејлә ки, кәлдн мәнә бу,
Бундан ираг ола, јарәб, нәзәри-чешми-әду,
Һәр кејиб дурмагы бир дилбәрилә рубәру,
Бағи-чәннәтдә олан тубији-мовзунә дәјәр.

Нә әчајиб чухадыр бу, нә кәзәл собви-шәриф
Тәл'әти тазәвү тәр, шивәси хош, буји ләтиф.
Шаирин тәб'и кимнә назикү-зибавү зәриф,
Мәтләи-«Мәсиәвијә» чакки-кирибани рәдиф,
Чаминин сәч'и кәламиндәки мовзунә дәјәр.

Һәр кимин чамәси маһут вә ја бәкрәс олур,
Халг арасында мәканы фәләки-әтләс олур,
Кәрчи хар олса өзү, јары күли-нөврәс олур,
Маһвәшләрдән онун мүштәрис чох кәс олур,
Бу һесаб үзрә лига мәхзәни-Гарунә дәјәр.

Кимсә билмәз бу киранмајә мәтаи-Һәсәни,
Чухадыр гырмызы, ја данеји-лә'ли-Јәмәни,
Дилбәрин сәрв гәди, лаләрүхүн күл бәдәни,
Јусифин, јохса ки, Јәгубә кәлән пирәһәни?
Чешми-тарә чәкилән пәрдеји-пүрхунә дәјәр.

Нөкәри јахшы бәјин мисли-ағазадә кәзәр,
Гәми-дүнјаны јемәз, нечә ки, дүнјадә кәзәр,
Рүтбәси мә'рәкәдә—мәнизли-ә'ладә кәзәр,
Вағифи билмәнәм аја нечүн үфтадә кәзәр.
Белә чуха кејәнин кәлләси кәрдунә дәјәр.

Үзүндән ол күнәш рүхсар та мә'чәр чәкиб дурмуш,
Өзүн бир кушәјә ондан мәһи-әнвәр чәкиб дурмуш,
Мәләкдир өвчи-ә'ладә, санарсан, пәр чәкиб дурмуш,
Сәнубәр тәк әчәб тәрзилә гәддү сәр чәкиб дурмуш,
Чәбининдә кәман әбруләрин хоштәр чәкиб дурмуш.

Зәнәхдан чеврәсиндә зүлфи-мүшкәфшанмыдыр, јарәб?
Күлүн јанында јохса дәстеји-рејһанмыдыр, јарәб?
Бу назик лә'ли-ләб ол гөнчеји-хәнданмыдыр, јарәб?
Сәдәф ағзындакы дүрданеји-дәнданмыдыр, јарәб?
Вә ја сәрраф нәзмә бир нечә көвһәр чәкиб дурмуш.

Ниһан бир көз учујлә ејләди накаһ, никаһ, чешми,
Мәни өлдүрмәјә онун едәр сабит күнәш чешми,
Белә пүрназү гәмзә ола билмәз падишәһ чешми,
Зәрәфшан тирү мүжжан ичрә ол шухин сижәһ чешми
Санасан, рәһмсиз чәлладдыр хәнчәр чәкиб дурмуш.

Рүхи изһар гылмышдыр һәрарәт, нәм кәлир ондан,
Мәкәр күл бәркидир ким, үгдәји-шәбнәм кәлир ондан,
Мәсиһа нитгидир, дил дағына мәһрәм кәлир ондан,
Нәсими-чанфәза һәр ләһзәвү һәрдем кәлир ондан,
Мүсәлсәл түрреји-тәрраринә әнбәр чәкиб дурмуш.

Ширин сөзлү чаванын кетсә һүснү, ләззәти кетмәз,
Шәкәр нисбәт дурур һәрчәнд гәдрү гижмәти кетмәз,
Кәсилмәз зөвги, хатирдән сәфавү үлфәти кетмәз,
Бу һурү тәл'әтин Вағиф әлиндән шөвкәти кетмәз,
Мәләкләр сәф дәриндә та дәми-мәһшәр, чәкиб дурмуш,

Бу һал илә, һәбибим, һәсрәтиндән чан кечсинми?
Чикәр пүркаләснндән һавүки-мүжкан кечсинми?
Фәләк сәғфиндән аһү һаләвү әфған кечсинми?
Дәлиб пејвәстә бағрым башыны пејкан кечсинми?
Һәмшә синә бүрјандыр, көнүл виран, кечсинми?

Мәнә бир шәғғәтин вар, күнүм ја зар олсунму?
Әввалкиндән бетәр, јохса, дили-бимар олсунму?
Синәмдә јербәјердән јараләр хунбар олсунму?
Кечәләр көзләрим та сүһәтән бидар олсунму?
Сәһәр ахшаматәк мөһнәтдә бағрым ган кечсинми?

Учундан, еј күли-рә'на өмрүм бада кетсинми?
Ахыб бу ганлы јашым, сел олуб бәрбадә кетсинми?
Мәнә бу чәкдијин дағларилә дунјадә кетсинми?
Кәлирсәнми, көнүл јохса әлиндән дадә кетсинми?
Пәришанлыгда һалым, еј шәһи-хубан, кечсинми?

Бу зүлмү тәрк едиб рәһм етмәји адәт едәрсәнми?
Мән өлдүм һәсрәтиндән сән дә бир мүрвәт едәрсәнми?
Ләбиндән бүсә бир јол алмага рүсхәт едәрсәнми?
Мәнимлә јар олуб, мөһр ејләјиб үлфәт едәрсәнми?
Дәлиб пејвәстә бағрым башыны пејкан кечсинми?

Вүчүдим хаһи-раһиндә гүбарн-пајә дөһсүнмү?
Сараһыб һәсрәтиндән сурәти-һејвајә дөһсүнмү?
Фәрағиндән ишим һәр ләһзә аһү вајә дөһсүнмү?
Чәкиб гаһин гәмин Вағиф, әјилиб јәјә дөһсүнмү?
Кәбаб олмуш чикәр чүн тәшһеји-сузан кечсинми?

Жарым нэ көзэл кејиниб, элван бэзэнибдир,
Балапуши-јашил,
Күлшэндэ, санасан, күли-хэндан бэзэнибдир,
Хуршидэ мүгабил.

Сүбһи дурубан чилвэ верир ики јанағе,
Дүнјаја салыр нур;
Бир һүсни-бэди-тэл'эти-табан бэзэнибдир,
Хош рөвнэги камил.

Фитнэ көзүнэ сүрмэ чэкиб, гашинэ вэсмэ,
Чан алмаға дурмуш,
Һәр гэмзэси бир афэти-дөвран бэзэнибдир,
Бир гэмзэси гатил.

Әнбәрми вэ ја мүшки-Хэтән, рејһан ијидир,
Һәрдәм кәлир ондан,
Сәндәл гохулу зүлфү пәришан бэзэнибдир,
Гарәткәри-камил.

Вагиф, нэ тамашә, нэ ечајиб, нэ гијамәт,
Әр'әр хәчил олду,
Та көрдү ки, ол сәрви-хураман бэзэнибдир,
Аләм она маил

Ja рәббн, бу шәһрә, о үзү маһ кәләҗдн,
 Кәдәҗдн бу зүлмәт,
 Мәчмүеҗн-хубанә шәһәншаһ кәләҗдн,
 Едәҗдн әдаләт.

Һнчран, мәнә сән чох еләднн зүлмү снтәмләр,
 Сәндән едәрәм мән,
 Фәрҗадымә ол хосровн-дәрканә кәләҗдн,
 Кәр кнм, нә шнкаҗәт,

Бнләҗдн кн, Фәрһад кнмн тәлхмәзачәм,
 Бнр дәдә җетәҗдн.
 Ол ағзы шәкәр, сөзү шнрнн хаһ кәләҗдн,
 Едәҗдн ннаҗәт.

Вагнф, кечәләр еҗләмәк олмаз гәмә дәрман
 Кәр олмасә һәмдәм,
 Аллаһдан олуб лүтф о һәмран кәләҗдн,
 Ғыл күндә мүбаһәт.

Еҗ зүлфү снҗәһ, сннәсн әбҗәз, көзү алә,
 Нә түрфә чавансан!
 Ағзын кнмн җох гәнчә, җанағын кнмн лалә,
 Күлзәрн-чннансан!
 Кәрсә үзүнү мән җетәр, әлбәттә, зәвалә,
 Хуршндн-чаһансан!
 Неч бәндә сәнә олмаҗә, җәрәб кн, һәвалә,
 Сән афәтн-чансан!
 Сөз җох бу зәнәхданәвү рухә, хәтү халә,
 Хублугда әҗансан!

Днбачеҗн-ләвһн-гәләмә катнбн-гүдрәт
 Җазмыш сәнн әввәл.
 Неч адәмә үз вермәмнш әсла белә сурәт,
 Пүрзннәтү сеҗғәл,
 Зүлфүн сөзү һәр нүсхәдәднр, еҗ пәрн тәл'әт,
 Бнр шәрһн-мүтәввәл.
 Көҗдә җетнрнр мүттәснл аҗә, күнә, хнчләт,
 Нүснүндәкн мәш'әл.
 Мүҗканын урар тә'нә охун көҗдә һнлалә,
 Хуб гашы камансан!

Рәфтәрн-гәднн еҗләдн сәҗә кнмн памал
 Шүмшады чәмәндә.
 Гән ағладыр ол гәнчеҗн-хәндәнн мәнү сал,
 Лә'лнндәкн хәндә.
 Султәнн-чаһан сәрвәрнсан—саһнбн-нғбал,
 Аләм сәнә бәндә,

Көфтарын едэр тутиж-шөккөршикени лал,
Һәр нитгә кәләндә,
Сән Хосров олубсан, вәли, һәр шәһд мөгәлә
Ширини-зәмансан!

Сәнсэн, сәнәма, чүмлеји-хубанә шәһәншаһ,
Јох сән кими дилбәр,
Бәрги-үфүгүндән ки, үзүн бир чыха накаһ,
Хуршидә бәрабәр,
Салыр өзүнү зири-нигабә шәфәгү мәһ,
Манәндеји-әхтәр,
Инсан ола билмәз бу сифәт пак, мүнәззәһ,
Чәм олса сәрасәр,
Сән чинси-мәләксән јетишибсән бу кәмалә,
Ја руһи-рәвансан?

Исна әшәрә чакәри-кәмтәр ола Вагиф,
Сәрдаридир әлә,
Хаки-дәри-евлади-пејәмбәр ола Вагиф,
Нејләр дәхи дүнја?
Ол күндә ки, һәнкамеји-мәһшәр ола Вагиф,
Тут дамәни-мөвлә,
Фәрјадрәсин һејдәри-сәфдәр ола, Вагиф,
Хоф ејләмә әсла!
Сән гәргсән һәрчәнд ки, дәрјаи-вәбалә,
Төвфиг буларсан.

Сән гөнчә кими һәр бир едән дәмдә јашынмаг,
Артаг бизә јүз мәртәбә одларына јанмаг,
Мән ашигәм, еј күл сәнә, олмаз буну данмаг,
Өлән күнәдәк ејләмәзәм сәндән усанмаг,
Дахи нә јашынмаг, нә бүрүнмәк, нә утанмаг?
Бәсдир бу дајанмаг!

Аллаһа шүкүр, лалә јанағында ејиб јох,
Дишиндә, дәһаниндә, додағында ејиб јох...
Бир зәррәчә зүлфүндә, бухағында ејиб јох,
Гашында, көзүндә, габағында ејиб јох,
Дахи нә јашынмаг, нә бүрүнмәк, нә утанмаг?
Бәсдир бу дајанмаг!

Мән һа сәнин ол мәһ үзүнү көрмүшәм јүз јол,
Ох кирпийини, шух көзүнү көрмүшәм јүз јол,
Һәм јолдашыны, һәм өзүнү көрмүшәм јүз јол,
Шөккәр кими ширин сөзүнү көрмүшәм јүз јол,
Дахи нә јашынмаг, нә бүрүнмәк, нә утанмаг?
Бәсдир бу дајанмаг!

Мән худ дејиләм бәднәзәр, еј көзләри шәһла,
Мәндән үзүнү јашырысан сән елә бича.
Гојсан, еләјим үзүнә дојунча тамаша,
Өлдүрдүн ахыр, мәндә ки, чан галмады әсла,
Дахи нә јашынмаг, нә бүрүнмәк, нә утанмаг?
Бәсдир бу дајанмаг!

Гејридән әкәр ки, едәсән сән бу һичабы,
Билләм ки, сөзүндүр вәли мәгбулу һесабы,

Јохса, мѐни кѐрчѐк, үзүнѐ чѐкмѐ нигабы,
Кѐл, танры үчүн, Вагифѐ чох вермѐ азабы,
Дахи нѐ јашынмаг, нѐ бүрүнмѐк, нѐ утанмаг?
Бѐсдир бу дајанмаг!

Бир нимтѐнѐ ким, та ола зѐрбѐфтү никутѐр,
Дѐба она мѐһтач,
Мѐтниндѐ тамам рабитѐ мѐвзуну сѐрасѐр,
Тѐк нашијѐ гѐјгач;
Үстүндѐ онун ашигү мѐ'шуг мүсѐввѐр,
Дил шѐвгүнѐ минһач;
Улдуза шѐбиһ нѐгши, јѐри кѐј кими ѐхзѐр,
Нѐззарѐси бѐһһач;
Тири-нѐзѐри-ѐһли-тѐмашајѐ мүгѐррѐр,
Ғѐр бутѐси амач;
Ичиндѐ онун шѐ'лѐ верѐ тѐл'ѐти-дилбѐр,
Та бѐндејѐ-вѐһһач;
Кѐрѐн дејѐ бу маһдыр, ол чѐрхи-пүрѐхтѐр,
Ја бѐһри-пүрѐмвач;
Кѐ'бѐ евинин ѐртүјүнѐ дута бѐрабѐр
Симасыны һүччач;
Кѐр дүшсѐ ѐтѐји ѐлѐ, ѐлбѐттѐ, тез ејлѐр,
Биздѐн гѐми ихрач;
ѐндишѐ нѐ итдир, чыха бир дѐ чѐкѐ лѐшкѐр,
Кѐнлү едѐ тарач.

Шѐ'нү ѐшрѐфи хѐл'ѐти-шаһанѐдѐн артыг,
Пѐрајѐји-шѐвкѐт;
Фѐррү фѐрѐһи зиби-ѐрусанѐдѐн артыг,
Сѐр дѐфтѐри-зијнѐт;
Тѐ'нү тѐрѐби нѐш'ѐји-пѐјманѐдѐн артыг,
Зѐвги-мејѐ-чѐннѐт;
Зѐр дүјмѐ кирибанына дүрданѐдѐн артыг,
Мѐнзум ола, ѐлбѐт;
ѐгли кедѐ, сѐрхош диванѐдѐн артыг,
Ону кѐјѐн ѐврѐт,

Дөнә әринин башына пәрванәдән артыг,
Ишләр тапа сурәт;
Зүлфә бу дөнүм сармаша әл шанәдән артыг,
Чагдан чыха һәсрәт;
Охуна бучагларда күтүбханәдән артыг,
Еһками-шәриәт;
Тә'рифи дүшә дилләрә әфсанәдән артыг,
Та рузи-гијамәт;
Чәм олса әкәр бир јерә јүз чамеји-әкбәр,
Чүмләсинә сәртач.

Ол вахт ки, шод һазирү мөвчүдү мүнәјја,
Инрәhti-дилавиҙ,
Бәјәд ки, фүрүстадә шәвәд зуд бәнича
Әз пејк сәбүкхиз,
Әз бәһри-һүсуләш бинишин, фикри бифәрма
Ку чареји-тәчвиз,
Нә'леји-бә папуш зе-аһән бәкәф әмма
Дәркир әса низ,
Зири-гәдәм әфкән һәмә мәхлуғ сәрапа
Ба никү бәд амиз,
Мипорс зи-һәр милләтү һәр чинс, хусуса
Әз мәрдүми-Тәбриз,
Ров зәһмәти, имруз бикәш әз пеји-фәрда
Еј пури-дилавиҙ!
Нә һүссә зи пәс хорү, нә әз пиш гәм әсла
Би пәрдәвү пәһриз,
Тән деһ бәгәза баш пејәпеј пеји-севда
Мәнкәһ бә дикәр низ,
Та анки бизәји песәри еј Әбу-Чә'фәр
Чүн дүхтәри-сәррач.

Заһир ки, мәнә тә'нү тәәррүз јетән ејләр,
Јә'ни ки, флани,
Имдән кери арајиши-әсбаби-зән ејләр
Теври-Сәфәһани,
Бу бид'әти нә ләзки вә нә шәһсевән ејләр
Нә күрди-Колани,
Дерләрди ки, күлфәтләринә пирәһән ејләр
Кирбасү кәтани,
О бөјлә дејилди көрәсән ки, нәдән ејләр,
Ким азырыб ани;

Сејрани күлүстанә мәкәр ки, кәлән ејләр
Тәғјир һөваны,
Өзүн ки, гочалмыш кими хој дәјширән ејләр
Оғлани-зәманы,
Ришхәнд едибән дахи нечин чөп дәрән ејләр
Һагәм хан ағаны,
Нејлим, тутурам мән гәләт аны дејән ејләр
Фәрмани-худаны,
Бөјлә бујурубдур әр едә өврәтә зивәр
Ол халиги-әзвач.

Вагиф әр олан өврәтә һејран нечә олмаз,
Чағ етсә дамағын?
Һејран ки, олур бәндеји-фәрман нечә олмаз?
Сөзүн сөлә сағын.
Севмәзми, нә сөздүр, дили сузан нечә олмаз
Пәрванә чирағын?
Дөнмәзми һүбәбә, еви виран нечә олмаз,
Јыхмазмы отағын?
Һәмдәмсиз икид чаки-кирибан нечә олмаз,
Ачмаз јаха бағын?
Ал гана бојар, гәргеји-туфан нечә олмаз,
Көз гарасын, ағын?
Гөнчә дәһәнин көрмәсә, кирјан нечә олмаз,
Хәлдан додағын?
Ол ханәхәрабын чијәри ган нечә олмаз,
Бош көрсә гучағын?
Пешкәш белә јолдашына баш, чан нечә олмаз?
Онун ки, ајағын
Көтүрмүш ола чијинә пејғәмбәри-сәрвәр
Ол саһиби-ме'рач.

мүәшшәрләр

Еј бүти-тутизэбан, кэл ки, мэгалын истэрэм,
Тэшнеји-дидаринэм, аби-зүлалын истэрэм,
Нази-кэрмү гэмзеји-чешми-гэзалын истэрэм,
Үз бэјазында сөнин өз хэттү халын истэрэм,
Мөтлөи-вөчһиндэ әбруји-һилалын истэрэм,
Сајеји-сәрви-гәди-туба мисалын истэрэм,
Дәмбәдәм зөвги-тамашаји-чамалын истэрэм,
Тари-зүлфи-мүшкрәнкү руји-алын истэрэм,
Галмышам һичриндә, күлзари-висалын истэрәм,
Еј бүти-тутизэбан, кэл ки, мэгалын истэрәм!

Күлләр ачылмыш, бу күн ејшү чишатын вәгтидир,
Кушеји-күлзардә фәрши-бусатын вәгтидир,
Тазәдән тәчдиди-үгди-иртибатын вәгтидир,
Бәзми-ејди-вәслә тәртиби-нишатын вәгтидир,
Ингизаји-фәсли-күлдән еһтијатын вәгтидир,
Илләти-ешгә илачи-бугратын вәгтидир,
Рөвзеји-ризван үчүн сејри-сиратын вәгтидир,
Аһиңү мә'шуг ара хош инбисатын вәгтидир,
Һәр заман ширин-ширин ихтилатын вәгтидир,
Еј бүти-тутизэбан, кэл ки, мэгалын истэрәм!

Раһи ешгиндә сөнин мән чану сәрдән кечмишәм,
Парә-парә гылмышам көнлү, чијәрдән кечмишәм,
Јанмышам пәрванәләр тәк, балү пәрдән кечмишәм,
Һәр сәмәнса түррәдән, һәр симбәрдән кечмишәм,
Дилбәри-гөнчәдәһән, нәркиснәзәрдән кечмишәм,
Лаләдән әл чәкмишәм, күлбәрки-тәрдән кечмишәм,
Тәрк едиб дәһрин сәфасын хејрү шәрдән кечмишәм,
Дишләри чүн мәхзәни-дүррү күһәрдән кечмишәм,
Көвсәри унутмушам, шәһдү шәкәрдән кечмишәм,
Тәшнеји-дидаринэм, аби-зүлалын истэрәм!

Мөн сәнин бир ашиги-биихтижарын олмушам,
Бидилү-бичанү бисәбрү гәрарын олмушам,
Шанәвәш мүштаги-зүлфи-табидарын олмушам,
Иңчәлиб сәәтбәсәәт тару марын олмушам.
Узун илләр пәжибәнди-рәһкүзарын олмушам,
Валәһи-хали-зәнәхданү зүзарын олмушам,
Бир оналмаз дәрдимәнди-интизарын олмушам,
Шүх һикаһындан дүшүб ширин шикарын олмушам,
Һәзи-кәрмү гәмзеји-чешми-ғәзалын истәрәм!

Чүнки мүштаг олмушам сән сәрви-симәндамә мән,
Ејләрәм мүжканымы хун илә зәррин хамә мән,
Јазарам һәр күн сәнә мейри-вәфадән намә мән,
Чох дедим, һәмрәнк олум ол аризи-күлфамә мән,
Гојмаз амма чәрхи-кәрдүн тез јетәм бу камә мән,
Јох әчәб, десәм сижәһ ру кәрдиши-әјјамә мән,
Дүшмүшәм сәрһәлгеји-зүлфүн учундан дамә мән,
Нә шәраби-ләликунә мајиләм, нә чамә мән,
Тикмишәм көз рузи-вәслиндән кәлән бајрамә мән.
Мәтләи-вәчһиндә әбруји һилалын истәрәм!

Та кәлир кәһ-кәһ мәнә бади-сәбадән кағызын,
Чанымы мәдһуш едәр әнбәр пәвадән кағызын,
Бәрки-күл тәк дүшмәз ол әтри-фәзадан кағызын,
Санки бир әттардир кәлмиш Хәтадән кағызын,
Дәм вурар Иса кими өмри-бәгадән кағызын,
Бир әчәб сәрмәшгдир мейри-вәфадән кағызын,
Ишләсин гасид, кәсилмәсин арадән кағызын,
Кәм дејилдир лөвһи-тумари-ғәзадән кағызын,
Алса мин зинәт әкәр мүшкин гәрадән кағызын,
Үз бәјазында сәнин өз хәттү халын истәрәм!

Көстәрибдир, билмәзәм, ләлин нә ләззәт көнлүмә,
Дөнә-дөнә ону фикр етмәкдир адәт көнлүмә,
Ондан өзкә кәлмәјиб ширин һекајәт көнлүмә,
Фиргәтиндән галмајыбдыр сәбрү тагәт көнлүмә,
Гамәтиндән ајры заһирдир гијамәт көнлүмә,
Вә'деји-вәслин һа версин истигамәт көнлүмә,
Сән өзүн та етмәјинчә бир инајәт көнлүмә,
Чох јетәр әгјаридән чөврү иһанәт көнлүмә,
Сајеји-сәрви-ғәди-туба мисалын истәрәм!

Чүн мүради-хатиримдир ләли-ләбдән суди-ешг,
Ејләрәм һәрдем гара бағрымы хуналуди-ешг,
Әршә башымдан чыхар түк башына мин дуди-ешг,
Һәр рәкимдир аби-севдадән долу бир руди-ешг,
Заһиди-бибак тәк мән олмазам мәрдуди-ешг,
Һалија мүлки-мәләһәтдә мәнәм Мәһмуди-ешг,
Вар үмидим ки, олам мән мүгтәдаи-чуди-ешг,
Һәг, мәнә етмиш мүсәлләм чүнки һәр мөвчуди-ешг
Вағифәм, салды мәни атәшләрә Нәмруди-ешг,
Галмышам һичриндә күлзари-висалын истәрәм!

Еј рәнки-рүхи-алына һејран күлү лалә,
Чан гурбан ола сән кими бир гаши һилалә,
Вәһ, чилвәји-ешгин јетишибдир нә кәмалә,
Тәһсин кәтирәр көјдә мөлајик бу чәмалә,
Сејр ејләмишәм чох сәнәми-һуримисалә,
Амма, нә дејим, олмамышам бәндә һөвалә
Бир сән кими шәккәр дәһәнү тути мөгалә,
Та ашиг олубдур көнүл ол аризи-алә,
Һәм силсилеји-какилә, һәм данеји-халә,
Даим чәкәрәм сүбһә тәкин һәр кечә налә.

Сәндән ки, чүда нуш едәрәм сағәри-күлнар,
Түнд олма, дөнүм көзләринә, өзкә сәбәб вар,
Әрз ејләјим, ол түрреји-әнбәр күли-рүхсар
Гылмыш мәни бир мүшкүл олан дәрдә кирифтар,
Амма јанарам атәшә пәрванә кими зар,
Јә'ни ки, олалы сәнә мән ашиги-дидар,
Һәркиз дејил әһвалыма бир кимсә хәбәрдар,
Начар едәрәм дәрди-дилим сагијә изһар,
Лә'лин ки, дүшәр јадыма, еј көзләри хуммар,
Бу зөвглә каһи ичәрәм нечә пијалә.

Минавү сүраһиндә ки, вардыр бу ләтафәт,
Кәр чәкмәјәләр гамәтү кәрдән сәнә нисбәт,
Һәркиз мән едәрдимми дәхи онлара үлфәт,
Һичриндә јетәр чаныма чох мөһнәтү күлфәт,
Истәрсә мәнә күндә чәкиб тиғи-сијасәт
Өлдүрмәк үчүн үз гоја гатил кими фиргәт,
Ширин дәһәнин та ола бир дәм бизә гисмәт,
Сабир олурам вар нә гәдәр чанда сәламәт,
Сәнсиз, нә рөвадыр, мән едәм ејшлә ишрәт,
Бәсдир мәнә шөвгүм ки, олуր чами-висалә.

Охшар, дејирәм, ләбләринә бадеји-күлкун,
Онунчүн олур һәр дәм она рәғбәтим әфзун,
Мә'зур тут, олдум белә шуридә чикәрхун,
Чох олмушам ашүфтә, пәришан, дилү мәһзун,
Зира ки, сәнин данеји-халиндәки әфсун
Дил мүрғүнү етмиш киреһи-зүлфүнә мәфтун,
Чәм олса әкәр бир јерә Лоғманү Фәлатун,
Јох чарә дәхи бадәдән өзкә мәнә әкнун,
Һичран күнү дил хәстә олан дәмдә бу мә'чун
Бир васитәдир дәф'и-гәмү дәрду мөлалә.

Вагиф кими ким, дәм вурарам зүлфи-сијадән,
Ә'замә дүшәр ләрзә сәрасәр бу нәвадән,
Тәнбур сифәт чуш едәрәм зәрди-һөвадән,
Инди мәни һәр кас көрәр олса рүфәгадән
Бир тарә бәрабәр тутар ол чәнки дүтадән,
Ганун беләдир фиргеји-үшшагә бинадән,
Сән чаһилсән, јох һәлә елмин бу әдадән,
Јохдур хәбәрин, һич демәссән, фүгарадән;
Бир кәррә дүшәндә хәбәр ал бадн-сәбадән,
Сачын һөвәси көр ки, мәни салды нә һалә?

Накаһан бир дәрдә дүшдүн олмады дәрман, Чавад!
Јүз фәрагү һәсрәтү дәрд илә вердин чан, Чавад!
Јетмәјиб мәгсудә, кетдин белә новчаван, Чавад!
Галды Ибраһим хан, ган-јаш төкүб кирјан, Чавад!
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад!
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Еј әзиза, бир чаван идин әчәб бәхши-худа,
Иззү риф'әт саһиби, бир хошнума, хәндан лига,
Кәлмәмишдир сән кими пакизә тинәт мутләга,
Олду һејфа дәрди-бидәрман, бу дәһри-бивәфа,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Нејләди, еј вај, сәнә дөврани-кәч, бәдрузикар.
Кетди күл рәнкин солуб, назик вүчудин харү зар,
Кәлди бәхтин гарә, олду тачи-тәхтин тарүмар
Нечә көзләр галды һәсрәт, нечә чанлар интизар,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хам илә јексан, Чавад!

Фиргәтиндән хан бабан гәдди бүкүлмүш дал олуб,
Баш ачыг, үз-синә мәчруһ валидән бәдһал олуб,
Фәрш едиб торпага үз һәмширәләр памал олуб,
Күндә бир мәшһәр гопар, кәл, көр нечә әһвал олуб,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Од дүшүб, көшкү сарајлар кујија тағлар јанар,
Сәс верир сәнкү шәчәрләр, од тутуб дағлар јанар,
Јаса кирмиш сәбзәләр, кејмиш гара бағлар, јанар,
Чүмлеји-хәлги-чаһан ган јаш төкүб ағлар, јанар,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Дәмбәдәм ағлар көрәнләр хәттү халын јад едиб,
Шөвкәтү шанын аныб, о гәдди-далын јад едиб,
Хош дејиб-данышмағын, әглү камалын јад едиб,
Јандырыр одлара чисмин, күл чамалын јад едиб,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Бу мүсибәтдә Гарабага дүшүбдүр ва сәси,
Дәрди-бидәрманү дағү сузи-бипәрва сәси,
Ким, чыхар әрши-бәринә рузү шәб нала сәси,
Шәһрү сәһрадән кәсилмәз аһү вавејла сәси,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Дүшдү чүн гүрбәт дијарә мәнзилин, олду узаг,
Күнбәкүн артар чијәрдә атәши-аһи-фәраг,
Истәјәнләр ејләсин пәс һалыны кимдән сораг?
Атәши-һәсрәт вүчудин ејләдикчә дағ-дағ,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Еј дү чемши-валидә, еј гүррәтүл-ејни-пәдәр!
Еј сүрури-синә, еј руһи-рәван, нури-бәсәр!
Галды һәсрәт, көз үзүн көрмәз, көнүл билмәз хәбәр,
Јана-јана та әбәд бүрјан олуб јанар чијәр,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Јетмәдин имдадына бу Вагифин, душтагдыр,
Фәрши-пајиндән чүда дүшмүш, о бир торпагдыр,

Аһү фәрјады кәсилмәз та вүчуди сағдыр,
Од дүшүб һәрдем јанар, чисми тамам пурдағдыр;
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

ВИДАДИ ИЛӘ МҮШАИРӘ

Вагиф

Еј Видади, сәнин бу пуч дүнјада
Нә дәрдин вар ки, зар-зар ағларсан?
Ағламалы күнүн ахирәтдәдир,
Һәлә инди сәндә нә вар, ағларсан?

Видади

Вагиф, нә чох јан, баш-ајаг атарсан,
Мәнә дерсән, нә бу гәдәр ағларсан?
Сәнин дә башында мәнһәббәт бејни
Әкәр олса, ејләр әсәр, ағларсан!

Вагиф

Та чәсәдин чүда олмајыб чандан,
Бил өзүнү артыг султандан, хандан,
Гәриблик, ајрылыг нәдир ки, ондан
Бу гәдәр чәкибән азар, ағларсан?

Видади

Ағламаг ки, вардыр, мәнһәббәтдәндир,
Шикәстәхатирлик мәрһәмәтдәндир,
Әсил бунлар чүмлә мүрүввәтдәндир,
Олса үрәјиндә, бетәр, ағларсан!

Вагиф

Сај гәнимәт дирилијин дәмини,
Кечән һәмдәмләрин чәкмә гәмини,
Әглин олсун, сил көзүнүн нәмини,
Дәхи кери кәлмәз онлар ағларсан!

Аһу фәрјады кәсилмәз та вүчуди сағдыр,
Од дүшүб һәрдәм јанар, чисми тамам пурдағдыр;
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан Чавад,
Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

В а г и ф

Бидәмағ олмагдан нә дүшәр әлә,
Шүкр ејлә аллаһа, кәз күлә-күлә!
Ушағ һа дејилсән тез-тез һабелә
Көнлүнүн шишәси сынар, ағларсан!

В и д а д и

Узагдан бах, јахшы фәһм ет сатирә,
Бу иш бахмаз һеч көнүлә, хатирә,
Истәр јүз ил бу јоллара гат зирә,
Бир күн јанар чану чийәр, ағларсан!

В а г и ф

Кечән ишдән мәрд икидләр позулмаз,
Аталар дејибдир: «Төкүлән долмаз».
Гатыг үчүн гышда ағламағ олмаз,
Иншааллаһ, кәләр баһар, ағларсан!

В и д а д и

Дөвләтиндән јетдик нану нәмәјә,
Дүшдүк инди чаду гатыг јемәјә,
Сөз ки чождур, јери јохдур демәјә,
Әкәр билсән, еј бихәбәр, ағларсан.

В а г и ф

Ич гатығы, је дарынын чадыны,
Нејләрсән дүнјанын дадлы задыны,
Сәнә олур о зәһримар, ағларсан!

В и д а д и

Еј мәнә көстәрән гатығы, чады,
Ону јејән тапар күлли мурады,
Дүнјанын сәнә дә ләззәти, дады,
Бир күн олар ахыр зәһәр, ағларсан!

В а г и ф

Нечә ки, дирисән, өлү дејилсән,
Гочалыбан јајлар кими әјилсән,
Падишаһсан әкәр өзүнү билсән,
Нечин олуб чандан безар, ағларсан!

В и д а д и

Елэ ки, тахылды бурнуна чешмэк,
Гочалыг эл вериб, дэхи нэ шишмэк...
Ушаглар ичинэ дүшэр күлүшмэк,
Сэнин дэ ачыгын тутар, ағларсан!

В а г и ф

Јавуз чох гочалан бајаты севэр,
Кан өјүнэр, тэк-тэк өзүндөн дејэр,
Сән дэ јетишибсэн о һэддэ мәкэр,
Бејнинэ бајаты ујар, ағларсан?

В и д а д и

Күлли Гарабағын аби-һејаты,
Нәрми-назик бајатыдыр, бајаты,
Охунур мәчлисдэ хош кәлиматы,
Ох кими бағрыны дэлэр, ағларсан!

В а г и ф

Мүхәммәс демәјин сејрәкләнибдир,
Бајатыда зәһнин зирәкләнибдир,
Гочалыбсан гәлбин көјрәкләнибдир,
Ишдән-күчдән олуб бекар ағларсан.

В и д а д и

Кәл данышма мүхәммәсдән, гәзәлдән,
Ше'ри-һәгигәтдән, мәдһи-көзәлдән,
Сэнин ки, һалыны билләм эзәлдән,
Елэ дејиб чанан, дилбәр, ағларсан.

В а г и ф

Јетмишдә ки, белә нәм кәлә көзә,
Кәсмәјә арасын, бахмаја сөзә,
Ол заман ки, јашын јетишәр јүзә
Кәл көр, онда нә бишүмар ағларсан.

В и д а д и

Сары чобан оғлу кәлсин јанына
Ахунд дејә чанын гатсын чанына,
Ханын шөвкәтинә, сэнин шанына,
О јашшы мүхәммәс дүзәр, ағларсан

В а г и ф

Нәдәндир бәнизин һеч олмур дуру,
Савылыб бостанын олубдур гуру,
О заман ки, сәнә
Көзләрин чанагдан чыхар, ағларсан.

В и д а д и

Дәрдләринә дәрман олмаз һеч кәсин,
Әвубәкрә һәркиз јетишмәз сәсин,
Митилин алтында галыр нәфәсин,
Мүрғи-руһин көјә учар, ағларсан.

В а г и ф

Бир күн чөкәр габағына Әзрајыл,
Дејәр, еј кор бәндә, гәфләтдән ајыл,
Көрәрсән бир гәриб шәклү шәмајил,
Үрәјинә ганлар дәмәр, ағларсан.

В и д а д и

Әзрајыл ки, чәнкәл сала чанына,
Чеврилиб бахарсан һәр бир јанына,
О заманда сэнин аһ-әфғанына,
Нә бир кәлин, нә гыз јетәр, ағларсан!

В а г и ф

Оун чәнкәли ки, ә'зајә дүшәр,
Чахнашар чәсәдин ләрзајә дүшәр,
Тамам сүмүкләрин вај-вајә дүшәр,
Дирикән дәрини сојар, ағларсан.

В и д а д и

Ахирәт сөзүнү салма јадына,
Дүрүст дејил, мүтләг, е'тигадына,
Мәһшәр күнү кимсә јетмәз дадына,
Фәрјадын фәләјә чыхар, ағларсан.

В а г и ф

Јанарсан, тәпәдән чыхар түтүнүн,
Тутушар боғазын, кәсиләр үнүн,
Һәлә вардыр бундан бетәр пис күнүн,
Үғбајә едәндә сәфәр ағларсан.

В и д а д и

Мө'мин олуб галбин олсајды сәлим,
Биләрдин худанын олдуғун кәрим,
Сәнә кәрәм ејләр азизү һәким,
Нә чәкәрсән ховфү хәтәр, ағларсан.

В а г и ф

Чүн кедәрсән о гаранлыг дар јерә,
Гоншу олмаз, чағыранда сәс верә,
Бир кимсә тапылмаз гапындан кирә,
Керәрсән дөрд тәрәф дивар, ағларсан.

В и д а д и

Мө'минәм, зикримдир данм илаһи,
Узагдыр көндүмдән күлли мәнәһи,
Әфв олур мө'минни чүмлә күнаһи,
Сәнин дә көнлүндән кечәр, ағларсан.

В а г и ф

Заһир олур ики шәхси-гәзәбнак,
Әлләриндә шешпәр, чапикү чалак,
Онлары көрәндә зәһрин олур чак,
Гутун гурур, нитгин батар, ағларсан.

В и д а д и

Мүнкир сөзү, суал сөзү, син сөзү,
Сөз бир кәрәк, нә данышмаг мин сөзү.
Дүнја, ахирәтдән белә дин сөзү,
Әлин јохдур, бәс мүхтәсәр, ағларсан.

В а г и ф

Бу јанындан чыхар о залым шејтан,
Су көстәрәр, сәндән та ала иман,
Нә Өмәр тапылар, онда нә Осман,
Һәр бири бир јанда батар, ағларсан.

В и д а д и

Мәзарын, мәншәрин һәгдир чәһәти,
Мәһрум галмаз Мәһәммәдин үммәти,
Сән ки тәрк едибсән тамам сүннәти,
Чох чәкәрсән гәзәб, гәһәр, ағларсан.

В а г и ф

Чүнки ишин чәп дүшүбдүр эзәлдән,
Фајда олмаз ишләдијин әмәлдән,
Мәләк верәр дәфтәрини сол әлдән,
Күнаһыны бир-бир сајар, ағларсан.

В и д а д и

Мәләкләр ки, кәләр саһиб иззәтдән,
Ајыра мө'мини аси милләтдән,
Көрәр ки, дејилсән әһли-сүннәтдән,
Сәни јолум-јолум јолар, ағларсан.

В а г и ф

О күндә ки, гачар пәдәрдән пүсәр,
Көвдәнә чулғашар, илан сәрбәсәр,
Су вермәз ичәсән сағији-көвсәр,
Кәбаб тәки бағрын јанар, ағларсан.

В и д а д и

Әввәл Бубәкрдир пејғәмбәрә јар,
Өмәрдир исламы ејләжән изһар,
Османи-Зиннурејн, һејдәри-кәррар,
Оларлар сағији-көвсәр, ағларсан.

В а г и ф

Чүн төһмәт едибсән о һәштү чара,
Әлин нечә јетәр сәнин онлара,
Гапыларда доланарсан авара,
Көр башына кәләр нәләр, ағларсан.

В и д а д и

Әбубәкр, Өмәр, Османү Әли,
Чүмлә һәштү чаһар имами-вәли,
Һејманү шафеи, Малик, һәмбәли,
Онлары чәмиән эзәр, ағларсан.

В а г и ф

Ол заман ки, гајнар кәлләдә бејин,
Имам ә'зәм данар сөзүн, һәр шејин,
Һеч үзә мән баха билмәнәм дејин,
Сәни көрчәк көзүн јумар, ағларсан.

В и д а д и

Аллаһын ки, неч чәкмәзсэн миннәтин,
Тәрк едибсэн пејгәмбәрин сүннәтин,
Нә көрәрсән мә'сумларын һөрмәтин,
Әкәр ағламазсан, әкәр ағларсан.

В а г и ф

Һәштү чаһар чүн һалыны дуҗарлар,
Санма сәни өз һалына гоҗарлар,
Әввәл онлар сәни дири соҗарлар,
Сүмүјүнү та көмәрләр, ағларсан.

В и д а д и

О заман ки, мәшһәр халгы дураһлар,
Диван олуб сорғу-суал сорарлар,
Әкәр сәни бу мәзһәбдә көрәрләр,
Јербәјер будајыб әзәр, ағларсан.

В а г и ф

Демә ки, дадыма јетәр Малики,
Дәрдә дүшәр сәндән бетәр Малики,
Гачар илим-илим итәр Малики,
Јашыныб бир јердә јатар, ағларсан.

В и д а д и

Һәшрәдәк галарсан аһү зар илән,
Һәсрәтилән, чох-чох интизар илән,
Кәләз илән, әгрәб илән, мар илән,
Ағзынадәк гәбрин долар, ағларсан.

В а г и ф

Чох кимсәләр гыл көрпүдән асылар,
Һәмбәлинин гарауду басылар,
Горхусундан бир бучаға гысылар,
Динә билмәз мат-мат бахар, ағларсан.

В и д а д и

Һәсән Каһинин та башын кәсәрләр,
Кәсиб ону чәһәннәмдән асарлар,
Гыздырыб-гыздырыб ода басарлар,
Ону көрүб әглин чашар, ағларсан.

В а г и ф

Шафеинин олмаз о гәдәр сучу,
Әввәлдән ахыра ајрыдыр көчү,
Кәләр фәриштәләр амма бу үчү
Тутар бир-биринә чахар, ағларсан.

В и д а д и

Шафеини имамлардан ајырма,
Әммә ханы көрүб рија гајырма,
Бу сөзләри ләзки ичрә бујурма,
Сәни галмыглара сатар, ағларсан.

В а г и ф

Гәбирдән ки чыхыб кедәрсән Шама,
О күнләрин дөнәр тоја, бајрама,
Әлин јетмәз пејгәмбәрә, имама,
Гијамәт башына гопар, ағларсан.

В и д а д и

Гапыларда чох тохуна-тохуна,
Өмәрдән, Османдан, кәзмә сахына,
Оларсыз ки, неч гојмазлар јахына,
Дөјә-дөјә өлдүрәрләр, ағларсан.

В а г и ф

Әглин олсун, он ики имама инан,
Фајда вермәз сонра олмаг пешиман,
Јәгин бил ки, гурулачагдыр мизан,
Әмәлин гаршында дураһ, ағларсан.

В и д а д и

Имамлар һа дејил сәнин јолдашын,
Олсајды көзүндә оларды јашын,
Сән әглдә вардыр нечә гардашын,
Олур олсун, сән мүгәррәр ағларсан.

В а г и ф

Вәткән дәли олма, кәл ешит мәндән,
Кәзмә јалвар-јапыш онлара кендән,
Амма горхун олсун Әбүлһәсәндән,
Сәни әзим-әзим әзәр, ағларсан.

В и д а д и

Гуллуг етмэјибсэн Әбүлһасәнә,
Кәлә о күнүндә јар ола сәнә,
Јетншмәз дадына һеч бир кимсәнә,
Галарсан һанлач, һачар, ағларсан,

В а г и ф

Ахыр сәнни һечә һалдыр бу һалын,
Һансы мэтләбдәдир фикрү хәјалын?
Вәдә күшү атын, гојунун, малын,
Әкәр доғмаз, әкәр доғар, ағларсан.

В и д а д и

Чүн севмәзсән аты, гојуну, малы,
Ешитмәзсән, һәркиз бу галмағалы,
Бәс һәдир јығыбсан һечә әјалы,
Доғмаз шад оларсан, доғар, ағларсан.

В а г и ф

Һеч ахтарма шаһи-Һејдәр Әлини,
Имамү һүмами, тамам вәлини,
Јығ башына тәпик атан дәлини,
Олар ки, бир-бирин гырар, ағларсан.

В и д а д и

Танырсан Шәмкирли дәли газыны,
Һәсәни-Кашини, Нәсир Тусини,
Тәрки-сүннәт олан тамам асини,
Көрәрсән дузәхә кирәр, ағларсан.

В а г и ф

Имам ки, ирагдыр е'тигадындан,
Тамам билдикләрин чыхар јадындан,
О заман чәкиләр аһ иһадындан,
Фәрјадын фәләјә чыхар, ағларсан.

В и д а д и

Олан пејғәмбәрин доғру раһында,
Худа сахлар ону өз пәнаһында,
Сәни һәр ким көрәр һәг дәркәһында,
Гатар габағына говар, ағларсан.

В а г и ф

Башына чәм олуб, әглин јығылмаз,
О сәбәбдән дәрдин, гәмин дағылмаз,
Сәнин малын бузов салыб, сағылмаз,
Һәр кәс инәјини сағар, ағларсан.

В и д а д и

Шејтан ки, дүнјада алдадыр кими,
Хош кәлир о кәсә дүнјанын дәми.
Чох јығма башына һурү сәнәми,
Гафил, өзкәләрә кедәр, ағларсан.

В а г и ф

Чәһәннәмә кетсин кедән һәмдәмләр,
Олар үчүн чәкмә сән бунча гәмләр,
Кечән күнләри ки, инди бу дәмләр,
Дәли күнүл әбәс анар, ағларсан.

В и д а д и

Көз һечүн ағлајыб төкмәсин һәми,
Һејван һа дејил ки, чәкмәјә гәми,
Әглин олса, аныб јары, һәмдәми,
Лејлү һаһар, шамү сәһәр ағларсан.

В а г и ф

Һәгги-пејғәмбәрә, о чаријарә,
Тамам имамлара һәштү чаһарә,
Ујмасан, јанарсан дузәхдә нарә,
Кимсә олмаз сәнә јавәр, ағларсан.

В и д а д и

Һаһар јерә әһли-Һәггә дәјәнләр,
Пејғәмбәрин доғру јолун әјәнләр,
Азғын-азғын чаријарә сәјәнләр,
Чаггал тәк дузәхдә улар, ағларсан.

В а г и ф

Нә јарадыр үрәјинни јарасы,
Бу вахтадәк олмајыбдыр чарасы?
Узун илләр кәсилмәјиб арасы,
Шамү сәһәр, лејлү һаһар ағларсан?

В и д а д и

Бир көз ки, агламаз, һәм төкмәз јашы,
Әлбәттә, халидир бејини, башы,
Олмаса, јад ејләр јару јолдашы,
Һәрдем ки, јадына дүшәр, ағларсан.

В а г и ф

О гәдәр доландын сағдан вә солдан,
Дөвләти, ханы да чыхардын јолдан,
Гојмадын ки, верә парчадан, пулдан,
Сәни хәл'әт әһли тутар, ағларсан.

В и д а д и

Чох буланма бу дүнјанын ганына,
Вәфа јохдур султанына, ханына,
Данасыны бир күн гојмаз јанына,
Бизим инәк кими тәпәр, ағларсан.

В а г и ф

Дүнја ишиндә ки, гочагсан, гочаг,
Өлүдән гыврагсан, диридән гачаг,
Бир күн сағ олурсан, једди күн начаг,
Өврәтләр бағрыны үзәр, ағларсан.

В и д а д и

Сәни гамышлыгда јашыран фәләк,
Әглини башындан чашыран фәләк,
Мејханәдән тез-тез дүшүрән фәләк,
Белә гојмаз бир күн сүрәр, ағларсан.

В а г и ф

Өләндән сонра о күруһи-начы,
Мәзарына салмаз сајә гыјгачы,
Өзүндән ирәли чүрүк ағачы
Ағзынын үстүндән чәкәр, ағларсан.

В и д а д и

Аллаһ рәббиндир Мәһәммәд Шәфи,
Күлли һалә олдур әлими сәми,
Дејилми јәғфируззүнуби сәми,
О күндә көзләрин көрәр, ағларсан.

В а г и ф

Минәрсән гатыры, сүрә билмәзсән,
Јолун алтын, үстүн көрә билмәзсән,
Хан кәләр, јериндән дура билмәзсән,
Гәләбәји голундан тутар, ағларсан.

В и д а д и

Ағгыз оғлу Пири дүнја гардашын,
Һатәм хан ағадыр синдә јолдашын,
Сары чобан оғлу көзәл диндашын,
Нә чәкәрсән сән дәрду сәр, ағларсан.

В а г и ф

Сорушарлар сәндән нечә хәбәри,
Үстүнә чәкәрләр тигү тәбәри,
Сөјләрсән сөзүнү дәли, сәрсәри,
Һәр бири бир јандан будар, ағларсан.

В и д а д и

Олунадан сонра сорғу-суалын,
Јенә агламагдан олмаз мәчалын,
Савылмаз башындан бу галмағалын,
Һәр ләһзәдә һәзар-һәзар ағларсан.

В а г и ф

Мүнкир-нәкир нечә олса өтүшәр,
Сор ки, сонра ишин һара јетишәр,
Дивар кәләр бир-биринә битишәр,
Сәни ојум-ојум ојар, ағларсан.

В и д а д и

Охурам, кәр чүрмим вар исә әзим,
Иннәлләһә һүввәт тәввабүр-рәһим,
Һәггин олдугуна гәнијү кәрим,
Әзәл етмәјибсән бавәр, ағларсан.

В а г и ф

Гыл көрпүдән та ки, сүрчәр ајағын,
Чәһәннәм ховфиндән јарылыр јағын,
Горхма, јенә Әли олар дајағын,
Әкәр аныб һәштү чаһар ағларсан.

В и д а д и

Шинэ халгы тамам долар дүзэхэ,
Галарлар дүзэхдэ од јаха-јаха,
Маһалдыр ки, бири дүзэхдэн чыха,
Чүмлэ олар зирү зэбэр, ағларсан.

В а г и ф

Вагиф, кэрчи эзабы вар дунјанын,
Сэн нечүн ховфини чэкэрсэн, анын,
Тутубсан этэјин Шаһи-мэрданын,
О күлэр—күлэрсэн, ағлар—ағларсан.

В и д а д и

Әһли-сүннэт вэл-чэмаәт пејвәстә,
Кедэрләр чәннәтә дәстәбәдәстә,
О күндә шад олар Видади хәстә,
Сәни јандыш көрүб күләр, ағларсан.

Г Е Ј Д Л Ә Р

ИЗАНЛАР

КЭЛ, ЕЈ ГЭЛЭБЭЈИ МӨНӨМӨДХАН БӨЈ

Бу ше'ри Вагиф 1795-чи илдэ жазмышдыр. Ага Мөнөмөд Шаһ Гачар Шушаны мүнәсирэ етдији заман Шушаја кәлән мүэјјән јолларын мудафисини Ибраһим хан ажры-ажры адамлара тапшырмышды.

Вагиф бу ше'ри Шуша мудафисиндэ иштирак едән галабәји Мөнөмөдхана жазыб онун мүнәсирэ күнләриндэ дөвләти вәзифәдән чох, өз шәхси тәсәррүфаты илә, өз шәхси ишләри илә мәшгул олмасындан бәһс едир.

Мөнөмөдхан бәјин дилиндән Вагифин мүасири вә досту Аггыз оглу Пири шаирә ашағыдакы чавабы көндәрмишдир:

Кәл, еј Вагиф, Мөнөмөдхан бөј илә,
Өввәлки ашналыг, араны сахла!
Аллаһын әмрилә даныш һәдисдән,
Сидг илә китабы, гараны сахла!

Кәлди о вәсфи-һал јетишди мәнә,
Бу шејтан либасы јарашмыр сәнә,
Ахундсан, чијиндә бораны сахла!

Әјлибдир гәддин, агарыб јалын,
Һәрәм илә нечә кечәр әһвалын?
Әскәрандан ашағы өтмәсин јолун,
Сән елә чәһд елә, ораны сахла!

Аз галыбдыр јашын јетирә јүзә,
Иन्नән белә бәсдир, дәм вермә сөзә,
Гылынчы, түфәнки бағышла бизә,
Кағыз, гәләм, дават, гур'аны сахла!

Аггыз оглу Пирини сән дә чох әкмә,
Торпаглы дамына тахтапуш төкмә,
Шатырыны бурах, гәлјаны чәкмә,
Әзбәриндә јасин, дуаны сахла!

Бу чавабдан Әскәрән тәрәфин мудафисинин Вагифә тапшырылдыгыны тәхмин етмәк олур.

БИР ЗАМАН НАВАДА ГАНАД САХЛАЖЫН

Вагиф «Дурналар» радиопли ше'рини Видадинин ашагыдакы гошмасына чаваб жазмышдыр:

Гатар-гатар олуб галкыб наваја,
На чыхыбсыз асимана, дурналар?
Гариб-гариб, гэмжин-гэмжин этэрсиз,
Үз тутубсуз нэ макана, дурналар!
Тэсбий кими гатарыныз дүзэрсиз,
Наваланыб эрш үзүндэ сүзэрсиз,
Каһ олур ки, данэ-хөрэ кэзэрсиз,
Каһ дүшэрсиз пэришана, дурналар!
Эрз слэжим, бу сөзүмүн сагыдыр,
Жолларыныз һарамдыр, жагыдыр.
Шаһин шунгар сүрбөнизи дагыдыр,
Божанарсыз гызыл гана, дурналар!
Эзэл башдан Бэсрә, Багдад елиниз,
Бәйләр үчүн әрмөгәндир телиниз,
Охуругча ширин-ширин дилиниз,
Багрым олур шана-шана, дурналар!
Бир баш чәкин дәрдимәндин һалына,
Эрзә јазсын, гәләм алсын әлине,
Видади хәстәдән Багдад елине,
Сиз јетирин бир нишана, дурналар!

XIX әсрин мәшһур шаири Гасым бәј Закир дә Бақыда сүркүн-дә олдуғу заман һәр ики шаирин әсәринә чаваб олараг дурналар мөвзәсунда ше'р жазмышдыр.

АЧЫГБАШДА ОЛСА ӘКӘР БИР ДИЛБӘР

Вагиф бу ше'ри Видади II Ираклинин сарајында олдуғу заман она көндөрмишидир. Ше'р 1857-чи илә М. Ф. Ахундов тәрәфиндән рус дилинә тәрчүмә олунуб, Тифлисдә нәшр едилән «Зурна» адыл мәчмүдәдә чап олунмушдыр.

БАЈРАМ ОЛДУ НЕЧ БИЛМИРӘМ НЕЈЛӘЖИМ

Бу ше'р Вагифин илк гошмаларындандыр. Шаир бу әсәри һәлә Шуша шәһәринә кәлмәмиш, Тәртәрбасарда мәктәбдарлыг етдији илләрдә жазмышдыр. Ше'рдән, һәлә онун субај олдуғу ајдынлашыр. Шаир өз јохсул һәјатындан данышыр.

СИЈАҢТЕЛ КӨРМӘДИМ КҮР ГЫРАҒЫНДА

вә
КҮР ГЫРАҒЫНЫН ӘЧӘБ СЕЈРАНКАҢЫ ВАР

Вагиф бу ики ше'ри Ибраһим ханла бирликдә Күр Гырағы кәнд-ләриндә олдуғу заман жазмышдыр. Рәвәјәтә көрә хан өз атлылары илә Күр гырағына кәлиб, бир нечә мүддәг бурада галыр. Ханын вә атлыларын јемәк-ичмәјини тә'мин етмәкдә чәтинлик чәкән әһали

гәнкә кәлир, ағсаггаллар Вагифә мүраҷиәт едәрәк, ханы бурадан апармағы ондан хәһиш едирләр. Вагиф бу ики гошманы јазыб ханәндәјә верир вә мәчлисдә охутдурур. Шаирин кетмәк әрзәсуну дујан Ибраһим хан атлылара Шушаја гәјятмәг әмрини верир.

ВИДАДИДӘН КӘЛӘН ҚАҒЫЗ МӘНИ ФӘРХӘНДӘҢАЛ ЕТДИ

Вагиф бу гәзәли, Видадинин ашагыдакы ше'ринә чаваб олараг жазмышдыр:

Дејисиз јә'ни кәлләм, кәлди бир белә хәбәр. Вагиф,
Хилаф иди бу сөзләр ја пешимандыр мәкәр Вагиф?
Билирдим мән, фәләк вермәз висалә чох да үз, амма
Бизг салдын әзаби-интизарә, мүхтәсар, Вагиф.

Букүн-данла демә, дөвран дејилдир бир гәрар үзрә,
Сән ондан та олунча вагиф, ол сәндән кечәр, Вагиф!

Мачалын вар икән ол јару һәмдәрди, күзәр ејлә,
Көнүл гәмдән ачар, јахшы олур сејру сәфәр, Вагиф!

Вәтән јад ејләмәзсән кәр, туталым, көнлүнүз гушдур,
Мәкәр гәти рәһимдән ејләмәзсиз бир хәбәр, Вагиф!

Фәләк, бәр'әкис-дөвран олдуғундан бир нишандыр бу,
Видади хәстә тәк дүшүмүш вәтәндән дәрбәдәр, Вагиф!

Вагифин чаваб ше'ринә Видади ашагыдакы гәзәл илә чаваб вермишидир:

Билирсиз, Вагифә ким, көнлүмүз дидарә чохдандыр,
Нә чарә, ејләмәз дөвран висалә чарә чохдандыр.

Пәришандыр көнүл зүлфи пәришанлар һавасында,
Бу сөвдәдә олубдур мүргү-дил аварә чохдандыр.

Гәрәз, чанана мәтләб чан исә, инкарымыз јохдур,
Вериб чан-баш јолунда дурмушуг играрә чохдандыр.

Видади хәстә ким, дүшүмүш сәәдәтләр сүчудундан,
Вәли, Сән'ани-дил та бағланыб зүнарә чохдандыр.

МЕҢРИБАНЛЫГ КӨРМӘЈИБ БИР МӘҢЛИГАДӘН КҮСМҮШӘМ

Бу гәзәл бир чүнкдә 6 бејтдир. 5-чи бејт будур:

Дост десе кәл әм ләбимдән дәрдинә дәрман олур
Әмәнәм тобәләр олсун ол дөвәдән күсмүшәм.

КИМ КИ, СЕВДАЈИ-СӘРИ-ЗҮЛФИ-ПӘРИШАНӘ ДҮШӘР

Вагиф бу ше'ри Видадијә жазмышдыр. Видади Тифлисдә II Ирак-линин сарајында нә мүнәсибәтлә исә һәбсә алыныр вә сонрадан

азад едилер. Видади азад олдугдан сонра Вагиф бу ше'ри жазыб достуна таскинлик верер. Видади хэмин ше'р ашагыдакы: чавабы жазыр:

Һәр сәһәр бад әсәр, зүлфи-пәришанә дәјәр,
Тохунар сәрвә кәһи, кәһ күлүстана дәјәр.

Олмаса габил эјәр дәһр чәфа вермәз она,
Тә'м биһәззәт оlanda нечә дәнданә дәјәр.

Шәм' кәр јанса сәвади-шәб үчүн, һејф олмәз,
Ше'ләси чүнки ону аризи-чанана дәјәр.

Сәһлдир шиддәти-зиндан дүшәсэн мәрд әлиһә
Лејк бидад иши мин мөһнәти зинданә дәјәр.

Сәһбәти-накәсү намәрд хәмин сәһбәт имиш,
Тут ки, бир мәрд әтәјин дөвләти-хағана дәјәр,

Сән ки, бир мәрдин учундан нә чәфа чәкдин исә,
Вәсли-дилдары онун рәһмәти-гүфрана дәјәр.

Мән ки, мејдани-бала ичрә сәрим топ едәрәм,
Та дүшәр әлдән-әлә, ахыры човканә дәјәр.

Чанымы әтәши-гүрбәтдә белә јандырарам,
Нечә шәм'ә доланыб һәр кечә пәрванә дәјәр.

Нә гәдәр олса гоча, кәрчи, Видади хәстә,
Јенә Вагиф кими, әлбәттә, јүз оғлана дәјәр.

Бу ше'рин дөрдүнчү бейтиндән ајдындыр ки, Видади Вагифин дә бир заман бир мәрдин учундан һәбсә алындығыны она хатырладыр.

ГАРАБАҒ ИЧРӘ БИР ШАИР КӘЛИМУЛЛА МУСАДЫ

Бу ше'ри Вагиф Шуша шәһәриндә мәктәбдар олдуғу заман һәлә сарајдан кәнар јохсул бир һәјат кечирдији илләрдә јазмышдыр. Бурада шаир Гарабағда Чаваншир халгы ичәрисиндә ше'рин чох севилдијиндән, өзүнүн чәтин һәјат кечирмәсиндән бәһс едир вә кәтәрир ки: Гарабағда шаир мө'чүзә јарадан Муса кими гаршылајырлар. Чаваншир әһли бәјәтија һүнәр кими бахыр. Чаваншир нәсли гәләм гәдрини бәни-Исраил, Мусанын атдығы заман әждәһәја чеврилән әсәсны гүјмәтләндирдији кими гүјмәтләндирер.

Үрәји ишығлы адамлар өмүрләрини наданлар ичиндә кечирмәлидир, чүнки чыраг гаранлыг декабр кечәләриндә даһа артыг һөкмранлыг едәр. Шаир үмидвардыр ки, бу гара күнләр ахыра гәдәр белә давам етмәсин. Вагиф өзүнүн Шуша шәһәриндә јашамасыны дә'лин чахмаг дашы ичәрисиндә олмасына бәһзәдир.

ЕЈ ВИДАДИ, КӘРДИШИ-ДӨВРАНИ-КӘЧРӘФТАРӘ БАХ

Вагиф бу ше'ри 1797-чи илдә Аға Мәһәммәд шаһ Гачар өлдүрүлдүкдән сонра јазыб досту Видадијә көндөрмишдир. Бурада шаир, Видадини заманәдә баш верән һадисәләрдән ибрәт алмаға чағы-

рыр. Зүлм әһлинин бәрбад олмасындан, кечә халга гиблә олан бир чырағын (шаһа иранлылар гиблеји-аләм дејә мұрачиәт етмәләринә ишарәдир) сүбһ сөнмәсиндән, гурурла долу олан шаһ башынын тәпикләр алтына дүшмәсиндән бәһс едир. Шаир шаһын ону чәза илә өлдүрмәк үчүн әмр вермәсини хатырлајыб өзүнүн гуртармасычы дәмричнини залым шаһын чәзасындан гуртармасына бәһзәдир:

Гуртаран әндишәдән аһәнкәри-бичарәни,
Шаһ үчүн ол мидбәри-тәбдил олан мисмара бах!—дејир.

Бу бейт мұәјјән бир рәвәјәтин бәдини ифадәсидир. Рәвәјәт беләдир: мұәјјән мәгсәд үчүн дәмричнин өлдүртмәк истәјән бир шаһ она гәсдән бир кечәдә гырк мин ат мыхы һазырламағы әмр едир. Дәмирич сәһәрә гәдәр јатмыр, өлүм саатыны көзләјир. Сәһәр тәздән шаһын адамлары гапыны дејүрләр. Анчаг онлар ат мыхы јох, дәмричнин чәзәландырмағ үчүн јох, кечә өлмүш шаһын табуғу үчүн дәрәд мисмар һазырламағы хәһши едирләр.

ДӨҺРДӘ ОЛДУ МӘНӘ ДИЛДАРУ ДИЛБӘР БИР ТҮФӘНК

Вагиф бу мұхәммәси Шәки ханы һүсејн хан Мүштага јазыб ондан јахшы бир түфәнк истәмишдир. Һүсејн хан өз сарајында јашајан шаир Рафеи илә Вагифә гызыл сујуна тугулмуш бир түфәнклә бәрәбәр ашагыдакы ше'р дә көндөрмишдир:

Кәлмиш ол аличәнәбын гәсиди истәр түфәнк,
Еј көзүм, нәзәрә гыл, бах һәр јана, ахтар түфәнк,
Ејләсин тап ким, кәрәнләр сөләсин бейтәр түфәнк,
Камил олмуш чөвһәри үстүндә нәгши-зәр түфәнк,
Нејләр, ајә, билмәзәм, ја рәб, бу шухү шәр түфәнк?

Јох икән заты чаһанда, гылды Әфлатун ону,
Кәр нәләр салды хәләјиг ичрә, тутсун хун ону.
Һәр кәләнләр ихтираан гылдылар әфзун ону,
Ејләмишләр гәтли-нәфс етмәкдән өтрү чүн ону,
Онун үчүн новһә салмыш аламә, ағлар түфәнк.

Јајы тәшбиһ етдиләр хубруларын әбрусунә,
Тири-мужканә, дөнүм еј көзләрин чадусунә,
Хәнчәр илә низә кимдир, дүшәләр гајғусунә,
Чәрхә дә дәјсә башы, дәјмәз онун чабусунә,
Һансы сим әндамлынын бир үзвүнә бәһзәр түфәнк?

Сән Гарабағ ичрә гурмушсан тәләб мејдананы,
Тутмусан дилдә олан вә'дү вәфа низамыны.
Көрмәјибсән әсби-әһсанын мәкәр чөвланыны
Бир түфәнкин бу гәдәр сән чәкмисән һичраныны,
Ејләсин тәслими-Рафе чәми ја бәрсәр түфәнк.

Ше'ринә тәһсин ки, јетмәз һеч бир әш'ар она,
Һәр кимин вәр исә һәдди, сөјләсин кәфтар она,
Кимсә ләб тәрпәтмәсин ким, кәлмәз истифсар она,
Ејбдир Мүштагдан бу сөзләри изһар она,
Тутмасын нәзми рәкакәт вәр исә кәмтәр, түфәнк.

ГЫШ КҮНҮ ЧҮНҢИ ДӨНӨР ШОЛ ЧЭННӨТҮЛ-МӨВАЈО
КҮРК

Вагиф бу ше'ри Шәки ханы Гүсеји ханын она күрк һәдијјә көн-дөрмәси мүнәсибәтилә јазмышдыр.

МӨН ЧАҢАН МҮЛКҮНДӨ МҮТЛӘГ ДОФРУ ҺАЛӘТ
КӨРМӘДИМ

Бу мұхәммәс Вагифин сон әсәрләриндәндир. Ага Мәһәммәд шаһ Гачарын Шуша шәһәриндә өлдүрүлмәсиндән сонра ханлығы әлиһә аһан Мәһәммәд хан Чаванширин рәфтарындан вә үмумијјәтлә феодал һакимләрин зүлм вә әзабындан тәнкә кәлмиш шаир бу әсрин дә өз дөврүниң ичтиман дәрдләриндән бәһс етмишдир.

ВАЛИНИН ЧЕШМИ-ЧЫРАҒЫ, ВӘҺ, НӘ ТҮРФӘ ЧАН ИМИШ

Вагиф бу ше'ри II Иракли илә достлуг әләгәләри јаратмағ мүнәсибәтилә Тифлисә кетдији заман орада јазмышдыр. Мұхәммәс XVIII әсрдә јазылмыш бир чүнкән көтүрүлмүшдүр.

ВӘҺ, БУ БАҒЫН НӘ ӘЧӘБ СӘРВИ-ДИЛАРАЛАРЫ ВАР!

Бу ше'ри дә Вагиф Тифлисдә олдуғу заман јазмышдыр. О, Вали дејә ишарә едир. Мұхәммәсдә Ираклинин оғлу Еулон тәриф едилдир.

НАЗ ИЛӘ ТА ОЛ БУТИ-ЗИБА КӘЛИСАДӘН ЧЫХАР

Бу мұхәммәс дә Тифлисдә јазылмышдыр.

БИР НИМТӘНӘ ҚИМ, ТА ОЛА ЗӘРБӘФТҮ НИҚУТӘР

Вагифин бу мүстәзадына оғлу Әли ага Алим белә чаваб вермишдир:

Еј хаһиш едән нимтәнә пүр зивәрү зинәт
Гылдын бизә фәрман.
Ахыр кәрәк, әлбәттә, бу нимтәнәјә нисбәт,
Бир мәнвәши-дөвран.
Јә'ни ки, ола бәјлә либасы кејән өврәт
Сәр дәфтәри-хубан.
Әјниһә онун ејлә јараша јени хәл'әт,
Көрән ола һејран.
Бир вахт чәкиб назилә сәрви-сәһн-ғәмәт,
Оландә хураман,
Ким көрсә дејә ким, нә әчајиб, нә гијамәт,
Олум она гурбан!
Һәр ләһзә гәдәм јерә басанда, гоја миннәт,
Та ки, едә чөвлан.

Ејлә ки, габагда отура, ејләјә сәһбәт,
Валәһ ола инсан.
Сөзү бүтүн ола, едә һәр әһдичә би әт,
Сындырмаја пейман.
Һал әһлиһә ејлә көзәли ејлијә гисмәт,
Ол гадири-сүбһан.
Башдан ајаға кејдији әјниһә јараша,
Зијбасына һәрдем.
Әлван бәзәнниб наз илә шал сарыја баша,
Бағлыја белә һәм.
Әсбаби-мүтәлләсына көз баха тамаша,
Һејран ола адәм.
Һәр зијнәт едәндә, кирә бир тәрз гумаша,
Дибачәдән ә'зәм.
Һәр бир көрәнни ејлә сала дағ илә даша,
Мәчһун ола адәм.
Ол Лејлисифәт бахмаја бу көздәки јаша,
Рәһм етмәјә бир дәм.
Зүлфи сијәһи кәрдәнә сармаша, долана,
Зәңһирләнә мөлкәм.
Бир сејлә кими ејлә ки, кирдаб ола даша,
Көздән кедә чүң һәм.
Кәр олмаса, өз бәхти илә кедә саваша,
Ондан ола дәрһәм.
Дүшсә о заман чүңки әлә кәштији-һүсрәт,
Туфан ола туфан.
Пејда шәвәд әр мисли-чәһһин дилбәри-мәһру,
Андәм шәвәд әһсән.
Ба зијнәтү ба сурәтү ба руји-сәмәнбу,
Мәһбуби-мүзәјјән.
Ба шөвкәтү ба иззәтү ба хәл'әтү сијку,
Ба зиби-мүзәјјән.
Јарәб бә ки, гисмәт шодә ин шухи-мәләкху,
Заһир күң бир мән.
Хош башәд әкәр һали-кәси ки, шәби ба у,
Та сүһи дәмидән,
Михабәд бәр бәстәри-пүр кәштә зи пәргу,
Мишәвәдү јектән.
Пејда шәвәд әр мисли-чәһһин дилбәри-мәһру,
Еј арифи-пүрфән,
Бәјәд берәви бәһри һисуләш то бәһәрсү
Ба әчлү дөвидән,
Микри зи һәр шәһрију һәр мәнзилү һәр ку,
Кәр бешнәви әз мән.
Мәғдур шәвәд балкә тора ин мәһн-тәл'әт,
Әз шәфғәти-јәздән.
Һәр кимин әлиһә дүшә бу вәсфдә дилбәр,
Сала бир отаға.
Бир ләһзә онунла отура, јә'ни борабәр,
Габаг-габаға.
Ондан дәһи доланыб онун башына јексәр,
Дурубан ајаға.
Нечә доланыр һәр кечә та сүһи мүгәррәр,
Пәраһнә чираға.

Көйсүнө басыб, ейлөжө сәдринө мүсәлдөр,
 Алыб гучага.
 Ол ал рүхүндөн ала һәм бусә мүкәрдәр,
 Көк дүшә янага.
 Бир дәм көрәсән наз гылыб олду мүкәддәр,
 Иришди дамага.
 Тәрһ ейләйибән аләмә һәм ол пәри пейкәр,
 Үз тута ғырага.
 Јалварыбан едәсән она чохлача миннәт,
 Та ким, ола хәндан.
 Аллим, бу сөз илә еләдим фәһминнә иһар,
 Ғылдым чү һесабы.
 Билсин бу хәләјит, дејирәм мән дәхи әш'ар,
 Һәм бөјлә чавабы.
 Ол Вағифин, әлбәттә, бу сөздән мәнә зинһар,
 Тутмасын итабы.
 Онун сөзүнә гаршы демәјә нә һәдим вар,
 Ачман бу һичабы.
 Одур бу чаһанда, бәли һәр елмә хәбәрдар,
 Јохдур дәхи бабы.
 Мән һәм билирәм, охумушам дәрә илә тәкрар,
 Ғур'аны китабы.
 Кәс атаја сөз җағтара мәншөр күнү гәһһар,
 Чох верәр әзабы.
 Ханым ки, әкәр дүтфү ола бәндәјә бир бар,
 Дилдән ача бабы.

ВИДАДИ ИЛӘ МҮШАИРӘ

Бу дејишмәдән сонра Видади Вағифә ашағыдакы ихтисарла вер-
 дијимиз ше'ри көндәрмишдир.

Вағиф, нә тез сәнәмләрдән әл чәкдин,
 Бирин бир инәјә гүјмәт ејләрсән,
 Һәлә сонра кечижә дә енәрсән,
 Алса мүшторижә миннәт ејләрсән.

Демәдимми алма ағ дәјәнәји,
 Данадан, бузовдан етмә һәнәји,
 Инди нә чох истәјибсән инәји,
 Һәлә сонра даһа шилдәт ејләрсән.

Довтәләб олубсан, кедибсән хандан,
 Әлүнчә чыхманам та күлүстандан,
 Иншааллаһ чалышсан, һәбелә чандан,
 Һәр нә десән бир ағибәт ејләрсән.

Бир икидсән, ишләриндә даим ол,
 Демәнәм ки, Ғәфләт ејлә, наим ол,
 Хан бујуран гуллуғларда җаим ол,
 Көр дүшмәнә нә һәгарәт ејләрсән.

Әкәр аллаһ хана верә нүсрәтләр,
 Заје олмаз һеч чәкдијин зәһмәтләр,
 Баша кәлир ејләдијин нијјәтләр,
 Кәр сидг илә нәнкү гејрәт ејләрсән.

Гушчу Намазәли јејиб-јатмасын,
 Даим сөзүн мәсләһәтә гатмасын,
 Чох да өзүн һәр мејдана атмасын,
 Ғафил о икиди хиффәт ејләрсән.

Бизим Абдуллаһын вардыр гәдәмн,
 Онун да һа имди кәлибдир дәми,
 Јенә гојмаз о Кәнчәдә адәмн,
 Әкәр ки, сән бир ишарәт ејләрсән.

Бағгал илән Әли мүштағындадыр,
 Молла Сәфәрәли фәрағындадыр,
 Хейрин олсун һәр кәс јыҗнағындадыр,
 Онлар илән зөвгү ишарәт ејләрсән.

Биз дә тәшриф бујурмушдуг бағачан,
 Ешитдик кәлдијин Нәсиб ағадан,
 Мән һа билмаз идим та бу чағачан,
 Инди билдим һүнәр, чүр'әт ејләрсән.

Бу ше'рдән ајдынлашыр ки, Видади Гарабағда јашадығы заман
 ханла бәрәбәр Күлүстана кетмиш, Вағиф исә шәһәрдә дөвләт иш-
 ләри илә мәшғул олмушдур. Ше'рдән Вағифин ејни заманда Шуша-
 да тәмират ишләри илә мәшғул олдуғу да ајдынлашыр,

ТАРИХИ ӨФСАНӨВИ ВЭ ЧОГРАФИ АДЛАР

Ага Мөһөммөд хан — Ага Мөһөммөд шаһ Гачар — Гачар сүлалесинин илк хөкмдарларындындир. 1795-чи илдэ Шушаны мұһасирэ етмиш, ала билмэмшидир. Нэмин ил Тифлис шөһэрини дагытмышдыр. 1797-чи илдэ Гарабагда ачлыг олмасындан истифадэ едэрэк, Шуша шөһэрини истила етмиш вэ Вагифи һөбө алдырмышдыр. Вагиф мұһакимэ едилчөк күнүн кечаси Ага Мөһөммөд шаһ өз жатағында өлдүрүлдүүндөн шаһр һөбсдөн азад олунмушдыр.

Агыз оғлу Пирри — Вагиф вэ Видадинни мұһасирлэриндындир. Неча вэзни илэ жазымыш шеһрлери вар. Эсэрлэри топланылды чал едилмэмшидир.

Ачыгбаш — Курчүстан. ?

Бәни-Исраил — гәдим иһуди говмунун адыдыр.

Бубәкр — бк Әбу Бәкр.

Валији-Курчүстан — Курчүстан хөкмдары II Иракли.

Видади — Молла Вәли Видади (1707—1807). Мәшһур Азәрбајҗан шаһри, Вагифин һахын достудур. Бир мүддәт Гарабағ ханлығында јашамыш, Курчүстан хөкмдары II Ираклинни сарајында олмушдыр.

Вәргә — XVII әсрдә јашамыш Азәрбајҗан шаһри Мәсһипинни «Вәргә вэ Күлша» поемасынын гәһрәманларындындир. Шеһрдә икид севкили, вәфалы ашиг мөһнасында ишләнлир.

Гарун — дин тарихиндә дөвләт илэ мәшһур олан хәсис бир адам кими тәсвир едиллир. Әдәбијатда хәсислик вэ зәнкинлик тимсәлы олараг ишләдиллир.

Мәхәзи-Гарун — јәһни Гарун хәзинәси.

Гәјсәр — Сөзәр; Рум вэ јунап хөкмдарларынын үиваны.

Гүшчү Намазәли — Видадинни мұһасирлэриндындир.

Гырагбасан — Кур чајынын сәһилләри.

Дара — һөхәмәниләр сүлаләсинин сон хөкмдарыдыр. Ерамыздан әввәл IV әсрдә Македониялы Искөндәр тәрәфиндөн мәғлүб едилдикдөн соңра өз адамлары тәрәфиндөн өлдүрүлмүшдыр. Әдәбијатда гүдрәтли хөкмдар мөһнасында да ишләнлир.

Әбу Бәкр — Мөһөммөддөн соңра биринчи хәлифә.

Әбүлһәсән — һәсәнин атасы демәкдир. Дөрдүнчү хәлифә Әлијә ишәрәдиллир.

Әлиә хан — XVIII әсрдә Бәлакән ханы олмушдыр. Гарабағ хөкмдары Ибраһим ханын гајыдыр.

Әрәсту — Аристотел, мәшһур јунап философу.

Әли-сүннәт — Мөһөммөддөн соңра Әбу Бәкр, Әмәр, Осман вэ Әлини хәлифә һесаб едөн мұсәлманлар.

Зәм-зәм гујусу — Мәккә шөһэриндә Кәбә һахынлығында олан бир гујудур, мүгәддәс сајылыр. Шеһргә шеһриндә көзәлин агзы она бәнзәдиллир.

Зүлмәт — Низаминни «Искөндәрнамә» әсәриндә вә халг рәвәјәтләриндә әби-һәјәт, дирилик сују адландырылан өфсанәви чешмәзин олағу гаранлыг аләм.

Зүләјха — Шеһргә әдәбијатында «Јусифи вэ Зүләјха» поемаларында Мисир хөкмдарынын арвады олараг көстәриллир. Онун Јусифи севмәси, она һөһтан атмәси, зиндана салдырмәси вэ һөһәјәт, онунла евләнмәси һагғында мұхтәлиф рәвәјәтләр вардыр. Шеһрдә көзәл мөһшүгә мөһнасында ишләнлир.

Искөндәр — Низаминни «Искөндәрнамә» поемасынын гәһрәманы. Шеһрдә гүдрәтли хөкмдар мөһнасында ишләнлир.

Имами ә'зәм — Ислам һөнәфи мәзһәбинни баниси Нә'ман ибн Сабит әбу һәнифәнин алаарындындир.

Ибраһим хан — XVIII әсрдә Гарабағын ханы олмушдыр. (1760—1806). Атасы Панаһ хандан соңра өлкәни идәрә етмишди. Иран тәһсириндән гуртәрмаг үчүн Курчүстан вэ Русия илэ иттифаг бағламыш, 1805-чи илдә Русия һимәјәсини гәбул етмишди. Вагиф онун сарајында ешик ағасы вәзифәсиндә чалышмышдыр.

Күлша — Мәсһипинни «Вәргә вэ Күлша» поемасы гәһрәманларындындир. Шеһрдә көзәл севкили, вәфалы мөһшүгә мөһнасында ишләдиллир.

Кәбил — Әфғаныстанын мәркәзи.

Кәбә — Мәккә шөһэриндә мұсәлман мөһбәди.

Кәлимулла — Мусанын ләғәби.

Көвсәр — Дини әсәтирә көрә чөнәтдә бир гулаг ады.

Ләмбәрән — Гарабагда кәнд адыдыр.

Лејли — Низаминни «Лејли вэ Мәчун» поемасы гәһрәманларындындир. Шеһрдә көзәл севкили, вәфалы мөһшүгә мөһнасында ишләдиллир.

Малик — Әбу Әбдуллаһ ибн Үнс XVIII әсрдә јашамышдыр. Малики мәзһәбинни банисидир.

Мәдинә — Әрәбистанда шөһәр адыдыр. Вагифин арвадынын ады да Мәдинә имиш.

«Мәсһөви» — Чәләләддин Руминни әсәридыр.

Мәккә — Әрәбистанда шөһәр адыдыр.

Мөһөммөдхан бәј — Вагифин мұһасирлэриндындир. Шуша ханлығында галабәји вәзифәсиндә ишләјирди.

Мөһөммөд (Мөһөммөд бәј Чаваншир) — Ибраһим ханын гардашы оғлу иди. Ага Мөһөммөд шаһ Гачар Шуша шөһэрини алдығы заман Ибраһим хан өз аиләси илэ Бәлакәнә гачмышды. Ага Мөһөммөд шаһ Шушадә өлдүрүлдүкдә, ханын узагда олмасындан истифадә едөн Мөһөммөд бәј Чаваншир ханлығы әлиһә алмышдыр. О, имсинин һахын адамларыны ортадан көтүрмөк истәмниш вэ буна көрә дә Вагифи оғлу Әли аға илэ бирликдә өлдүртмүшдыр. Ибраһим хан кәлдикдөн соңра Шәкәјә гачан Мөһөммөд бәј, һөһәјәт, Ширван ханы Сәлим хан тәрәфиндөн өлдүрүлмүшдыр.

Мәчун — «Лејли вэ Мәчун» поемасынын гәһрәманыдыр. Шеһрдә һәгиғи, вәфалы, садиг вә һәрәртлә севән ашиг мөһнасында ишләнлир.

Муштаг — Шәки ханы Гүсејн ханын ше'рдә ишләтдији тәхәл-дүсдүр. Гүсејн хан Вагифин досту олмуш, она түфәнк вә күрк һә-лијә көндәрмишидир.

Неман — Исламда һәнәфи мәзһәбинин баниси. Не'ман ибн Са-бит әбу һәнифә. Она имамн-ә'зәм дә дејилр.

Нәсир Туси — XIV әсрдә јанамыш мәшһур мүнәччим Нәсирәд-дин Туси.

Осман — Османн-зиннур — Мәһәмәддән сонра үчүнчү хәлифә, Өмәр — Мәһәмәддән сонра икинчи хәлифә.

Сары Чобан оғлу — Вагифин достларындандыр.

Салаһлы — Газахда кәнд адыдыр.

Сән'ан — Шејх Сән'ан. Әфсанәјә көрә күрчү гызыны севдијин-дән мүсәлман икән дөнүб христианлығы гәбул етмиш, отуз ил донуз отардыгдан сонра севкилисинә чатмадыгы үчүн мәһв олмушдур. Ше'рдә мәһәбәт уғрунда һәр шејдән кечмәјә һазыр ашиг мә'насын-да ишләдилр.

Фәрһад — Низамнин «Хосров вә Ширин» поемасынын гәһрә-манларындандыр. Ше'рдә фәдакар ашиг мә'насында, ејни заманда гүдрәт, гүввәт рәмзи олараг ишләдилр.

Хызр — дини әфсанәләрдә дирилик сүјуну ичиб әбәди јашајан вә дарда галанлара көмәк едән әфсанәви бир шәхсијјәтдир. Халг әдәбијјатында Хыдыр Илјас, Хыдыр Нәби адлары илә дә мәш-һурдур.

Һәтәмхан аға — Вагифин мүасирләриндәндир.

Һәчәр, һәчәрүл-әсәд — гара даш демәкдир, Вахтилә Мәккә шәһәринә дүшмүш метеоритдир. Мүгәддәс һесаб олунур. Ше'рдә кө-зәли халына бәнзәдилр.

Һафиз — Шәмсәддин Мәһәмәд Һафизи Ширази 1307—1388. Фарс әдәбијјатында бәјүк гәзәл устады кими мәшһурдур.

Һәјдәр — Дөрдүнчү хәлифә Әлинин ләгәбләриндәндир.

Һәнбәл — Әһмәд ибн Һәнбәл әнбәли мәзһәбинин банисидир.

Һәсән Каши — XV әсрдә јашамыш фарс шаиридир. Әлини вә имамлары мәдһ едән ше'рләрилә мәшһурдур. Виладди ону сүннүлүк әлејһлары олдуғу үчүн тәнгид едир.

Һәштү чар — сәккиз вә дөрд јә'ни он ики демәкдир. Шиәләрин мүгәддәс сәјдыгы он ики имамә ишәрәдир.

Чавад — Гарабағ һөкмдары Ибраһим ханын оғлу.

Чаваншир — Гарабағда бир нәслин адыдыр. Ибраһим хан бу нәслидәндир.

Чами (Әбдүррәһман Чами) — XV әсрдә јашамыш мәшһур алим, шаирдир. Низамнин «Хәмсә»си тә'сирилә «Һәфт өврәнк» адлы по-емалар мәчмүәси вә бир сыра елми әсәрләри вардыр.

Чәмшид — Иранын әфсанәви һөкмдарларындандыр. Ше'рдә гүд-рәтли һөкмдар мә'насында ишләнилр.

Чарјар — Мәһәмәддән сонра хәлифә олан Әбу Бәкр, Өмәр, Ос-ман вә Әли.

Шаһи-Мәрдан — Дөрдүнчү хәлифә Әлинин ләгәбләриндәндир. *Шафеи* — Имам Әли Әбдуллаһ Мәһәмәд VIII әсрдә јашамыш-дыр. Исламда Шафеи адланан мәзһәбин әсасыны гојмушдур.

Шиз — тәрәфдар демәкдир. Әлини вә онун нәслиндән оланлары Мәһәмәддин чанишини һесаб едиб Әбу Бәкр, Өмәр вә Османн гәсб-кар адландыран мүсәлманлар.

Ширин — Низамнин «Хосров вә Ширин» поемасынын гәһрә-манларындандыр. Ше'рдә көзәл вә фәдакар мә'шүгә мә'насында иш-ләдилр.

Шәкәр — Низамнин «Хосров вә Ширин» әсәриндә Хосровун севдији көзәл гадын. Әдәбијјатда көзәл мә'шүгә мә'насында ишлә-дилр.

Шишә—Шуша — XVIII әсрдә Пәнаһ хан тәрәфиндән әсасы го-јумуш бу шәһәр бир заманлар Пәнаһбад адланырмыш.

Јусиф (Јусифи-Кән'ан) — Фирдәвси вә Чами кими шаирләрин «Јусиф вә Зүләјха» адлы поемаларынын гәһрәманы. Көзәлдији учундан чохлу изтираб чакдији көстәрилән Јусифин ады ше'рдә көзәллик рәмзи кими ишләнир.

ЛҮГӨТ

А

Аби-равая — ахар су
Агуштэ — булашмыш, бә-
лешмиш.
Алинэсэб — жүксак нәсилдән
олан.
Амач — һәдәф, нишанә.
Ара — бәзәјән, зинәтләндирән.
Чаһанара — дүнјабәзәјән, дүн-
јаја зинәт верән.
Арајиш — зинәт, бәзәк-дүзәк.
Арәстә — бәзәнмиш, зинәт-
ләнмиш; һазыр мә'насында
да ишләдиләр.
Асар — әсәрләр; әләмәтләр;
јадикарлар.
Атәши-сузан — јанар од.
Афәти-бәһр — зәманәнин
баласы.
Аһән — дәмйр.
Аһәнкәр — дәмйрчи.
Ашүфтә — пәришан.

Б

Бавәр етмәк — инанмаг.
Бадү бәрф — күләк әзгар.
Бала — жүксәк; учабој, гәдд,
гамәт.
Барани — јағмурлуғ, јағыш
јаған заман кејилән дибас.
Бар — жүк.
Бари-мөһнәт — дәрәд жүкү.
Бәјзә — јумурта.
Бәга — әбәди.
Бәдәл — әвәз
Бәзбәнд — базубәнд сөзүн-
дән — биләрәнк.
Бәзд — бағышламаг.

Бәзм — јығынчаг, мәчлис.
Бәнк — тирјәк.
Бән — хал.
Бәрф — гар.
Бәстә — бағли.
Бәтн — гарын.
Бәса — чох.
Бәһтәр — даһа јахшы, чох
јахшы.
Бидад — залимлик.
Бидар — ојаг.
Бикман — шүбһәсиз, шәк-
сиз.
Биләсинчә — архасынча.
Бим — горху.
Бимәгә — бәјинсиз; ағылсыз.
Бинакуш — гулағын сырға
тахылан јери.
Биләрва — горхмас.
Бисат — фәрш; дешәнмиш
јер.
Бу, буј — гоху.
Бута — нишан, һәдәф.
Бүгә — кин, дүшмәнчилик.
Бүзгалә — оғлаг.
Бүргә — үз өртүјү, нигаб.
Бүрјән — гызартма.

В

Вәрд — күл.
Вәсмә — гаша чәкилән рәнк.
Вәһ — үз.

Г

Гәбгәб — бухаг.
Галү бәла — әзәл күн.
Гарычгај — гызылгуш.

Гәмтәрир — гаты, сәрт.
Гәсабә — гәдимдә гадынлара
мәхсус баш кејими.
Гәтрәји-әшк — көз јашы
дамласы.
Гәһр — гәзәб.
Гөвл — сөз, гөвлү садиг ола —
сөзү дүз ола.
Гүбаритирә — гара тор-
паг.
Гүллаб — чәнкәл.

Д

Дам — тәлә, тор.
Даму — чәһәннәм.
Дал — «Д» һәрфи әрәб алиф-
басында јазылдығындан
бүкүк белә охшашдылар.
Дари-фәна — фәна еви,
дүнја.
Дәр — гапы.
Дәндан — динш.
Дәстур — тәрз, үсул, гајда.
Дәстар — чалма.
Дәстәри-әһмәр — гыр-
мызы чалма.
Дәшнә — хәнчәр.
Дидар — көрүш.
Димағи — пүргүрүр —
мәгрүр бәјин.
Динләнемәк — динчәлмәк,
руһланмаг, чанланмаг.
Дибәпуш — ипәк кејинән.
Дуд — түсүг.
Дүта — ики дәнә.
Дүхтәр — гыз.

Ә

Әбјаз — ағ.
Әблә — ала-була.
Әбришим — ипәк.
Әбру — гап.
Әбус — гарагабаг.
Әбусән — гәмтәрир —
тутгун, гашгабагы.
Әгәл — аз.
Әрзуи-әзәл — әввәл күн-
дән.
Әзвач — зөвчәләр, арвадлар.
Әлтаф — лүтфләр.
Әкбәр — ән бөјүк.
Әкни — инди.

Әмвач — мөвчләр, далгалар,
ләпәләр.
Әммарә — инсаны пәсликлә-
рә мәчбур едән мејл.
Әлһан — сәсләр.
Әнвәр — нурлу, ишыгылы.
Әндишә — фикир, хәјал.
Әргүван — гырмызы чичәк
адыдыр.
Әрмәган — һәдијә, төһфә,
совгаг.
Әрус — кәлин.
Әсләһә — силаһлар.
Әтвар — төврләр, һәрәкәт-
ләр.
Әтвәл — узун.
Әштан — сусуз.
Әфзун — артыг.
Әфлак — фәләкләр, көјләр.
Әфсәр — тач.
Әфшан — сачан.
Әхтәр — улдуз.
Әһкам — һөкмләр.
Әшк — көз јашы.
Әсаји-әждәһәпјкәр —
әждаһа шәкилли әса.

З

Зәндән — доғмаг.
Зәбан — дил.
Зәррин — күләбатынлы, зәр-
лин.
Зәхм — јара.
Зинвәр — зинәт, бәзәк.
Зибә — көјчәк.
Зишт — чиркин, пис.
Зүлфи-пүртаб — гыврым
сач.
Зуд — тез.

И

Инајәт — јардым, көмәк.
Ибранн-дил — ширин дил.
Ијма — ишарә, һим.
Имруз — бу күн.
Иһанәг — тәһгир етмәк.
Имбисат — ачылмаг; фәрәһ-
ләнмәк.
Интигал — јерини дәјиш-
мәк; кечмәк.
Истиғна — наз.
Истифсор — суал.

Иснэ эшэр — он ики (мээ-
һаб адыдыр).
Истималэт — төсөллү вер-
мэк.

К

Кан — ма'дан.
Кабир — бөжүк.
Кээзаб — жаланчы.
Кэмтэр — алчар.
Көшк — кашанэ.
Кизб — жалан.
Карбас — без, аг.
Кишвэр — өлкэ.
Кутаһ — гыса, көдөк.
Кузэкар — сөнөнк, бардаг
гайыран.
Күј — күчө.
Күреји - атэшсузан —
жанар од күрөси.

К

Көзөл — нар габыгы.
Кэрд — тоз.
Кэрдан — бојун.
Кэрднш — доланмаг; көз-
мэк.
Кэрм — исти.
Кээ — дэфө.
Кэштэ чыхмаг — сејрэ
чыхмаг.
Кэфтар — данышмаг.
Киррибан — јаха.
Кејсу — сач.
Күјэндэ — шаир; натиг.
Күлбүи — күл ағачы.
Күли-һэмра — гызыл күл.
Куш — гулаг.
Күнэшаса — күнэш кими.

Л

Лалэрүх — лалэ үзлү.
Лэали — инчилэр, мирвари-
лар.
Лэбхэндэ — додагы күлүш-
лү.
Лэһин — сөс.
Лешкэр — гошун.
Лнга — үз.
Лө'лө — мирвари, инчи.

272

М

Манэнд — охшар.
Маһ — ај.
Мяһвөш — ај кими.
Маһтабан — ишыгы, пар-
лаг ај.
Мөвла — ага.
Мэгал — данышыг.
Мэ'ва — дүшөркө, мөнзил,
мэскэн.
Мөвч — лөпө, далга.
Мө'дөлэт — эдалэт.
Мээллэт — эдиллик; зил-
лэт.
Мөлар — вөсилэ.
Мэнгушэ — нэгш олунмуш.
Мөдалэт — јорғунлуг, дүш-
күндүк.
Мөлбусэ — либас, палтар.
Мөргэд — габр.
Мөрдуд — говуямуш.
Мөлөкаса — мөлөјө бөзө-
јөн.
Мөлтэ — ше'рин илк бејти.
Мөхмур — хумарланмыш,
сүзкүн.
Мөхзөп — хөзинэ.
Мөһ — ај.
Мөһтаб — ај ишыгы.
Мөһбуби - мөнтөхөб —
сечилмиш көзөл.
Мишкин — гара; мүшкү.
Мүлөһһэм — этли.
Мүнтөхөб — сечилмиш.
Мүсөффа — сафлашдырыл-
мыш.
Мүсөввэр — тэсвир едил-
миш, расм олунмуш.
Мүстөһсөн — бөјөндимши.
Мүтэрра — төрөвтөли, рөв-
нөгли.

Мүтөһэјјир — һејран олан;
һејрэтө дүшүмүш.
Мүхлис — јахын дост.
Мүжкан — кирпиклар.
Мүшөввөш — һалы пәри-
шан; төшвишли.

Н

Наим — јатан, гафил.
Накэс — алчар.

Најаб — тапылмајан.
Надидэ — көрүмөмиш.
Нәхл — ағач.
Нәвахан — һава илэ оху-
јан.
Ниса — гадын.
Никаһ — бахыш.

П

Пај — ајаг.
Пајбөнд — ајагы багы; ән-
көл.
Памал — паймал — тапда-
ланмыш, ајаг алтында гал-
мыш.
Пејвөстэ — данм, һөмишэ;
бир-биринэ багы.
Пејгам — хөбөр, сифарини.
Пејк — чакөр, гасид, мушту-
лугчу.
Пејкәян — охун учуна тахы-
лан дөмир.
Пејкөр — сурөт, үз, чөһрә;
көзөл.
Пејманэ — ички ичилән габ,
сағар, гөдәһ.
Пәрвизэ — парлаглыг
Пургу — гу түкү
Пөртөв — парлаглыг; ајдын
ишыг.
Пөрү-бал — гол-танад.
Пирајэ — зинәт, рөвнөг.
Пираһән — көјнөк.
Пичүтаб — иштираб, төлаш;
гыврым.
Пустин — күрк, ичи дөрили
бүрүнчөк.
Пушак — өртүк, кејим.
Пүр — долу.
Пүсөр — оғул.

Р

Раз — снрр.
Рази-дил — үрөк снрри.
Рәк — дамар.
Рәнч — әзијјәт.
Рәһкүзар — кечид, јол.
Рәхт — палтар.
Риштэ — тел.
Руд — чај.
Рөван — кедән, ахан; руһ.
Руји - зөмни — јер үзү.
Рүхсар — үз

273

С

Саид — билөк.
Саг — балдыр.
Сајэ — көлкө.
Сајру — хөстө.
Саһир — чадукөр, сөһр елө-
јөн.
Савад — гара; гаралыг.
Сөвб — палтар; әлбөсө.
Сөдр — сннө.
Сәм' — ешитмэ.
Сөмән — јасөмөн күлү.
Сөләсил — зөңчирләр.
Сәнкдил — даш үрөкли.
Сәнки-хара — чахмаг да-
шы.
Сөри-сөрдәр — сөрдарын
башы.
Сөрвөр — башчы.
Сөк — ит, көпөк.
Сөрир — тахт.
Сөрири-һүси — көзөллик
тахты.
Сөрөндәз — бөзөкли баш
өртүјү.
Сөркөштэ — авара, сөркөр-
дан.
Сөрөфраз — башы уча.
Сөфид — ағ.
Сиб — алма.
Сим — күмүш.
Сими-мүсөффа — саф кү-
мүш.
Сират — јол.
Синјасөт — чөза.
Симин — күмүшө тутулмуш.
Сој — чинс.
Су — төрөф.
Сүрбө — гушларын сүрүсү,
гатары.
Сүрүр — шадлыг.

Т

Табан — ишыгы.
Табөндэ — парлаг.
Таблар — парлаг; гыврым;
һәрарөгли.
Тачи-зәр — гызыл тач.
Тар — гаранлыг.
Табәр — балта.
Тәэррүз — долашмаг, сөз
атмаг, һүчүм.

18 М. П. Вагиф

Тәлафи — гәҗтарыш, әвз.
Тәрәб — шадлыг.
Тәррар — чибкәсән, огру.
Тарса — христиан.
Тәсхир — истнла.
Тәчднд — јенидән, јенидән
башламаг.
Тәшнә — сусуз.
Тиг — ғылыч.
Товфир — чохалтмаг, артыр-
маг.
Түраби — торпаг рәнкли.
Түшә — азугә.

Ү

Үзма — бөјүк гадын.
Үфтадә — дүшкүн.
Үшмәк — хәз бүрүнчәк.

Ф

Фәраг — аҗрылыг.
Фәрда — сабаһ.
Фәрамуш — унутмаг.
Фәрбеһ — көк.
Фәрхәндәһал — шад.
Фәриштә — мәләк.
Фәслишита — ғыш фәсли.
Фәһмидә — аңлаглы.
Фел — иш.
Фириб — алдатмаг.

Х

Хаб — јуху.
Хак — торпаг.
Хаһ — истәр.
Хаһан — истәјән.
Хамә — гәләм.
Хар — тикан.
Хас — сечилмиш.
Хатәм — үзүк.
Хәзра — јашыл.
Хәндә — күләш.
Хәндан — күләш.
Хәрмөһрә — ешшәк муң-
чугу.
Хәдәнк — ох.
Хошхан — көзәл сәсли.
Хуб — јахшы, көзәл.
Хубан — көзәлләр.
Хун — ган.
Хунхар — ганчән.
Хишм — ачыг, гәзәб.
Хишмә — ачыгланмаг, гәзәб-
ләнмәк.

Хүлд — чәннәт.
Хүлг — хаснјәт.
Хоткар — Түркијә султаны.
Хошәһан — хош сәсли.

Һ

Һәбиб — истәкли; дост.
Һәчәрүләсвәд — гара
даш.
Һиндухал — гара хал.
Һинчаб — пәрдә.
Һүбаб — көпүк.
Һүччач — һачылар.

Ч

Чак — парчаланмыш.
Чакәр — гул.
Чалак — дирибаш.
Чаһ — гују.
Чашт — күнорта вахты јеји-
лән јемәк.
Чәнк — әл, пәнчә; чалғы ала-
ти.
Чиз — шеј, зад.
Чәрхи-чәнбәр — доланан
чарх.
Чәрхи-хәзра — јашыл көј-
ләр.

Ч

Чам — гәдәһ.
Чаме — бөјүк мәсчид.
Чанмүрғү — чан гушу, руһ.
Чанфәза — чан бағышла-
јан, чан верән.
Чаһанара — дүјяны бәзә-
јән (күнәш мә'насында иш-
ләнмишдир).
Чөвр — зүлм.
Чөвшән — дәмир һалгалар-
дән һөрүлмүш дава палтары.
Чәбин — алын.
Чифә — чәмдәк.
Чила — парлаглыг.
Чинан — чәннәт.
Чуш — гәјнамаг.
Чуд — әлиһачыглыг, сәхавәт.
Чүрә — удум, ичим.
Чүрм — күнаһ.
Чүрми-кәбир — бөјүк кү-
наһ.
Чүстүчү — ахтарыш.

Ш

Шанәвәш — дараг кими.
Шатыр — атын јанында пи-
јада кедән адам.
Шәб — кечә.
Шәккәрфәшан — шәкәр-
сачан; ширин данышыглы.
Шәм'и-сузан — јанан шам.
Шәмс — күнәш.
Шәмсү гәмәр — ај вә кү-
нәш.

Шәрм — һәја.
Шејда — вурғун.
Шәһди-мүсәффа — саф
бал.
Шири-жәјан — ғызмыш
шир.
Шита — ғыш.

Е

Ејд — бајрам.
Ејн — көз.

КИТАБЫН ИЧИНДЭКИЛЭР

Мүгөддима эвезинэ 5

Гошмалар

О шух гэмзэлэрин, хэнчэр кирпијин	15
Хублар арыгындан жарымаг олмаз	16
Бир сөнэмнн синэсннэ мүштагам	17
Чан вериб жүз миннэт илэ амышам	18
Бөнөфшэ тэк энбэр зүлфүн буй верир	19
Кэл, еј гөлөбәјн Мәһәммәдхан бәј	20
Хейли вахтдыр ајрылымышыг јар илән	21
Олмајады белә сәфәрә чыхмаг	22
Бир чаван тазәдән кәлиб әрсәјә	23
Дурхбан ешгилә күзар ејләдим	24
Сијаһтел көрмөдим Күр гырагында	25
Бу күн бир әчајиб көзәл севмишәм	26
Бир хәлвәт јер ола, әјјар олмаја	28
Агла көзүм, ајрылырсан чанандан	29
Еј сүсән сүнбүлүм, ал занохданлым	30
Сәрә бојлум, бир чых, көрүм бојуну	31
Сәнсән, еј назәннн, көзәлләр шаһы	32
Долду димагыма зүлфүн әнбәри	33
Сыгалланыб-сыгалланыб сијаһ зүлф	34
Сачын зәнчиринә көнүл бағладым	35
Бир үзү күл, ранки лалә, зүлфү тәр	36
Бир көзәл ки, ширин ола бинадан	37
Сәрәсәр бир јерә јығылса хублар	38
Дәһанын сәдәфдир, дишләрнн ничи	39
Чохдан бәри јарын фәрагиндәјәм	40
Бәдәннни күл јарадан илаһи	41
Бәди-сәба, бир хәбәр вер көнлүмә	42
Сијаһ телли бир сөнэмнн учундан	44
Бојун сураһыдыр, бәдәннн бүллүр	45
Чамалын көзүмдән ниһан олаы	46
Еј һури лигалым, мәләк синалым	47
Бәди-сәба, бир хәбәр вер көнлүмә	48
Бу неча зүлмдүр мәнә ејләрсән	49
Нәдән күсүб тәби назик олан јар	50
Ачыгбашда әкәр олса бир дилбәр	51

Булут зүлфү, ај габагы көзәлин	53
Кетдим ала көзлү јарла данышам	54
Бивәфасан, сәндән үз дөндөрмишәм	55
Мән јенә хубларын падишаһындан	56
Һарда көрсәм бир шух, каман гашлыны	57
Бир әндамы нәсрин, додагы гөнчә	58
Бәһанә тутубан биздән кен кәзмә	59
Јенә мәни јанар-јанар одлара	60
Еј чаван гыз, мөндән белә кәзмә кен	61
Еј үзү күл, гәдди туба Сафијә	62
Индән белә өлсәм, арзу чәкмәнәм	63
Чох замандыр јарын һәсрәтиндәјәм	64
Севдијим алајды үзүндән ниґаб	65
Әлдә ајна көзә сүрмә чәкөндә	66
Сәннн тәки сијаһ телли, күл үзлү	67
Бахыб чамалына гүрүр ејләмә	68
Саллана-саллана дөвләтханадан	69
Еј мәләк хојлу, еј туба бојлу јар	70
Бәдәннн сәрәсәр күл хәрмәнидир	72
Онун үчүн ујмаз гејријә көнлүм	73
Сәфалар кәтириб, тәширф бујурдун	74
Мәннмнн јарым сығылланыб кәләндә	75
Зүлфүн башы тахталаныб габагда	76
Еј зүлмү чох, гәлиб гара бингар	77
Күлкүн сәрәндазын тазә күл кими	78
Намә, кедәр олсан јарын куйнә	79
Бир фитнә феллиннн, үзү халлынын	80
Еј кирпији хәнчәр, гашы зүлфугар	81
Өјүнмәсинн кимсә, көзәләм, дејиб	82
Гәдәм басдын, сән сәфалар кәтирднн	83
Дәрдин мәни һејвалара дөндәрди	84
Дүјүн олду, бүтүн хублар јығылды	85
Сијаһ зүлфүн гәддин илән бәрәбәр	86
Хумар көзләрннн севөндән бәри	87
Бир сән кими көзәл јохдур дүнјадә	88
Нә көзәл сүрмәдән чила кәтирди	89
Кәрдәннндә, гәмәтиндә ајыб јох	90
Еј Мәккәни, Мәдинәни јарадан	91
Јенә бәјрам олду хублар бәзәнди	92
Мәни гәрг ејләдин гәм дәрјасына	93
Башына дөндүјүм, тој адамлары	94
Оғрун баха-баха, еј чәшми нәркиз	95
Бир бәјаз кәрдәнли, мәрмәр синәли	96
Ај конары габагында гыј кими	97
Бир миана кәрдәнли, күл үзлү јарын	98
Еј шаһы хубларын, шуху дилбәрнн	99
Интизар чәкмәкдән, јол көзләмәкдән	100
Бир сәман һавада ганад сахлајын	101
Бир бөлүк јашылбаш соналар кими	102
Мүшки чаргат конарында хумар көз	103
Көз галды јолларда, чан интизарда	104
Еј чананым, сән бәзәннб кәләндә	105
Күнәш үзлү, хош гылыгылы чанансан	106
Јај, гаш бучагында, ал јанар үстә	107

Еј марал бахышлы, сона сыгаллы	108
О тубу бахышын ыхды алэми	109
Женэ гәһри кечиб хублар Шаһинин	110
Мөн сәнә олмушам дидар ашиги	111
Әкәр жарсан, кәл сармашаг гол-бојун	112
Еј Кәбәм, Кәрбөләм, Мәккәм, Мәдинәм	113
Хублардакы зөвгү сәфа дејирләр	114
Севдигин, ләбләрин јагута бәнзәр	115
Јасәмән телләрин, пәркиз көзләрин	116
Ал кејиниб чыхсан күлшән сејриң	117
Бајрам олду, һеч билмирәм һејләјим	118
Күр-ғырагынын әчәб сејранкаһын вар	119
Сәһәр-сәһәр Пәсрәт илән кәзирдим	121
Еј чаным чәллады, өмрүм јагысы	122
Һәр јетән көзәлә көзәл демәнәм	123
Бәнәфшә гоһулу јардан ајрылан	124
Гајнар көзләриндән, шух бахышындан	125
Һәгдир, көзәл чоһдур чаһан ичиндә	126
Гасид, тезчә јардан кәтир бир хәбәр	127
Бир белә чаванын әгли кам олса	128
Еј симасы тарлан, синәси топгун	129
Бир ала көзлүнүн, сәрви-рәванын	130
Бир ајна габагы, тәр синәли јар	131
Һејләмишәм мөндән үз дөндәрнбсән	132
Ала көзлү, сәрв бојлу дилбәрим	133
Ики дәнә әчәб хосрови-шаһи	134
Нә көзәлдир бу чаванын чамалы	135
Еј јанағы лалә кими ал көзәл	136
Женә сәни көрдүм, бағрым охланды	137
Еј чамалы күнәш, зүлфләри дилкеш	138
Шаһмар кими көрдүм сачын учуну	139
Хубларын јасәмән гоһулу зүлфү	140
Ај ағалар, сизә бир әрз ејләјим	141
Тамам көзәлләрдән сәни баш билдим	142
Бир-бириңә һәмдәм ики новчаван	143
Әјибдир гәддим, дәлиб бағрымы	144

Тәһнисләр

Көзләрин чәлладдыр, бахышын јағы	147
Көзәл бојлу, көзәл хојлу, көзәл јар	148
Сәһәр-сәһәр әсәи гибләри јелләри	149
Көздә чадукәрлик, халда фитнәлик	150
Еј дәһаны шәкәр, ләбләри көңдаб	152
Еј күнәш чамаллым, сән нә көзәлсән	153

Гәзәлләр

Һәр кимиң чананы ким, бир әһли-урфан олмаја	157
Ријајү кибрү кизбү бүхл олур нәјаб икитләрдә	158
Видадидән кәләң кағыз мәнн фәрхәндәһә етди	159
Сачына ујмуш хәјалим чүнки әнбәрбу кими	160
Салмаг нәзәриндән мәнн чананә дүшәрмиз?	161
Ким ки, севдәји-сәри-зүлфи-пәришанә дүшәр	162

Гарабаг ичрә бир шаир кәлимүлла Мусадир	163
Еј күли-хәндан, фәрагыңдан сәниң гаң ағларам	164
Мәһрибанлыг көрмәјиб бир мәһлигадан күсүмшәм	165
Һәбибим, бу нәзакәтдә күли-рәһнадан артыгсан	166
Еј Виладди, кәрдизи-дәврәни-кәчрәфтарә бах!	167
Һәр кәдән кәлмиш, мәһийм ол гәмкүсарым кәлмәмиш	168
Ајдын олсун көзләрим ким, кәлди јарын кағыз	169
Шаһабәддин бәјин иғбалу бәхти мүстадам олсун	170
Јазыб бир намә көз јашилә ол диллардә көндәрдим	171
Чыхыб башмаг сәјриңә, едилб сејри-чәмән кәлдим	172
Сими-зәғәнини зүлфи-пәришан арасында	173
Әзәлдән биз дә бир шәкәр лаби севдик севанлар тәк	174
Вәтән хошдур дејә, Вағиф, бизи чәкдин Салаһлыја	175

Мүхәммәсләр

Нә хошдур баш гојмаг бир күләндамын гучагында	179
Кәдә, мән гурбан олум гащлары каман бәһмәл	180
Билмәсәм мөндән һечүн ол севкили чанан күсүб	181
Бәрг уруб күн тәк чыхар бир һури пәјкәр һәр сабаһ	182
Һејләрәм, белә мунун мән... иғбал ичинә	183
Еј күл, сәнә јохдур бу нәзакәтдә гәриңә	184
Севдәји-сачын, кечсә јүз ил, сәрдән үзүлмәз	185
Дилбәр, сән дејим, сән кими чанан әлә дүшмәз	186
Аһ... бир сәрхош никарын дағы өлдүрдү мәнн	187
Аһ ким, бир јарын истиғнасы өлдүрдү мәнн	188
Алды чаным наз илә ол көзләри шәһла пәри	189
Еј саба, јарә де ким, аварә көрдүм Вағифи	190
Ким ки, зөвг истәр бүти-шириндәһән севмәк кәрәк	191
Чүн бизим шалварымыз әләвү һәк әфзәл кәрәк	192
Ғыш күнү чүнки дөнәр шол чәниәтүл-мәвајә күрк	193
Дәһрдә олду мән диллару дилбәр бир түфәнк	194
Еј мәнн ејләјән әләмдә пәришан сағгал	195
Туба бојлуд, гамәтинди сәрвү әр'әрдән көзәл	196
Еј пәрисима, сәниң дидарынын мүштағијәм	197
Бир көзәл гамәтли јари-ләләрәнки севмишәм	198
Мән чаһан мүлкүндә, мүтләг доғру һаләт көрмөдим	199
Сәниң, еј шух мәланкәзәдә, гурбанын олум	202
Еј маһи-шәрәф, мейрү вәфаләр кәтирибсән	203
Әлә еј тәхтикаһи-мә'дәләт султаны, хош кәлдин!	204
Мәрһабә, сән бизә, еј түрфә чаван, хош кәлдин!	205
Ол маһи-мүнәввәр ки, сәһәрдән кедәчәкдир	206
Дәрдин өлдүрдү мәнн, еј нөвчәваным, кәлә көр	207
Еј ташы каман, кирпизи пәјкан, гарачаргаг	209
Вәллийи чәшии чырағы, вәб нә түрфә чан имиш	210
Вәһ, бу бағын нә әчәб сәрви-дилларалары вар	211
Наз илә та ол бүти-зиба кәлсәдән чыхар	214
Верди аға мәнә бир чуха ки, мән дөнә дәјәр	215
Үзүндән ол күнәш рүхсар та мә'чәр чәкиб дурмуш	217
Бу һал илә, һәбибим, һәсрәтиңдән чан кечсинми	218

Мүстәзәдлар

Жарым нә көзәл кејиниб, әлван бәзәннбдпр	221
Ја рәббн, бу шәһрә, о үзү маһ кәләјдн	222
Еј зүлфү сижәһ, снәсн әбјәз, көзү әлә	223
Сән гәнчә кимн һәр бир едән дәмдә јашынмағ	225
Бир ннмтәнә ким, та ола зәрбәфтү ннкутәр	227

Мүәшшәрләр

Еј бүти-тутизәбан, кәл кн, мәгалын истәрәм	233
Еј ранки-рүхн-әлына һејран күлү ләлә	236
Накаһан бир дәрдә дүшдүн олмады дәрман, Чавад	238
Видади нлә мүшәһрә	241

Гејдләр

Изаһлар	257
Тарихи, әфсанәви вә чоғрафи адлар	266
Лугәт	270

Рәссамы *Н. Бабајев*. Бәдн редактору *М. Гасымов*. Техннк редактору *С. Әлмәдов*. Корректорлары *М. Шүкүров* *Ч. Кәримов*. Дығылмаға берилмиш 10/VII-1968-чи ил. Чапа имзаланмыш 7/Х-1968-чи ил. Кағыз форматы 84X108¹/₃₂. Физики чап вәрағи 8,75. Шәрти ч. в. 14,35. Учот нәшр. вәрағи 9. Сифарииш № 479. Тиражы 50.000. Гејмәти 1 м. 17 гәп.

Азәрбајчан ССР Назирләр Совети Јанында Мәтбуат Комитәси
Азәрбајчан Дөвләт Нәшријаты, Баки, һүсү һачыјев күчәси, № 4.
26 Баки комиссары адына мәтбәә, Әли Бәјрамов күчәси, № 5.

Ms. 112536